

Begroting 2020

Meerjarenraming 2021-2023

Inhoudsopgave

Aanbieding begroting 2020	4
Deel 1: BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG	5
Deel 2: DE PROGRAMMA'S.....	7
Programma Bestuur en ondersteuning.....	9
Programma Veiligheid	14
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat.....	17
Programma Economie.....	20
Programma Onderwijs.....	23
Programma Sport, cultuur en recreatie	26
Programma Sociaal domein	31
Programma Volksgezondheid en milieu	38
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	42
Deel 3: PARAGRAFEN	45
Paragraaf Bedrijfsvoering.....	47
Paragraaf Grondbeleid	50
Paragraaf Lokale heffingen	51
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.....	59
Paragraaf Financiering	63
Paragraaf Verbonden Partijen	70
Paragraaf Weerstandvermogen & Risicobeheersing.....	90
Paragraaf Open Club Klimmen	98
Deel 4: FINANCIËLE BEGROTING	101
Financiële positie	102
Begrotingsresultaat vóór en na bestemming	114
Overige financiële gegevens	118
Deel 5: BIJLAGEN	121
Beschrijving begrotingsproces	122
Budgettaire kaders	123
Meerjarig overzicht resultaat voor- en na bestemming.....	124
Overzicht incidentele baten en lasten.....	127
Verplichte beleidsindicatoren.....	129
Berekening Algemene Uitkering	131
Overzicht reserves en voorzieningen	132
Investeringsprogramma 2020 – 2023.....	133
Lijst van afkortingen	134
RAADSBESLUIT	137

Aanbieding begroting 2020

Geachte raadsleden en inwoners van de gemeente Voerendaal,

Graag bieden wij u de begroting 2020 aan. Deze begroting kent een positief saldo van € 22.000. Ook meerjarig laten wij u jaarlijks een positief saldo zien. Investeren in een sociaal en duurzaam Voerendaal blijft daarbij de leidraad.

De begroting van Voerendaal is in ontwikkeling: dit doen we samen met de raad. Dit proces tot nu toe hebben we beschreven in de bijlage. Verdere suggesties van uw kant zijn en blijven welkom om de begroting verder te verbeteren.

De inhoudelijke ambities hebben wij per programma beschreven en toegelicht. Wij geloven dat we hiermee een realistische en ambitieuze begroting kunnen voorleggen. Een begroting die recht doet aan de opgaven waar Voerendaal voor staat.

Wij wensen u veel leesplezier en inspiratie toe.

Het college van burgemeester en wethouders van Voerendaal

Deel 1:

BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

BEGROTING 2020

Voerendaal

INKOMSTEN

RIJKSINKOMSTEN	€ 18.804.000
Gemeentefonds	16.921.000
Doeluitkeringen	1.883.000

LOKALE BELASTINGEN & HEFFINGEN	€ 6.329.000
---	--------------------

OZB	2.756.000
Riool	1.711.000
Afvalstoffenheffing	1.330.000
Toeristenbelasting	37.000
Hondenbelasting	71.000
Leges	391.000
Overige belastingen	33.000

DIVERSEN	€ 1.392.000
Reserves	647.000
Dividend	214.000
Rente	17.000
Verhuur	392.000
Overige inkomsten	122.000

€ 26.525.000

Hoeveel? betaal ik in 2020?

OZB	377
(bij gem. WOZ-waarde €222.000)	
Rioolrecht	295
Afvalstoffenheffing	244
(bij gem. ledigingsaanbod)	
Gem. woonlasten per huishouden	916

UITGAVEN

Bestuur & ondersteuning	€ 5.509.000
Bestuur	1.249.000
Burgerzaken	178.000
Overhead	3.352.000
Overig	730.000

Veiligheid	€ 1.097.000
Crisisbeheersing en brandweer	769.000
Openbare orde en veiligheid	328.000

Verkeer, vervoer & waterstaat	€ 1.810.000
Verkeer en vervoer	1.810.000

Economie	€ 209.000
Economische ontwikkeling en toerisme	209.000

Onderwijs	€ 906.000
Onderwijshuisvesting	354.000
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	552.000

Sport, cultuur & recreatie	€ 2.385.000
Subsidies	242.000
Sportaccommodaties	667.000
Bibliotheek	309.000
Openbaar groen	953.000
Overig	214.000

Sociaal domein	€ 10.813.000
Inkomensregelingen	2.935.000
Sociale werkvoorziening	1.563.000
Gemeenschapsaccommodaties	359.000
Jeugd	2.706.000
Maatschappelijke ondersteuning	2.763.000
Overig	487.000

Volksgezondheid & milieu	€ 2.947.000
Volksgezondheid	488.000
Riolering	1.222.000
Inzameling huishoudelijk afval	1.060.000
Milieubeheer	156.000
Overig	21.000

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening & stedelijke vernieuwing	€ 827.000
Wonen en bouwen	575.000
Ruimtelijke ordening	218.000
Overig	34.000

€ 26.503.000

ADDENDUM

AMBITIE

Voerendaal staat voor duurzaam en sociaal investeren samen met burgers, bedrijven, verenigingen en kernen. Investeren in een Voerendaal waar het goed wonen en leven is, waar je kunt rekenen op elkaar, waar initiatief gewaardeerd wordt, waar zorg en ondersteuning voor handen zijn en waar criminaliteit een halt wordt toegeroepen.

Goede, bereikbare zorg-, welzijns- en onderwijsvoorzieningen houden we in stand met inspanningen en draagvlak van burgers, bedrijven en verenigingen. Ook investeren we in krachtige sociale structuren als onderlegger voor voorzieningen en ondersteunen we collectieve inspanningen zoals zorgcoöperaties.

Vitale kernen staan centraal hierin qua bereikbaarheid en toekomstgerichtheid, zowel fysiek als sociaal. Duurzaamheid speelt hierbij een centrale rol om de gevolgen van klimaatverandering de baas te zijn. Groen is essentieel voor klimaatbestendige en duurzame kernen. Waar mogelijk wordt groen aangebracht in de straten en op de pleinen om te werken aan klimaatbestendige kernen. Goede “groene” verbindingen tussen de kernen en het buitengebied zijn belangrijke pijlers binnen mobiliteit én landschap. De energietransitie fungeert als vliegwiel voor een aantrekkelijke kern; daarvoor ondersteunen we de lokale energiecoöperatie en ondersteunen we initiatieven en projecten vanuit de duurzaamheidsreserve.

Voerendaal is woon- en forensengemeente in de groene long van een stedelijke (eu-)regio. We geven daarom invulling aan de woonbehoefte in de kernen en maken ons sterk voor betaalbaar wonen voor jongeren en senioren: maatwerk in kwaliteit via levensloopbestendig en duurzaam bouwen is leidend. Toeristisch-recreatief willen we een meer prominente rol spelen, onder meer via de initiatieven in het Land van Kalk en ons rijk (Romeins) verleden met veel kastelen, hoeves, holle wegen en landschapsstructuren. Hier zit een duidelijk aanknopingspunt met het nationaal landschap Zuid-Limburg en de ontwikkelingen binnen het Middengebied.

Uitgangspunt is een buitengebied dat uitnodigt om te gebruiken voor recreatie met goed onderhouden wandel- en fietspaden in samenwerking met bijvoorbeeld agrariërs en andere belanghebbenden. We blijven alert op kansen om het wandel- en fietsnetwerk tussen Voerendaal en de omliggende gemeenten te verbeteren, met als voorbeeld de fietsverbinding Parkstad-Heuvelland. Riolering en een goed waterbeheer zijn van cruciaal belang. Bij onderhoud en wegconstructies zetten we voortdurend accenten op de bescherming van de kwetsbare verkeersdeelnemers (fietsers, voetgangers en mindervaliden) en de reductie van geluidsbelasting.

Overlastbestrijding vindt risico- en seizoensgericht plaats. De resultaten van de bestuurlijke/integrale aanpak laten een niet-aflatende noodzaak zien tot criminaliteitsbestrijding en handhaving. De investering in de aanpak en het netwerk ervaren we als permanent. Nieuwe accenten zetten we via informatisering en de samenwerking met omliggende gemeenten.

Voerendaal heeft baat bij een stevige regionale en intergemeentelijke samenwerking. De primaire oriëntatie van Voerendaal ligt op de samenwerking binnen Parkstad Limburg. Gezien het (landelijke) profiel van Voerendaal, de oriëntatie van inwoners en de (toeristische) ontwikkelkansen in het Heuvelland, krijgt ook de samenwerking met “Heuvelland” meer aandacht. Voerendaal vervult hiermee de schakelfunctie tussen stedelijk en landelijk gebied. Zo wordt stevig bijgedragen om de invulling te geven aan de gebiedseigen opgave van Voerendaal binnen het Middengebied.

FINANCIEEL PERSPECTIEF

Voerendaal is financieel gezond en dat houden we zo. Inzet is om te blijven behoren tot de gemeenten in Zuid-Limburg waar de woonlasten en de belastingdruk in relatie zijn met het voorzieningenniveau en tevens lager zijn in vergelijking met omliggende gemeenten. We passen de stijging van de OZB aan op basis van de mogelijkheden die het meerjarensaldo biedt en kijken naar manieren minder uitgaven te realiseren. Deze programmabegroting kent een positief saldo van € 22.000 oplopend naar € 98.000 in 2023. De investeringsruimte is beperkt, maar tegelijkertijd zijn veel ambities verwerkt in de begroting. Ook zijn de mogelijke risico's financieel afgedekt via een stelpost in de begroting oplopend tot € 300.000 in 2023. De ombuigingsoperatie is vormgegeven mede op basis van de inzichten die de raad heeft gegeven bij de kaderstellende begrotingssessie medio 2019.

De risicopositie van Voerendaal is relatief overzichtelijk. Deze overzichtelijkheid heeft ermee te maken dat enerzijds de risico's redelijk tot goed kwantificeerbaar zijn en beperkt zijn in aantal. Anderzijds zijn de risico's dusdanig dat de kans zeer klein is dat zij tegelijkertijd met een zware impact zullen optreden. Met de huidige omvang van de reserves en voorzieningen is Voerendaal goed in staat om tegenvallers op te vangen.

SPEERPUNTEN

Naast de reeds gerealiseerde speerpunten uit het raadsakkoord 2018-2022 zijn de volgende speerpunten verwerkt in deze begroting, mede op basis van de operationalisering in de kaderstellende raadssessie in juni 2019.

- Samenwerking Heuvelland
- Tegengaan ondermijning
- Duurzame infrastructuur
- Stimulering Toerisme
- Versterken ondernemerschap
- Inclusieve samenleving / vangnet
- Leefbaarheid kleine kernen
- Wateroverlast aanpakken
- Diversiteit in woningbouw
- Duurzaamheid (ook vanuit bewoners)
- Alternatieve energie

Verder zijn er naar aanleiding van de raadsbijeenkomst/kaderstellende sessie van 6 juni diverse ombuigingen gerealiseerd die in de begroting op pagina 109 staan weergegeven.

Deel 2:

DE PROGRAMMA'S

DE PROGRAMMA'S

In dit deel van de begroting komen de programma's nadrukkelijk inhoudelijk aan de orde.

Een programma moet binnen deze begroting gezien worden als een geheel van activiteiten om beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. Binnen het programma is sprake van opgaven, die heel nauw met elkaar verweven zijn. Daarnaast wordt in de programma's ingegaan op de maatschappelijke effecten, die worden beoogd, alsmede op de wijze waarop getracht zal worden deze effecten te verwezenlijken.

In zijn kaderstellende rol bepaalt de gemeenteraad welke beleidsdoelstellingen per programma nagestreefd dienen te worden en welke maatschappelijke effecten daarbij bereikt moeten worden. Deze effecten moeten zoveel als mogelijk meetbare zaken zijn, zodanig dat op enig moment middels resultaatmeting geconstateerd kan worden of het uitgevoerde beleid het gewenste effect oplevert.

Op grond van de door de raad geformuleerde beleidsdoelstellingen en gewenste maatschappelijke effecten heeft het college in de programma's concrete activiteiten aangegeven, welke invulling moeten geven aan het bereiken van de doelstellingen en de effecten. Het college heeft daarbij ook het kosten-/baten-aspect in beeld gebracht.

Met het vaststellen van de programma's, de daarin beoogde effecten, de uit te voeren activiteiten en de benodigde financiële middelen stelt de raad de kaders waarbinnen het college als uitvoerder aan de slag zal gaan. Het college zal vervolgens middels de voor- en najaarsrapportage verantwoording aan de raad afleggen over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de kaders van de raad.

De begroting bevat achtereenvolgens de volgende programma's:

1. Bestuur en ondersteuning
2. Veiligheid
3. Verkeer, vervoer en waterstaat
4. Economie
5. Onderwijs
6. Sport, cultuur en recreatie
7. Sociaal domein
8. Volksgezondheid en milieu
9. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.

Programma Bestuur en ondersteuning

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Burgemeester W. Houben Wethouder R. Braun
--	--

Samenwerking Simpelveld-Voerendaal

Wat willen we bereiken?

Meer kwaliteit, meer kansen, minder kwetsbaarheid en minder kosten via functionele integratie Voerendaal-Simpelveld.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Ontwikkelen en in stand houden van één ambtelijke organisatie (met één MT en twee gemeentesecretarissen) met dienstverlening voor beide gemeentebesturen.
- Sturing geven op de realisatie van de 4k's, waarmee de meerwaarde van de functionele integratie zichtbaar wordt.

Specifiek in 2020:

- Integreren van de afdelingen Leefomgeving en Maatschappelijke Ontwikkeling / Samenleving
In 2020 worden de afdelingen Leefomgeving en Maatschappelijke Ontwikkeling / Samenleving geïntegreerd tot twee afdelingen, die werken voor beide gemeenten. Met de integratie van beide afdelingen is de functionele integratie vormgegeven conform de besluiten van de colleges in 2016.
- Vormgeven van beleidsintegratie
Uitgangspunt is beleidsintegratie (inclusief integratie van processen en diensten). Waar couleur locale gewenst of noodzakelijk is, wordt deze gerespecteerd. Dit gebeurt nu al in diverse samenwerkingsverbanden en wordt actief ingezet in de samenwerking Voerendaal-Simpelveld om de samenwerkingsvoordelen te benutten. (Hier valt te denken aan nota verbonden partijen, omgevingswet, verordening en besluit maatschappelijke ondersteuning).
- Investeren in de samenwerking
Om de samenwerking te laten slagen wordt in 2020 ingezet op gezamenlijke ontwikkeltrajecten; primair op het niveau van de ambtelijke organisatie en, bij wens, ook op het niveau van raad en college. Verder wordt geïnvesteerd in de samenwerking door de facilitering op één lijn te brengen en tot een gezamenlijk serviceniveau te komen.

Risico's

- Het risico bestaat dat onvoldoende geïnvesteerd wordt aan de voorkant vanwege het uitblijven van direct rendement of vanwege andere prioriteiten. Meerwaarde op de 4 k's is alleen haalbaar als voldoende geïnvesteerd wordt in voorbereiding én doorontwikkeling van de functionele integratie. Het rendement wordt pas op langere termijn zichtbaar.

Regionale samenwerking

Wat willen we bereiken?

Een sterke regio met een sterke positie van en voor Voerendaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Deelnemen in en sturen op samenwerkingsverbanden op het gebied van economie, ruimte, mobiliteit, vervoer, veiligheid, milieu, gezondheid, belastingen, afval, inkomensvoorziening en (arbeids-)participatie: Stadsregio Parkstad Limburg, IBA Parkstad, Veiligheidsregio ZL, RUD ZL, GGD ZL, BsGW, RD4, ISD Kompas, WOZL, Werkgeversservicepunt Parkstad, Het Gegevenshuis, Parkstad-IT, Omnibuzz.

- Aansluiten bij ontwikkelingen die bijdragen aan de gebiedseigen opgaven van Voerendaal, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling Middengebied.

Specifiek in 2020:

- Middengebied
In 2020 geven we (mede) vorm aan het uitvoeringsprogramma Middengebied langs de vier lijnen Landbouw en Landschap, Toerisme van de Toekomst, Vitale Samenleving en Duurzaamheid. Daarbij bewaken we de synergie met andere samenwerkingsverbanden en –initiatieven op basis van de lokale prioriteiten en gebiedseigen opgaven.
- Regiodeal/Herijking samenwerking
In 2020 wordt de uitvoering van de Regiodeal vormgegeven, waarbij de focus zal blijven liggen op de 10 meest kwetsbare wijken van Parkstad. Tegelijkertijd zal er een evaluatie van de samenwerking binnen de GR Stadsregio Parkstad Limburg plaatsvinden. Parallel wordt invulling gegeven aan de versterking van de intergemeentelijke samenwerking van de Parkstad-gemeenten op basis van de brief van de burgemeesters aan minister Ollongren.
- Zo doen we dat in Parkstad
In 2020 wordt het adoptiemodel voor de sturing en grip op verbonden partijen geëffectueerd binnen 'Zo doen we dat in Parkstad'. Tevens wordt verkend of het mogelijk is om te komen tot een uniformering van bijvoorbeeld bijdrageverdeling, reservevorming en stemverhouding bij GR'en; analoog aan de raadsnotie van juli 2019. Ook worden de conclusies van de Voerendaalse rekenkamer in 'Van verzuiming naar Versterking' zoveel als mogelijk in de praktijk gebracht. De aanpak binnen 'Zo doen we dat in Parkstad' kan rekenen op interesse van andere gemeenten, die mogelijk aansluiten bij het initiatief.

Risico's

- De bijdragen aan verbonden partijen groeien en dit maakt dat een groter deel van de Voerendaalse begroting minder beïnvloedbaar c.q. vrij besteedbaar is.
- De samenwerking binnen Parkstad Limburg leunt sterk op (de thematiek van) het stedelijk gebied, waardoor Voerendaalse opgaven extra voor het voetlicht moeten worden gebracht.

Werving derden middelen

Wat willen we bereiken?

Werving middelen derden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Werving van derden middelen en (bestuurlijke) lobby maken standaard deel uit van de ontwikkeling van projecten en, waar mogelijk, beleid.

Specifiek in 2020:

- Zichtbaar maken resultaten
In 2020 maken we via de P&C-cyclus zichtbaar welke resultaten zijn geboekt bij de werving van derden middelen.
- Realiseren bewustwording
De mogelijkheden (en noodzaak) om te komen tot de werving van derden middelen worden onder de aandacht gebracht. Deze bewustwording wordt via een separaat ontwikkeltraject bevorderd.
- Werving derden middelen
Voor majeure projecten (minimaal Open Club Klimmen en Fietsverbinding Heerlen-Ubachsberg-Wijlre) wordt getracht, met behulp van een gespecialiseerd bureau, derden middelen te werven.

Risico's

-

Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Verbetering interne en externe (digitale) dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Blijvend werken aan verbetering (digitale) dienstverlening en bereikbaarheid.
- Monitoring klanttevredenheid op dit vlak.

Specifiek in 2020:

- Verkenning van uitbreiding Voerendaal app (bijv. activiteitenkalender).
- Verkenning van mogelijkheden voor uitbreiding digitale producten.

Risico's

-

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Bestuur en ondersteuning Bedragen x € 1.000							
	Realisatie 2018	Raming 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten:							
Bestuur	1.165	1.046	1.126	1.257	1.182	1.117	1.085
Burgerzaken	360	288	288	313	266	266	278
Beheer overige gebouwen en gronden	4	26	26	27	27	27	27
Overhead	3.060	2.930	3.090	3.356	3.332	3.321	3.290
Treasury	227	172	161	117	34	-82	-105
OZB woningen	51	49	98	55	57	58	60
OZB niet-woningen	11	11	11	12	13	13	13
Belastingen overig	14	18	18	19	19	19	19
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	0	406	335	353	703	1.092	1.551
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	1.671	300	783	0	0	0	0
Resultaat van de rekening van baten en lasten	483	78	0	0	0	0	0
Totaal lasten:	7.046	5.324	5.936	5.509	5.633	5.831	6.218
Baten:							
Bestuur	21	8	8	8	8	8	8
Burgerzaken	251	154	154	135	131	119	119
Beheer overige gebouwen en gronden	27	20	20	20	20	20	20
Overhead	63	7	7	4	4	4	4
Treasury	722	487	522	229	231	229	229
OZB woningen	1.760	2.004	2.039	2.246	2.358	2.405	2.405
OZB niet-woningen	378	425	425	511	521	531	542
Belastingen overig	72	71	71	71	71	71	71
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	15.844	16.126	16.091	16.958	17.150	17.420	17.849
Overige baten en lasten	94	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	3.347	1.232	2.346	647	905	420	401

Programma Bestuur en ondersteuning							Bedragen x € 1.000
Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten:	22.579	20.534	21.683	20.829	21.399	21.227	21.648
Saldo programma	15.533	15.210	15.747	15.320	15.766	15.396	15.430

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2019 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Overige informatie

Algemene dekkingsmiddelen

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden gerekend de algemene uitkering en overige uitkeringen uit het gemeentefonds, de onroerende zaakbelasting, de hondenbelasting, rente en dividenduitkeringen. Deze algemene dekkingsmiddelen worden, conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegerekend aan de afzonderlijke programma's.

Overhead

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschreven welke kosten tot de "overhead" gerekend worden. Dit zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

In elk geval betreft dit:

- leidinggevenden primair proces;
- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- personeelszaken en organisatie;
- inkoop;
- interne en externe communicatie;
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen;
- facilitaire zaken en huisvesting;
- documentaire informatievoorziening;
- managementondersteuning primair proces.

Voor de berekening van kostendekkendheid van leges en heffingen mogen deze kosten overigens wel meegenomen worden.

Kosten welke direct toe te rekenen zijn aan de taakvelden dienen rechtstreeks op deze taakvelden verantwoord te worden.

Onvoorzien

Het is verplicht om een bedrag voor onvoorzien op te nemen in de begroting, wel of niet per programma. Conform bestaand beleid is één bedrag voor onvoorzien opgenomen ter dekking van incidentele lasten welke niet zijn opgenomen in de begroting. Er zijn een aantal criteria (de 3 o's) welke aanwending van de post onvoorzien rechtvaardigen. Als een gebeurtenis met financiële consequenties onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar is kan een beroep gedaan worden op de post onvoorzien.

Heffing vennootschapsbelasting

Conform gemaakte afspraken met de belastingdienst heeft na afloop van het kalenderjaar 2017 (als onderdeel van de reguliere accountantscontrole) monitoring van de Vpb-plicht plaatsgevonden (door een extern bureau). Hieruit bleek dat Voerendaal niet vennootschapsbelastingplichtig zou zijn. Om deze reden is dan ook geen aangifte Vpb ingediend. Ten tijde van het samenstellen van deze begroting is sprake van diverse fiscale wijzigingen/onzekerheden welke mogelijk ook de Vpb-plicht zullen raken. Veranderde inzichten ten aanzien van opbrengsten uit afvalstromen en ook inkomsten uit zonnepanelen kunnen mogelijk leiden tot Vpb-plicht. Als dit laatste het geval zou zijn, zullen de budgettaire effecten, gelet op het lage netto resultaat, echter minimaal zijn.

Programma Veiligheid

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Burgemeester W. Houben
--	------------------------

Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Een veilige woon-, werk- en leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Deelnemen aan en sturen op samenwerkingsverbanden als het RIEC en Veiligheidshuis Parkstad.
- Uitvoeren van de bestuurlijke aanpak en de integrale aanpak.
- Handhaven van wet en regelgeving.

Specifiek in 2020:

- Versterken informatiepositie/datagedreven OOV
De informatie-uitwisseling met partners en de informatieanalyse gebeuren nu ad hoc (per casus) en handmatig. Winst is er daarmee te halen in systemen en big data: voor monitoring en evaluatie aan de achterkant en voor sturing en prioritering aan de voorkant. Verkend wordt hoe de informatiepositie verbeterd kan worden.
- Uitvoeren integraal veiligheidsbeleid SVBBL
Voor Simpelveld, Voerendaal, Beekdaelen, Brunssum en Landgraaf wordt één gezamenlijk integraal veiligheidsbeleid ontwikkeld. Vanuit dit beleid worden, naar verwachting, een aantal specifieke gezamenlijke projecten uitgevoerd. Hierbij valt te denken aan een gezamenlijke aanpak van handhavingsknelpunten of een gezamenlijke koers op basis van de integrale ondermijningsbeelden.
- Update beleid
Een aantal beleidsdocumenten worden aangepast aan de actualiteit. Onder meer de APV en het bibob-beleid worden geactualiseerd in 2020. Verder worden de verbeterpunten uit de notitie 'Bestuurlijke Aanpak' vanaf 2020 geïmplementeerd.

Risico's

- Samenwerking tussen justitie/politie, belastingdienst en gemeente is niet vanzelfsprekend en eigen prioriteiten/middelen zijn richtinggevend voor de inspanningen. Ook de samenwerking tussen gemeenten gaat niet vanzelf, terwijl ondermijning zich aan geen enkele inhoudelijke, fysieke of bestuurlijke grens houdt.
- Kosten voor de bestuurlijke aanpak zijn onvoorspelbaar en afhankelijk van de resultaten van handhavingsacties en normaliseringsmaatregelen.

Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

Voorkomen en bestrijden van rampen en crises.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Deelnemen aan en sturen op Veiligheidsregio Zuid-Limburg (brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, bevolkingszorg en rampenbestrijding/crisisbeheersing).
- Rampen- en crisisbeheersorganisatie op orde houden.

Specifiek in 2020:

- Vanuit het geactualiseerde risicoprofiel vindt in 2020 de doorvertaling plaats naar dekkings- en repressieplannen.

Risico's

- Ondanks de forse toename van middelen per 2020 bij Veiligheidsregio Zuid-Limburg, is het mogelijk dat er nogmaals een beroep wordt gedaan op de deelnemers. Onder andere rondom de WNRA en huisvesting zijn er mogelijk nog risico's.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Veiligheid				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2018	Raming 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten:							
Crisisbeheersing en brandweer	659	667	667	769	813	856	900
Openbare orde en veiligheid	419	312	312	328	334	331	330
Totaal lasten:	1.078	979	979	1.097	1.147	1.187	1.230
Baten:							
Crisisbeheersing en brandweer	3	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	16	3	3	5	5	5	5
Totaal baten:	19	3	3	5	5	5	5
Saldo programma	-1.059	- 976	- 976	-1.092	-1.142	-1.182	-1.225

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2019 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder P. Verbraak
--	-----------------------

Verkeer en Mobiliteit

Wat willen we bereiken?

Leefbare en veilige wegen voor alle weggebruikers, passend bij het landelijke karakter van Voerendaal. Het onderhoudsniveau van onze wegen doen wij volgens de CROW beeldkwaliteitsbepaling vergelijkbaar met kwaliteit "C".

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Participeren in het programma mobiliteit van de stadsregio Parkstad, waarbinnen in 2020 een regionaal mobiliteitsplan wordt opgesteld.
- Uitvoeren Meerjaren Uitvoerings Programma (MUP) van het GVVP.
- Uitvoeren onderhouds- en vervangingsplannen volgend uit wegbeheerplan.
- Uitvoeren onderhouds- en vervangingsplannen volgend uit het beleidsplan openbare verlichting.

Specifiek in 2020:

- Uitvoeren van de sanering en vervanging uit het beheerplan verkeersborden en markeringen.
- Op basis van de uitgevoerde fiets- en voetgangersscan (2019-2020) nader uitwerken en uitvoeren van maatregelen voor fietsers en voetgangers (verbeteren kwaliteit, bewegwijzering, fietsvoorzieningen, laad infrastructuur, ontbrekende schakels, etc.).
- Afronding van de in 2019 gestarte Analyse van de verkeersstromen. Hierbij zijn onder andere de thema's bereikbaarheid, veiligheid, landbouw en vitaliteit aan de orde. In 2020 zal met een adviseur en de omgeving aan de slag worden gegaan om de voorgenomen maatregelen te categoriseren en prioriteren. Afhankelijk van waar de maatregelen binnen de bestaande budgetten mee kunnen worden genomen, wordt gestart met de uitvoering.
- Openbare verlichting: zie programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (onderdeel duurzaamheid).
- Vaststellen van beleidskaders voor parkeren: gehandicapten, weesfietsen stationslocaties en E-laadpalen.

Risico's

- De maatregelen voortkomend uit de analyse van verkeersstromen zullen voor een groot deel financieel niet binnen de bestaande budgetten opgepakt kunnen worden. Waar nodig zullen deze in een volgende begroting een plek moeten krijgen.

Projecten

Wat willen we bereiken?

Kwalitatief passende inrichting van de Openbare Ruimte in Voerendaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Uitvoering geplande investeringsprojecten/ reconstructieprojecten.

Specifiek in 2020:

- Reconstructie en afkoppelen diverse straten in Ransdaal.
- Realisatie fietspad Vrakelbergerweg-Daelsweg (2017-2022).

Risico's

-

Strategie en planning

Wat willen we bereiken?

Een gedegen integrale planning voor de komende jaren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Uitvoering Strategisch investeringsplan 1.0 (STRIP 1.0)

Specifiek in 2020:

- Opstellen Strategisch investeringsplan 2.0 (STRIP 2.0) voor 2020 en verder. De voorziene werkzaamheden in de openbare ruimte worden in kaart gebracht en weggezet in een planning. Daar waar op meerdere fronten (bijv. t.a.v. riolering, verharding, groen, verkeer e.d.) een opgave ligt, kan gekozen worden voor een complete reconstructie. Deze projecten worden in een STRIP verzameld, beoordeeld op maatregel en in tijd en geld uitgezet.
- De afdeling Openbare Ruimte zal in 2020 opstarten als een gezamenlijke afdeling van Voerendaal en Simpelveld. Het eerste jaar zal vooral in het tekens staan van het afstemmen van de werkprocessen.
- Oriëntatie op integrale visie voor kaders voor beheer. Hierin wordt de samenhang beschreven tussen beheer en onderhoud, de gebruikers en de inrichting middels beeldkwaliteit. Daarbij wordt gekeken naar omliggende gemeenten en naar Simpelveld in het bijzonder. Wat ligt er al, waar kunnen wij van leren en wat kunnen we samen doen.
De planning is om in 2020 een start te maken aan een IBOR (Integraal Beheer Openbare Ruimte).

Risico's

- STRIP

De uitvoering STRIP 2.0 is in onderhavige begroting opgenomen als PM post. In deze begroting is voor meerdere PM-posten een stelpost opgenomen. Het STRIP (strategisch investeringsprogramma) vormt een integraal geheel ten aanzien van uit te voeren projecten in de openbare ruimte. Daar waar meerdere onderdelen samen vallen en met name samenvallen met grotere rioleringswerkzaamheden (riolering is meestal leidend) komen deze in aanmerking voor rehabilitatie of reconstructie-projecten. Het niet uitvoeren van STRIP projecten kan leiden tot een toename en daarmee hogere kosten voor achterstallig onderhoud. Het STRIP 2.0 wordt in het 2^e kwartaal 2020 aangeboden aan de raad.

- Beheerplan wegen 2020-2024

Het nieuwe wegbeheerplan 2020-2024 wordt eind 2019/begin 2020 aan de raad voorgelegd. Mogelijk is er sprake van het wegwerken van achterstallig onderhoud en een structurele verhoging van het onderhoudsbudget. Om de kosten te beheersen, de veiligheid te borgen en te voldoen aan de minimale kwaliteitseisen, zal met de raad een integrale discussie plaatsvinden. In dat kader wordt een voorstel ontwikkeld dat in een balans voorziet tussen het rekenmodel en onze ervaringen uit de praktijk alsook kijkt naar de gewenste wegcategorisering. Indien de conclusies leiden tot een aanpassing van het onderhoudsbudget in de begroting, wordt deze wijziging in de voorjaarsrapportage verwerkt. Een eventuele afwijking is in onderhavige begroting als PM post opgenomen. Voor meerdere PM-posten is een stelpost in deze begroting is opgenomen.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2018	Raming 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten:							
Verkeer en vervoer	2.010	1.847	1.940	1.808	1.839	1.831	1.800
Parkeren	1	2	2	2	2	2	2
Totaal lasten:	2.011	1.849	1.942	1.810	1.841	1.833	1.802
Baten:							
Verkeer en vervoer	123	59	59	44	44	44	44
Parkeren	2	3	3	3	3	3	3
Totaal baten:	125	62	62	47	47	47	47
Saldo programma	-1.886	-1.787	-1.880	-1.763	-1.794	-1.786	-1.755

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2019 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma Economie

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder P. Thomas
--	---------------------

Economie

Wat willen we bereiken?

Een goed vestigingsklimaat waar bedrijven optimaal gefaciliteerd worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Participeren in het programma economie van de stadsregio Parkstad, waaronder ook valt de deelname in het Starterscentrum Limburg en Bedrijventerrein-management Parkstad.
- Accountmanagement (contacten met ondernemers en ondernemersverenigingen).
- Faciliteren startende en gevestigde ondernemers.

Specifiek in 2020:

- Versterken centrum Voerendaal
De Stichting Streetwise zal in de eerste helft van 2020 nog worden ingezet voor het begeleiden van startende winkeliers/ondernemers die zich in het centrum van Voerendaal willen vestigen. Medio 2020 loopt het contract van de Stichting Streetwise van de stadsregio Parkstad af. In samenwerking met de winkeliersvereniging zal uitgewerkt worden hoe de uitstraling en beleving van het centrum verder versterkt kan worden.
- Herontwikkeling percelen Lindelauffer gewande 54-60. De percelen zijn bouwrijp gemaakt. Nadat de planologische procedure is doorlopen en de bestemming is gewijzigd, zullen de percelen worden verkocht als bedrijfskavel(s).

Risico's

- Voor de herontwikkeling van de percelen Lindelauffer gewande 54-60 is een mogelijk risico dat de belangstelling uit de markt onvoldoende is en/of verkoopopbrengsten lager uit zullen vallen, waardoor reeds gemaakte kosten niet worden gedekt.

Toeristisch-recreatieve ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Een aantrekkelijke recreatieve infrastructuur en programmering gekoppeld aan de gebiedskenmerken "Land van Kalk".

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Participeren in het programma toerisme van de stadsregio Parkstad en het uitvoeringsprogramma toerisme Middengebied.
- Gebiedsontwikkeling en gebiedspromotie Land van Kalk.
- Partner project Via Belgica.
- Faciliteren initiatieven.

Specifiek in 2020:

- De 16 gemeenten in Zuid-Limburg hebben een 'Visie vrijetijdseconomie Zuid-Limburg' opgesteld. Besluitvorming in de gemeenteraden zal naar verwachting in het 1^e kwartaal 2020 plaatsvinden.
- De stadsregio Parkstad stelt een ontwikkelprogramma toerisme op, waar o.a. de verbindingen tussen Land van Kalk en de regio Parkstad aan bod komen.
- Onderdeel van de gebiedsontwikkeling Land van Kalk is de realisatie van een aantal transferia. Gemeente Voerendaal is trekker voor de realisatie van het natuurtransferium Kunradersteengroeve. Het project is in 2020 in de uitvoeringsfase. Het transferium Mingersborg is in 2020 in de planvoorbereidingsfase.

- In samenwerking met IBA, gemeenten Simpelveld en Heerlen, Provincie Limburg en de coöperatie Land van Kalk wordt gewerkt aan de gebiedsontwikkeling en promotie Land van Kalk. De coöperatie Land van Kalk is verantwoordelijk voor het opstellen van een toeristisch-recreatief programma. In het kader van het IBA-expojaar (medio 2020 tot medio 2021) zullen een aantal activiteiten en evenementen worden georganiseerd.
- Verder wordt onder de noemer van Land van Kalk met IBA ondersteuning de Open Club Klimmen nader vormgegeven.
- Naar verwachting zal in 2019/2020 door de 16 Zuid-Limburgse gemeenten besluitvorming plaatsvinden m.b.t. het realiseren van het wandelknooppuntennetwerk Zuid-Limburg.
- Project Via Belgica: De opgebouwde online-middelen (website, app) en offline-middelen (gids) worden actueel gehouden. Er zal weer een Romeins festival in Zuid-Limburg worden geprogrammeerd en daarnaast vinden activiteiten plaats in de Romeinenweek en tijdens de erfgoed-themamaand van het IBA expojaar.

Risico's

- Voor een succesvolle gebiedsontwikkeling is het verstevigen en verbreden van het draagvlak voor de coöperatie Land van Kalk een voorwaarde. Een risico is dat deze verbreding en stevige basis onvoldoende tot stand komt, waardoor het aantal activiteiten in het Land van Kalk achterblijft.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Economie				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2018	Raming 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten:							
Economische ontwikkeling	57	58	58	66	66	66	66
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	10	0	15	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	50	100	100	38	45	45	45
Economische promotie	96	99	99	105	117	122	122
Totaal lasten:	213	257	272	209	228	233	233
Baten:							
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	7	2	2	2	2	2	2
Economische promotie	42	29	29	37	49	49	49
Totaal baten:	49	31	31	39	51	51	51
Saldo programma	- 164	- 226	- 241	- 170	- 177	- 182	- 182

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2019 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma Onderwijs

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):

Wethouder R. Braun

Implementatie van de nieuwe educatieve agenda

Wat willen we bereiken?

Goede samenwerking tussen de educatieve- en jeugdpartners onderling, samen met de gemeente Voerendaal, waardoor de domeinen jeugd en onderwijs met eigen wetgeving, maar gericht op dezelfde doelgroep jeugd en ouders goed met elkaar verbonden worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

De opgestelde educatieve agenda met de 4 thema's concretiseren in uitvoeringsafspraken en deze uitvoeren, evalueren en doorontwikkelen, te weten:

1. De jeugd in Voerendaal is positief gezond.
2. De jeugd in Voerendaal ontwikkelt zijn of haar talent.
3. De integrale aanpak in de kindcentra gezamenlijk inhoudelijk ontwikkelen.
4. Verbinding onderwijs en zorg/jeugdhulp daar waar dit nodig is en meerwaarde biedt.

Specifiek in 2020:

- Gezamenlijke uitvoeringsafspraken maken bij de 4 thema's van de educatieve agenda. Voor 2020 is dat in ieder geval:

De jeugd in Voerendaal is positief gezond:

voorbereidende activiteiten starten, waaronder de gezamenlijke inventarisatie van het huidige positieve gezonde aanbod bij de verschillende partners en mogelijke samenwerking binnen de Open Club verkennen en starten.

De jeugd in Voerendaal ontwikkelt zijn of haar talent:

inventarisatie van activiteiten talentontwikkeling met de verschillende partners en deze inbrengen binnen de Parkstad samenwerking talentontwikkeling. Indien gewenst en nodig worden nieuwe initiatieven vanuit de Parkstad samenwerking Talentontwikkeling aangesloten bij de bestaande initiatieven.

Verbinding onderwijs en zorg/jeugdhulp:

- preventief werken, verbinden, expertise bundelen en nieuwe ideeën bedenken. De professionals in Voerendaal wensen een 'knooppunt Jeugd' dat aan deze punten voldoet. Het knooppunt biedt aan alle partners in het Jeugddomein en onderwijs de mogelijkheid een kind en/of gezinssituatie te bespreken (consult, advies, overleg). De insteek is om samen met ouders en de benodigde professionals te zorgen voor maatwerk ten behoeve van het kind.
- Door de samenwerking in het knooppunt, maar ook daarbuiten specifiek versterken van de samenwerking tussen educatieve partners en medewerkers van de coöperatie JENS en gemeente (toegang en beleid), met name voorbereiden en uitvoeren van gezamenlijke projecten en thema's met JENS en de educatieve partners, zoals peuterspeelzaal plus, BSO plus en thema's als complexe scheidingen en dyslexie.
- Vervolgafspraken maken voor de vroegsignalering in de voorschool, zoals logopedische screening, en voortzetting van het project Versterking van de basis.

Een onderdeel van de educatieve agenda is ook de verdere implementatie en gebruik van de VVE monitor. Deze was reeds opgenomen in de vorige LEA, maar deze ontwikkeling loopt door. In 2020 zal de focus liggen op het analyseren en uitlezen van de eerste gegevens die in de monitor zijn opgevoerd door Peuteropvang Voerendaal. Deze monitor resultaten geven informatie over de opbrengsten van het VVE aanbod in de voorschool in Voerendaal.

Risico's

- Door een bezuiniging op de educatieve agenda zijn hier vanaf 2020 minder middelen voor beschikbaar. Het vraagt creativiteit en flexibiliteit van de partners om de samenwerking te versterken met in principe minder middelen.
- Voor een succesvolle verbinding van onderwijs en zorg zijn veel verschillende partners nodig. Op dit moment is er voor de verschillende partners sprake van een zeer dynamische werkomgeving en sterk krachtenveld. Hierdoor is het niet voor iedere partner steeds mogelijk eenduidig en actief te participeren. Hier is veel aandacht voor in de planning en afstemming met de partners en wordt zo mogelijk opgeanticipeerd.

Overname beheer en exploitatie Brede school Cortemich

Wat willen we bereiken?

Een eenduidige beheer- en exploitatieopzet van Brede school Cortemich ten behoeve van een optimale bezetting van het gebouw en ter versterking van onderlinge samenwerking van de gebruikers c.q. huurders.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Het beheer en de exploitatie van Brede school Cortemich door een derde partij laten uitvoeren.
- Optimalisatie van het gebruik van Brede school Cortemich door vrijkomende lokalen te verhuren aan maatschappelijke partners.

Specifiek in 2020:

- In 1e of 2e kwartaal raadsvoorstel behandelen waarin de consequenties van overname van het juridische eigendom van Innovo (economisch eigendom ligt al bij de gemeente) en hiermee ook de overname van het beheer en de exploitatie worden weergegeven. Tevens wordt in dit voorstel de kredietvotering voor de interne verbouwing opgenomen.
- Uitvoering geven aan opdrachtverlening aan een marktpartij die het beheer en de exploitatie gaat verzorgen.
- Uitvoering geven aan de interne verbouwing en verhuizing.
- Opstellen van nieuwe huurovereenkomsten met gebruikers.

Risico's

- Voor het succes van dit proces zijn we mede afhankelijk van onze partners en gebruikers van de Brede school Cortemich. Vertraging bij een van hen kan leiden tot vertraging van het hele proces.
- Wanneer zowel het economisch als het juridisch eigendom bij de gemeente ligt inclusief de beheer- en exploitatieopzet, zijn ook de financiële risico's voor rekening en risico van de gemeente.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Onderwijs				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2018	Raming 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten:							
Onderwijshuisvesting	432	445	460	354	612	484	482
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	466	453	514	552	722	445	445
Totaal lasten:	898	898	974	906	1.334	929	927
Baten:							
Onderwijshuisvesting	72	72	72	72	72	72	72
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	11	11	11	71	11	11	11
Totaal baten:	83	83	83	143	83	83	83
Saldo programma	- 815	- 815	- 891	- 763	-1.251	- 846	- 844

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2019 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma Sport, cultuur en recreatie

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):

Wethouder R. Braun
Wethouder P. Thomas
Wethouder P. Verbraak

Sport

Wat willen we bereiken?

Het bereik van sporten en bewegen onder alle inwoners en doelgroepen van Voerendaal vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Inzet van de combinatiefunctionaris onderwijs en sport.
- Uitvoeren lokaal sportakkoord.

Specifiek in 2020:

- De resultaten van de evaluatie over de inzet van de combinatiefunctionaris onderwijs en sport (periode 2011- 2019) en de aanbevelingen over de toekomstige invulling vertalen naar een herijkte opzet / inzet van deze functie.
- Kaders, randvoorwaarden en inhoud van lokaal sportakkoord opstellen.

Risico's

- De wensen en verwachtingen die partners hebben ten aanzien van de herijkte inzet van de combinatiefunctionaris onderwijs en sport kan niet overeenkomen met de wensen vanuit de gemeente of kan niet passen binnen de financiële kaders en het beschikbare budget.

Verenigingsleven

Wat willen we bereiken?

Een toekomstbestendig, robuust en gevarieerd verenigingsleven in de gemeente Voerendaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Inzet van de verenigingsondersteuner bij specifieke behoeften van verenigingen, tijdens reguliere verenigingsavonden of bij themabijeenkomsten.
- Stimuleren van het gebruik en inzetten van de activiteitensubsidie.

Specifiek in 2020:

- Alle Voerendaalse verenigingen die een basissubsidie van de gemeente ontvangen, ontvangen met ingang van 2019 een subsidieverhoging van 25% over het vaste deel van de basissubsidie. Als tegenprestatie vraagt de gemeente aan de verenigingen, de zogenaamde MVA. Dit is een niet-reguliere activiteit welke de vereniging onderneemt om de leefbaarheid c.q. sociale samenhang in de wijk, kern of gemeente te vergroten. Het is aan de verenigingen zelf om hier invulling aan te geven, maar ondersteuning of consultatie van de verenigingsondersteuner hierin is uiteraard mogelijk. Bij de verantwoording over de basissubsidies over het voorafgaande jaar dienen de verenigingen ook hun MVA activiteit op te geven. Dit is het 1^e moment van monitoring om na te gaan of, en op welke wijze verenigingen invulling geven aan de MVA. Indien nodig worden verenigingen die hier nog niet actief mee zijn, gestimuleerd om hier alsnog mee aan de slag te gaan.

Risico's

-

Erfgoed

Wat willen we bereiken?

Instandhouding en meer zichtbaar en beleefbaar maken van het cultureel erfgoed om identiteit en eigen karakter te behouden en de economie te versterken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Samenwerking Archeologie met alle Parkstad gemeenten.
- Deelname aan nationale evenementen als open monumentendag, Romeinenweek en archeologiedagen, e.e.a. in samenwerking met de plaatselijke heemkundeverenigingen en het Limburgs museum Venlo. Gedurende het onderzoek naar de Villa Voerendaal organiseert het Limburgs museum in samenwerking met de gemeente publieksactiviteiten rondom de opgravingen en het onderzoek in de Romeinenweek en tijdens de nationale archeologiedagen.
- Voortzetten deelname Via Belgica (zie programma toerisme).
- Kleinschalige projecten ten behoeve van het zichtbaar maken erfgoed en archeologie.

Specifiek in 2020:

- Plaatsen speerpunt Archeoroute
Samen met de parkstadgemeenten deelnemen aan het project archeoroute van de Provincie Limburg (www.archeoroutelimborg.nl). Doel is om archeologie voor de inwoners en bezoekers van Limburg meer zichtbaar en beleefbaar te maken op een uniforme wijze middels 'augmented en virtual reality'. Het speerpunt wordt geplaatst op het kleine Kerkplein in Voerendaal om het verhaal van de middeleeuwse vondsten in het Kernplan II zichtbaar te maken.
- Afronding van de inventarisatie karakteristieke en beeldbepalende bouwwerken en communicatie over de resultaten (bijvoorbeeld middels een fototentoonstelling, lezing, delen van verhalen). Daarnaast worden de karakteristieke en beeldbepalende bouwwerken uit de inventarisatie in het omgevingsplan en via de inzet van nog nader te onderzoeken andere instrumenten beschermd. Dit wordt opgestart in 2020.
- Medewerking verlenen aan de wederopbouw van de dorpspomp op het Laurentiusplein en aanpassing van de inrichting van het plein. Realisatie zal in het 2^e kwartaal 2020 plaatsvinden.
- Opstellen rapportage herbestemming rijksmonument kalkovens Kurvers, voortvloeiende uit opgestelde samenwerkingsovereenkomst met Provincie en fam. Kurvers. Haalbaarheid is thans nog onzeker.

Risico's

-

Natuur, landschap en groen

Wat willen we bereiken?

- Bescherming en versterking van de natuur- en landschapswaarden in de gemeente Voerendaal.
- Kwalitatief hoogwaardig onderhoud van het gemeentelijk groen, volgens de CROW beeldkwaliteitsbepaling vergelijkbaar met kwaliteit "A".

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Bescherming en handhaving van landschapselementen en bermen.
- Ecologisch bermbeheer toepassen en verder optimaliseren.
- Natuur- en landschapsherstel in combinatie met aanpak van regenwateroverlast.
- Groenstructuurplan.
- Natuurlijke / biologische bestrijding van plaaginsecten, zoals de eikenprocessierups.

Specifiek in 2020:

- Met stakeholders nader invulling geven aan het 'Ambitiedocument Natuur, Landschap en Water'.
- In samenspraak met de werkgroep 'Natuur, Landschap en Water' een uitvoeringsprogramma opstellen voor het realiseren van (kleine) inrichtingsprojecten in het buitengebied. Hierbij moet worden gedacht aan de aanplant van bomen en het inzaaien van reststroken met kruidenrijke mengsels.

- De landschapselementen zullen kwalitatief en kwantitatief worden beschreven. Bescherming zal vervolgens door vastlegging van deze elementen in het Bestemmingsplan buitengebied worden afgedwongen.
- Daar waar landschapselementen “gekrompen” of verdwenen zijn door het illegaal in gebruik nemen van de gronden door derde partijen wordt gestreefd naar deze plekken te herstellen en het illegaal grondgebruik te beëindigen. In 2020 zal in overleg met de provincie een aantal van deze locaties worden aangepakt.
- Vaststellen van de herziene Bomenverordening Voerendaal.
- Met LLTB en IVN wordt een selectie gemaakt van de meest landschappelijk en ecologisch relevante wegbermen. De bescherming en mogelijke versterking van deze wegbermen zal aansluitend worden aangepakt.
- Een (provinciaal) onderzoek is gestart naar realiseren van een ecologische verbingszone tussen de Vrakelberg en de Kunderberg. In het nog op te starten provinciale PIO-project (Platteland In Ontwikkeling) ‘Kunderberg’ zal een nadere concretisering voor deze ecologische verbinding dienen plaats te vinden. Om die reden wordt zowel ambtelijk als bestuurlijk aansluiting gezocht bij dit project.
- De samenwerking in het Middengebied is het platform voor onze gemeente om op regionaal niveau aandacht en inzet te bundelen voor natuur, landschap en groen. Voerendaal zal zich hier nadrukkelijk profileren voor dit onderdeel.
- Met het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland wordt o.a. samen met Waterschap gewerkt aan een toekomstbestendig Ransdalerveld. De opgaven in het landelijk gebied kennen een grote onderlinge samenhang. Natuur, landschap en water zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Risico's

- De financiële middelen voor natuur en landschap zijn voor de gemeente Voerendaal beperkt. We hebben allianties nodig om daadwerkelijk invulling te geven aan een groot deel van onze ambities. Zo zullen we op overheidsniveau vooral de samenwerking met het Waterschap en de Provincie opzoeken om onze ambities en prioriteiten zo veel als mogelijk te stroomlijnen.

Recreatie

Voor de invulling van het onderdeel “Recreatie” wordt verwezen naar het Programma Economie onderdeel “Toeristisch-recreatieve ontwikkeling”.

Zomerfestival

Wat willen we bereiken?

Het bereik van het Zomerfestival als zijnde dé culturele manifestatie van de gemeente Voerendaal verder vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Jaarlijkse organisatie van het Zomerfestival Voerendaal.

Specifiek in 2020:

- IBA Parkstad heeft het Zomerfestival Voerendaal uitgekozen als een van de uithangborden om het expojaar van IBA in 2021 mede vorm te geven. IBA linkt het Zomerfestival Voerendaal nadrukkelijk aan burgerinitiatieven. Hier wordt ook een symposium omtrent georganiseerd. Tevens zal onder de vlag van het Zomerfestival ook in de gemeente Simpelveld enkele activiteiten georganiseerd worden. Het Zomerfestival wordt door IBA in één adem genoemd met o.a. Cultura Nova, de Parade en het WMC. IBA Parkstad biedt het Zomerfestival organisatorische en financiële ondersteuning in het expojaar 2021. In 2020 is er als opstap reeds ondersteuning vanuit IBA aan de organisatie van het Zomerfestival toegezegd, met name op financieel gebied. Het staat de organisatie van het Zomerfestival vrij om hier op de juiste wijze inhoud aan te geven met een link naar burgerinitiatieven. De voorbereidingen hiervoor worden reeds in 2020 getroffen.

Risico's

- In 2020 en 2021 is een financiële impuls vanuit IBA Parkstad aan de orde. Er moet rekening mee worden gehouden dat de kwaliteit welke in 2020 en 2021 wordt geboden met name door deze extra financiële bijdrage, moeilijk kan worden gecontinueerd na 2021.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Sport, cultuur en recreatie				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2018	Raming 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten:							
Sportbeleid en activering	178	203	203	182	182	182	182
Sportaccommodaties	594	677	677	667	680	680	672
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	210	229	252	215	215	222	215
Musea	8	14	14	14	14	14	14
Cultureel erfgoed	83	75	145	44	52	52	52
Media	300	323	323	309	288	288	288
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	904	985	1.039	954	981	975	943
Totaal lasten:	2.277	2.506	2.653	2.385	2.412	2.413	2.366
Baten:							
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	150	151	151	151	149	145	145
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	0	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0
Media	20	20	20	20	20	20	20
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten:	170	171	171	171	169	165	165
Saldo programma	-2.107	-2.335	-2.482	-2.214	-2.243	-2.248	-2.201

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2019 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma Sociaal domein

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder H. Coenen Wethouder R. Braun
--	---

Jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Een kwalitatief, toegankelijker en beter betaalbaar systeem van ondersteuning en zorg voor de jeugd met als doel een inclusieve en vitale samenleving voor en door inwoners die zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen leven en naar eigen vermogen mee kunnen doen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Transformatie ambulante jeugdhulp door implementatie van de nieuwe werkwijze met lumpsum financiering en resultaatafspraken volgens de opdracht verstrekt (samen met de gemeenten Heerlen en Landgraaf) aan JENS.
- Transformatie van jeugdhulp met verblijf door het uitwerken van een nieuwe inkoopsystematiek en implementatie van de nieuwe systematiek na opdrachtverstrekking samen met de andere gemeenten in Zuid-Limburg.
- Implementatie van de nieuwe werkwijze rondom crisis jeugdhulp.

Specifiek in 2020:

- Uitvoeren en monitoren van resultaatafspraken gekoppeld aan de opdracht aan JENS volgens de opgestelde prestatie-indicatoren.
- Gezamenlijk met JENS ontwikkelen en uitvoeren van transformatie projecten, zoals BSO-plus, Rootz etc.
- Doorlopen van het project toegang met als doel de toegang op enig moment verantwoord over te laten gaan naar opdrachtnemer JENS.
- Uitwerken van een nieuwe systematiek voor het inkopen en uitvoeren van verblijfsjeugdhulp, die goed aansluit bij de werkwijze van de ambulante jeugdhulp en waarbij geen verkeerde prikkels richting de ene of juist andere hulp van jeugdhulp gaan. Dit pakken we samen met de andere gemeenten in Zuid-Limburg op.
- Implementatie en monitoring van de gemaakte afspraken en resultaten met betrekking tot crisishulp.

Risico's

- Het risico bestaat dat veel tijd en aandacht naar de systeemkant en organisatie van de jeugdhulp gaat, waardoor de vraag 'wat betekent de verandering voor inwoners?' te weinig aandacht krijgt. Door hier steeds aandacht voor te vragen en hier bewust mee bezig te zijn door inwoners hier ook bij te betrekken en naar te vragen, proberen we dit risico te ondervangen c.q. te beperken.
- Opdrachtnemers van de verschillende opdrachten (ambulant, verblijf, crisis) hebben een stevige opgave ten aanzien van de uitvoering van de taken. Hierdoor ontstaat het risico dat inwoners niet de juiste hulp krijgen, lang moeten wachten op hulp of dat vanuit de gemeente erg veel inspanning gevraagd wordt om ontstane problemen op te lossen. Het is belangrijk om in goed partnerschap inhoud te geven aan de rol van opdrachtgever en goed te sturen op resultaten. Dit doen we door heldere prestatie-indicatoren te hanteren. In ieder geval de landelijke indicatoren doelrealisatie, uitval en cliënttevredenheid zodat ook vergelijking met andere gemeenten mogelijk is.

Kompas en Inburgeringswet

Wat willen we bereiken?

Optimale dienstverlening aan onze burgers die in een kwetsbare situatie terecht zijn gekomen en aangewezen zijn op ondersteuning vanuit de participatiewetgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Deelname aan de gemeenschappelijke regelingen Kompas, WOZL en WSP.

Specifiek in 2020:

- Deelnemen aan aanbesteding Parkstad v.w.b. de nieuwe Inburgeringswet. Per 01-01-2021 gaat de nieuwe Inburgeringswet in en daarmee komt de verantwoordelijkheid voor het inburgeren (weer) bij de gemeente te liggen. De uitvoering hiervan zal bij Kompas worden belegd.
- De gemeente Beekdaelen dient op basis van de wet Ahri in het 4^e kwartaal van 2019 een beslissing te hebben genomen over het al dan niet toetreden tot Kompas. Dit heeft consequenties voor de organisatie Kompas en dus ook voor de gemeenten Voerendaal en Simpelveld. Voor zo ver als mogelijk worden er voorbereidingen getroffen voor beide scenario's. Uitvoering hiervan is pas mogelijk als de daadwerkelijke beslissing is genomen met inachtneming van een overgangstermijn.

Risico's

- De gevolgen van het besluit van Beekdaelen zijn zowel bij toe- als bij uittreding groot voor Kompas. De gevolgen van uittreding lijken vooralsnog het meest ingrijpend gezien de kwetsbaarheid van de (achterblijvende) schaalgrootte van Kompas in dat geval. Uiteraard is het mogelijk om scenario's uit te werken aangaande de uitvoering van de verplichte wet- en regelgeving op dit vlak en de bijbehorende dienstverlening aan onze burgers maar dit zal extra (ambtelijke) inspanningen vragen om voorstellen in dit kader voor te bereiden en uit te voeren.

Burgerijen

Wat willen we bereiken?

Een sterke sociale infrastructuur van zorg en welzijn, vanuit een groeimodel, waar diensten en functies vanuit de formele en informele sector hun plek vinden, aansluitend bij de (lokale) behoeften en mogelijkheden die er zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Faciliteren en ondersteunen van een centrale laagdrempelige ontmoetingsplaats binnen iedere kern voor burgers, burgers in een kwetsbare positie, ondernemers, professionals en vrijwilligers.
- Een laagdrempelig inlooppunt met een uitnodigend activiteitenaanbod voor verschillende doelgroepen.
- Inhoud geven aan (vroeg)signalering middels het activiteitenaanbod van de Burgerij.
- Een goed functionerende informatie- en adviesfunctie vanuit de Burgerij.
- Matchen van vraag en aanbod op het vlak van vrijwillige inzet.
- Voorliggende voorzieningen inrichten aansluitend bij behoeften van inwoners om de sociale participatie en zelfredzaamheid van inwoners te vergroten.
- Preventie van eenzaamheid.

Specifiek in 2020:

- De resultaten en aanbevelingen van het onderzoek inzake de ervaringen en opbrengsten van de Burgerij vertalen en doorontwikkelen naar een toekomstig ontwikkelingsperspectief voor de Burgerij binnen de totale sociale infrastructuur.
- Investeren in de verbindingen van professionals en vrijwilligers werkzaam bij de Burgerij via meet & greet bijeenkomsten en informatiebijeenkomsten.
- Verkennen van aanvullende professionele samenwerkingsmogelijkheden binnen de Burgerij vanuit de resultaten van het genoemde onderzoek.
- Doorontwikkelen van verschillende bestaande functies naar behoefte van bezoekers en vrijwilligers.

Risico's

- De functie en resultaten van De Burgerijen komen tot stand door samenwerking tussen de gemeente, (netwerk)partners, burgers, verenigingen en ondernemers. De mate van slagen is dan ook mede afhankelijk van inspanningen en mogelijkheden van alle betrokkenen oftewel niet geheel beïnvloedbaar door de gemeente.
- Binnen De Burgerijen wordt met een groot aantal vrijwilligers (120) gewerkt. De beschikbaarheid, continuïteit en kwaliteit van de vrijwilligers is een kwetsbare factor om het niveau en de doorontwikkeling van activiteiten op peil te kunnen houden.
- Uit het onderzoek naar de ervaringen en opbrengsten van De Burgerijen kan blijken dat een focus aangebracht moet worden waarop de ondersteuning en facilitering vanuit de Burgerij zich richt. Deze verschuiving kan als gevolg minder aandacht voor andere doelgroepen hebben.

Leefbaarheid Kernen

Wat willen we bereiken?

Vitale en leefbare kernen waarbij burgers en verenigingen een rol hebben als samenwerkingspartner en 'aandeelhouder' in het belang van het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving en leefbaarheid in de kern.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Inhoudelijk en financieel faciliteren en ondersteunen van actief burgerschap (burgerinitiatieven) waarbij de productiekracht voor het overgrote deel bij de burger ligt en waar de mate van ondersteuning afhankelijk is van de behoefte van de initiatiefnemers en passend is bij het Voerendaals beleid.
- Uitvoering geven aan o.a. instandhouding voorzieningen kleine kernen via werkbudget leefbaarheid.
- Burgers uit te nodigen tot het mede-initiatiefnemen (in zogenaamde 'coproducties') waarbij weliswaar de grootste mate van de productiekracht bij de burger ligt, maar waarbij ook andere partijen delen in de productiekracht.
- Organiseren van contactavonden met verenigingen en specifiek Buurtverenigingen. Deze zijn een belangrijke informatieschakel tussen hun leden c.q. achterban en de gemeente. Middels bijeenkomsten worden er korte lijnen gecreëerd en kan worden voortgebouwd en ingespeeld op het stimuleren en ontwikkelen van initiatieven.
- Doorontwikkelen van de interne (gemeentelijke) bewustwording over de meerwaarde van burgerinitiatief en versterken van de ondersteuningsvaardigheden van medewerkers.
- Doorontwikkelen van de interne ondersteuningsstructuur gericht op het wegnemen van bureaucratische belemmeringen, beschikbaar stellen van professionele ondersteuning, activiteitsubsidie, een fysieke ruimte binnen de Burgerijen of anderszins en het waarderen en een open attitude voor initiatieven.
- Laagdrempelige bereikbaarheid en aanspreekbaarheid van wethouders middels het concept 'wethouders on tour'.

Specifiek in 2020:

- Invulling en uitvoering geven aan de samenwerking met de organisatie Cube Design Museum welke in de vorm van pilots gericht is op co-creatieomgevingen in Europa. De samenwerking in Voerendaal betreft een co-creatie tussen gemeente, Cube en de Coöperatie Leefbaar Ransdaal in zogenaamde Toekomstlabs. De organisatie Cube Design Museum is regievoerder van dit proces en begeleidt deze sessies.
- Opstellen van kaders voor de inzet van financiële middelen ter stimulering van de leefbaarheid in de kernen en hier uitvoering aan geven.
- Voortzetten 'wethouders on tour' al dan niet in een aangepaste vorm n.a.v. de evaluatie eind 2019.

Risico's

- Leefbaarheid vormgeven via actief burgerschap verlangt een samenwerking van verschillende partijen zoals burgers, verenigingen, ondernemers en gemeente. Om dit te laten slagen zijn wij mede afhankelijk van de inspanning van alle betrokkenen.

Wet verplichte GGZ

Wat willen we bereiken?

Door invoering en implementatie van de wet (deels lokaal en deels sub-regionaal) wordt over meer en betere instrumenten beschikt waardoor meer gevarieerde GGZ op maat mogelijk is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Uitvoering geven aan de verplichtingen op grond van de Wet verplichte GGZ welke per 1-1-2020 ingaat, inhoudende: de hoorplicht als onderdeel van de crisismaatregel, beheren van een meldpunt, uitvoeren verkennend onderzoek en opstellen van een zorgplan.

Specifiek in 2020:

- Ontwikkelen/implementeren/uitvoeren van een werkproces aangaande de hoorplicht met daarbij rekening houdend met vraagstukken inzake ICT, informatievoorziening, dossiervorming en maken van werkafspraken met de GGZ.
- Inrichten/bemensen van het meldpunt en een bijbehorend instrumentarium ontwikkelen met als onderdelen: werkprocessen, taakomschrijving, inventarisatie lokale beschikbaarheid expertise en infrastructuur risico-taxatie, afwegingskader, triage, verwachtingsmanagement directe omgeving en samenleving.
- Ontwikkelen/implementeren/uitvoeren van werkprocessen voor het verkennend onderzoek, daarbij rekening houdend met risico-taxatie, afwegingskader (opzet en intensiteit onderzoek, informatiedeling, etc.), triage (vereiste / mogelijke opvolging), verwachtingsmanagement directe omgeving en samenleving, professionele beschikbaarheid en expertise, duiding van de context, toegang tot informatiesystemen, afstemming zorg en veiligheid, mogelijkheid tot (fysieke) terugkoppeling.
- Samenhangende zorg en ondersteuning op alle leefdomeinen organiseren. Hiervoor met aanbieders van verplichte zorg de invulling van de taken van gemeenten en het organiseren van samenhang nader verkennen en organiseren, en nagaan hoe dit in een zorgplan kan worden weergegeven.

Risico's

- De Wvvggz maakt gedwongen zorg niet gemakkelijker, maar wel gevarieerder. Het doel is meer vormen van verplichte zorg dan alleen opname in een instelling. Ambulante verplichte zorg is ook mogelijk. De complexiteit van problematiek in de buurt/kern neemt hierdoor mogelijk toe.
- Er komt een extra/nieuw meldpunt waar iedereen een melding kan doen. Mogelijk leidt dit tot meer meldingen en onderzoeken.
- In het verkennend onderzoek moet GGZ-expertise betrokken worden. Met de huidige krapte op de arbeidsmarkt en de run die wellicht gaat plaatsvinden op deze professionals kan het borgen van de benodigde beschikbare expertise een probleem worden.
- Voor een gemeente met de omvang van Voerendaal en het daarbij behorende geringe aantal problematieken zitten zowel aan het regionaal als aan het lokaal organiseren van de nieuwe taken financiële risico's. Bij het regionaal organiseren bestaat het risico dat je meebetaalt aan de overhead van de grootverbruikers (in dit geval waarschijnlijk de grote stedelijke gemeenten). Bij het lokaal organiseren loop je het risico dat je expertise moet inkopen/borgen en dat de kosten hiervan niet in verhouding zijn tot de behoefte. Een goede afweging bij het maken van deze keuzes is van groot belang.
- Naast de directe verantwoordelijkheden van gemeenten, biedt de Wvvggz noodzaak en kansen voor het organiseren van samenhang tussen zorg en ondersteuning op alle leefdomeinen. Maar de wet biedt geen garanties voor goede afstemming. En dus is het resultaat afhankelijk van de inzet van ketenpartners. Er ontstaan daardoor risico's op strategisch gedrag tussen organisaties en teleurstellingen voor betrokkene, de omgeving en hulpverleners.

Personen met verward gedrag

Wat willen we bereiken?

Een integrale, sociaal domein overstijgende aanpak met het accent op preventie en vroegsignalering teneinde betere hulp en ondersteuning te organiseren om mensen te helpen weer grip op hun leven terug te krijgen waarbij we de intentie hebben om zowel maatschappelijke overlast alsook persoonlijk leed zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Pilot 'Mixen doelgroepen' in Voerendaal voortzetten en verder verfijnen (i.s.m. Mondriaan en Levanto).
- Netwerkoeverleg Sociaal domein continueren.

Specifiek in 2020:

- Voortzetten en/of afronden en evalueren van de pilots conform de bouwstenennotitie personen met verward gedrag, te weten:
 - Verbinding zorg en straf
 - Crisiskaart
 - Passend vervoer
 - Time Out-voorziening
 - Kennisbevordering verward gedrag/de-stigmatisering: Cursus Mental Health First Aid voor medewerkers gemeente, medewerkers woningstichting Voerendaal, vrijwilligers Burgerij.
 - De Nieuwe Opvang / GGZ-expertise: goede onderlinge aansluiting van de verschillende structuren en de daarop gebaseerde processen van signalering, melding, triage en toeleiding, inclusief informatiedeling.

Risico's

- De regiefunctie van de gemeenten brengt de inspanningsverplichting met zich mee om samen met de partners uit het zorgcircuit en het lokale veld te komen tot een samenhangend stelsel dat een zo sluitend mogelijke aanpak biedt. Een groot deel hiervan ligt bij de lokale partners. Zij zijn immers in de positie om bij mensen de eerste signalen van verward gedrag op te kunnen vangen. Dat geldt in dezelfde mate voor mensen uit de omgeving van personen met verward gedrag, als voor (laagdrempelige) ondersteuning. Goede samenwerking(safspraken) en gedeeld verantwoordelijkheidsgevoel is noodzakelijk.

Beschermd wonen en opvang

Wat willen we bereiken?

Meer kleinschalige opvang, liefst in een gewoon huis in de eigen omgeving, dus wonen in verschillende varianten, met begeleiding op maat en evenredig verspreid over Parkstad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Uitvoering geven aan acties en afspraken voortkomend uit de uitvoeringsagenda en actieplan 2019-2020 op het gebied van:
 - Preventie, signalering en vroeginterventie: ondersteunen bij financiële problemen, voorkomen van uithuiszettingen en meer gebruik maken van sociaal netwerk zodat maatschappelijk opvang niet nodig is. Daarnaast investeren in goede screening, herkennen psychiatrie en LVB-problematiek en versterken samenwerking sociale diensten gemeenten onderling.
 - Integrale toegang: deskundigheidsbevordering bij alle gemeenten en invulling geven aan Parkstad-breed toegangsoverleg.
 - Opvang: meer regulier huisvesten en meer verspreiden over alle Parkstad-gemeenten.
 - Transitie- en herstelondersteuning: afspraken maken met instellingen om zorgcontinuïteit te borgen en inzet van 'peersupport'.
 - Wonen in de wijk: Housing First, Housing Parkstad, Skeave Huse (1 per 10.000 inwoners).

Specifiek in 2020:

- Concretisering afspraken voortvloeiend uit actieplan 2019-2020 behorende bij uitvoeringsagenda BWO, zoals:
 - afspraken maken met woningcorporaties over signaleren huurachterstanden, dreigende uithuiszettingen, in- en exclusiecriteria Housing aanpassen, Skeave Huses, aanbod huisvesting jongeren, doorstroomwoningen.
 - Deskundigheidsbevordering LVB-problematiek bij sociale diensten, Wmo-medewerkers, woningstichtingen, NUTS-bedrijven, etc.
 - Afspraken maken met Kompas over toestaan grijs wonen, verstrekken bijzondere bijstand, inhouden vaste lasten op uitkering etc.
 - Uitwerken varianten voor betere en kleinschaligere organisatie pension Mijnzicht.

- Nadere uitwerking geven aan de alternatieven voor de Klomp.
- Voorbereidingen treffen voor een gezamenlijk Parkstad-toegangsteam beschermd wonen.

Risico's

- Samenwerking en medewerking van partners noodzakelijk om het te laten slagen.
- Meer spreiding over de gemeenten neemt waarschijnlijk meer problematiek mee in de kernen.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Sociaal domein				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2018	Raming 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten:							
Samenkracht en burgerparticipatie	1.013	830	941	939	938	1.070	1.068
Wijkteams	298	292	219	208	214	214	214
Inkomensregelingen	2.628	2.722	2.628	2.658	2.687	2.715	2.743
Begeleide participatie	1.703	1.672	1.623	1.563	1.483	1.444	1.444
Arbeidsparticipatie	258	250	258	277	277	277	277
Maatwerkvoorzieningen	267	321	338	350	336	336	336
Maatwerkdienstverlening 18+	1.964	2.230	2.221	2.177	2.176	2.179	2.184
Maatwerkdienstverlening 18-	2.446	2.181	2.181	2.343	2.244	2.094	2.094
Geëscaleerde zorg 18+	27	50	66	42	42	42	42
Geëscaleerde zorg 18-	222	201	223	256	256	256	256
Totaal lasten:	10.826	10.749	10.698	10.813	10.653	10.627	10.658
Baten:							
Samenkracht en burgerparticipatie	107	118	118	118	118	118	118
Wijkteams	30	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	1.876	1.904	1.814	1.814	1.814	1.814	1.814
Begeleide participatie	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	35	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+	185	90	90	100	100	100	100
Maatwerkdienstverlening 18-	25	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten:	2.258	2.112	2.022	2.032	2.032	2.032	2.032
Saldo programma	-8.568	-8.637	-8.676	-8.781	-8.621	-8.595	-8.626

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2019 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma Volksgezondheid en milieu

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder R. Braun Wethouder H. Coenen Wethouder P. Verbraak
--	--

Gezondheid

Wat willen we bereiken?

Een trendbreuk in de gezondheidsachterstand van Zuid Limburg

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Invulling en uitvoering geven aan (het nog op te stellen) Regionaal gezondheidsbeleid 2020-2023.

Specifiek in 2020:

- Samen met de Zuid-Limburgse gemeenten, provincie Limburg, de Rijksoverheid, de Universiteit Maastricht en maatschappelijke partners programma's en activiteiten ontwikkelen om de gezondheidsachterstand van Zuid-Limburg ten opzichte van de rest van het land in te lopen. Hierbij wordt op de jeugd gefocust door het programma 'Kansrijke Start' dat investeert in de 1^e 1000 dagen van het leven en de twee decennia die daarop volgen.
- Samen met de hierboven genoemde partners voorbereidingen treffen om in aanmerking te komen voor de status van Nationaal Programma waarbij de rijksoverheid investeert in Zuid-Limburg met financiële middelen, advies en ondersteuning.
- Eetbare struiken en bomen aan te planten in het groene domein (zeker in de parkgebieden) om een praktische bijdrage te leveren aan de trendbreuk in de gezondheidsachterstand in onze regio door de groene aantrekkelijkheid te vergroten.

Risico's

- De status van Nationaal Programma is een harde vereiste om een Trendbreuk te kunnen realiseren in Zuid-Limburg. De gemeenten kunnen de financiële lasten welke programma's als Kansrijke Start met zich meebrengen niet alleen dragen.
- Er is gekozen voor een regionale aanpak, dit vraagt commitment van alle 16 Zuid-Limburgse gemeenten. Er blijft ruimte voor lokale initiatieven maar bewezen interventies/programma's rondom het verbeteren van de gezondheidssituatie zullen regionaal uitgerold worden.

Water en Riool

Wat willen we bereiken?

Een klimaatbestendige en water-robuuste openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Uitvoering van gemeentelijke watertaken: inzamelen van stedelijk afvalwater, doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater en invulling geven aan de 'Waterloket-functie' voor grondwater.
- Deelname in het regionaal overleg "Water Parkstad Limburg".
- Zoeken naar structurele oplossingen voor de kleinere wateroverlast incidenten waar burgers hinder van ondervinden.

Specifiek in 2020:

- In samenspraak met stakeholders opstellen van een uitvoeringsprogramma Natuur, Landschap en Water, gebaseerd op het 'Ambitiedocument Natuur, Landschap en Water'
- Rioolreconstructie diverse straten Ransdaal.

- Opstarten klimaatmaatregelen. In samenspraak met Waterschap oppakken van wateroverlast-knelpunten zoals die in 2016 en 2018 zijn opgetreden.
- Met het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland o.a. samen met Waterschap en Provincie werken aan een toekomstbestendig Afstromingsgebied richting Ransdaal (Ransdalerveld/Opscheumer). De opgaven in het landelijk gebied kennen een grote onderlinge samenhang. Natuur, landschap en water zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Om die reden wordt zowel ambtelijk als bestuurlijk aansluiting gezocht bij dit project om onze doelstellingen te realiseren.
- In het nog op te starten provinciale PIO-project (Platteland In Ontwikkeling) 'Kunderberg' zal door Voerendaal gepleit worden voor een plek voor de wateropgave. De ecologische verbindingzones en landschapselementen spelen een cruciale rol in de waterhuishouding. Voor deze opgave wordt zowel bestuurlijk als ambtelijk aansluiting bij dit project gezocht.
- Uitvoering 'Stimuleringsregeling afkoppelen regenwater'. Middels deze regeling zullen bewoners in 2019, 2020 en 2021 worden gestimuleerd regenwater van het gemengd rioolstelsel af te koppelen.

Risico's

- Aangezien de in 2015 voorgestelde stijgingen van het rioolrecht (van € 250 naar € 305 in 2019) niet zijn doorgevoerd, slinkt de egalisatievoorziening jaarlijks met circa € 300.000. Deze voorziening dreigt hierdoor negatief te raken, hetgeen wettelijk niet is toegestaan. Vandaar dat wij voorstellen om (vooruitlopend op het in de raad van december 2019 vast te stellen Waterplan en Watertakenplan waarin nieuwe watermaatregelen met de bijbehorende kostendekking zijn voorzien) het rioolrecht te verhogen naar € 295 in 2020. Tijdens de daadwerkelijke behandeling van deze voorstellen in december kan de raad dus anders beslissen dan hetgeen nu in de begroting verwerkt is.
- De financiële middelen voor invulling voor het ambitiedocument 'Natuur, Landschap en Water' met de daarbij mogelijke maatregelen zijn voor de gemeente Voerendaal beperkt. We hebben allianties nodig om daadwerkelijk invulling te geven aan een groot deel van onze ambities. Zo zullen we op overheidsniveau vooral de samenwerking met het Waterschap en de Provincie opzoeken om onze ambities en prioriteiten zo veel als mogelijk te stroomlijnen.

Afval

Wat willen we bereiken?

Gescheiden aanbieden van afval, kostenreductie bij afvalinzameling en zo min mogelijk zwerfvuil.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Deelname in de gemeenschappelijke regeling RD4.
- Het afvalbeleid streeft een hergebruikspercentage van 75% en een hoeveelheid restafval van 100 kg per inwoner in 2020 na.

Specifiek in 2020:

- De in 2019 gestarte proef met de Rd4 om illegale dumpingen op te ruimen zal worden geëvalueerd en – indien succesvol – in 2020 als reguliere activiteit worden doorgezet.
- Een aantal wegen waarlangs veelvuldig illegale afvaldumpingen waargenomen worden halen we uit de roulatie voor auto's om op deze manier het aantal dumpingen te verminderen.

Risico's

- De kosten voor afvalinzameling worden beïnvloed door zowel lokale als (inter)nationale ontwikkelingen. Op lokaal niveau heeft vooral het wel of niet aansluiten van de gemeente Beekdalen bij de inzameldienst van de RD4 directe gevolgen voor de bedrijfsvoering van de Rd4 en daarmee dus ook voor de kosten.

Wat willen we bereiken?

Goede balans tussen gezondheidsrisico's en maatschappelijke/economische ontwikkelingen, waarbij blootstelling aan milieuaspecten binnen de wettelijke kaders blijft.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Uitvoeren van wettelijke milieutaken en een aantal niet- basistaken door de RUD Zuid-Limburg, op basis van het werkprogramma 2020.
- Aanpak overlast gevende bedrijven: naast de inzet van de RUD ZL blijven we als gemeente ook inzetten op overlast gevende bedrijven. Deze inzet varieert van handhaving van vergunningen (incl. brandveiligheid), het tot stand brengen van dialoog tussen bedrijven en omgeving tot en met herzien van de vergunning en/of de toegestane activiteiten in het bestemmingsplan.
- Maatregelen nemen in het kader van het Actieplan EU-Richtlijn Omgevingslawaaï, o.a. kijken naar een vrachtverbod op de doorgaande wegen en toepassing van geluid reducerend asfalt.

Specifiek in 2020:

- Continueren van de metingen luchtkwaliteit door de RUD ZL met hulp van de inwoners van de gemeente Voerendaal en komen tot afronding van het onderzoek.
- Voor 1 februari 2020 wordt bij het rijk (ministerie van Infrastructuur en Milieu) een subsidie aangevraagd voor de sanering van gevels van B-lijst woningen. B-lijst woningen zijn woningen die in 1986 een geluidbelasting hadden tussen de 60 dB(A) en 65 dB(A)). De gemeente Voerendaal kent 82 B-lijst woningen, waarvan er 73 aan de Heerlerweg liggen, 2 aan de Hoolstraat 2 en 7 woningen aan de Bergseweg. Het project heeft als doel om een acceptabel binnenmilieu te creëren in de geluidgevoelige vertrekken van de betreffende woningen. Bij toekenning van middelen dienen vervolgstappen gezet te worden om te komen tot uitvoering van het saneringsprogramma.

Risico's

- Overlast en milieurisico's hebben vaak een externe, niet te voorspellen, trigger. Hierdoor is er voortdurend een risico aanwezig dat er onvoorziene acties en middelen nodig zijn om risico's en overlast te beperken en/of op te heffen.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Volksgezondheid en milieu							Bedragen x € 1.000
	Realisatie 2018	Raming 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten:							
Volksgezondheid	396	436	455	489	489	489	489
Riolering	1.262	1.320	1.320	1.222	1.341	1.377	1.405
Afval	1.174	912	952	1.060	1.061	1.062	1.063
Milieubeheer	199	148	175	156	160	157	162
Begraafplaatsen en crematoria	19	20	20	20	20	20	20
Totaal lasten:	3.050	2.836	2.922	2.947	3.071	3.105	3.139
Baten:							
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	1.789	1.780	1.780	1.691	1.809	1.854	1.882
Afval	1.299	1.128	1.167	1.330	1.362	1.363	1.365
Milieubeheer	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	23	24	24	19	19	19	19
Totaal baten:	3.111	2.932	2.971	3.040	3.190	3.236	3.266
Saldo programma	61	96	49	93	119	131	127

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2019 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder P. Thomas Wethouder R. Braun
--	---

Volkshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Voldoende aanbod van woningen afgestemd op veranderende woonwensen en -eisen en de bevolkings- en huishoudensopbouw.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Participeren in het programma Wonen en herstructurering van de stadsregio Parkstad Limburg.
- Uitvoeren starterslening.
- Uitvoeren LLB subsidie (levensloopbestendig maken particuliere koopwoningen).
- Monitoren van indicatoren zoals leegstand, ontwikkeling bevolking en huishoudens als input voor de beleidsevaluatie en –ontwikkeling.
- Jaarlijks opstellen en monitoren prestatieafspraken Woningstichting Voerendaal.

Specifiek in 2020:

- Ontwikkelen van woningbouwplannen met name gericht op de ontwikkeling van levensloopbestendige woningen ten behoeve van ouderen, waardoor ook de doorstroming op de woningmarkt wordt gerealiseerd en er woningen vrij komen voor onder andere de starters.
Het betreft de volgende locaties:
 - Raadhuisplein 3 Voerendaal;
 - Gymzaal Ubachsberg;
 - hoek Houtstraat / dr Poelstraat.Daarnaast ondersteunen we actief goede initiatieven van particulieren en ontwikkelaars.
- Evalueren van de LLB-subsidieregeling.
- In regionaal verband:
 - Evalueren Structuurvisie Wonen Zuid Limburg;
 - Opstellen woonwagengebeleid.

Risico's

- De te doorlopen juridische procedures vormen een risico op vertraging in het realiseren van de woningbouwplannen.

Ruimtelijke Ordening

Wat willen we bereiken?

Een aantrekkelijke fysieke leefomgeving van hoge kwaliteit, waarbij rekening wordt gehouden met individuele en algemene belangen, die onder meer betrekking hebben op stedenbouw, landschap, milieu, leefbaarheid en economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Verlenen van omgevingsvergunningen op individuele aanvraag.
- Planologisch inpassen van particulieren initiatieven op basis van het vaststellen van bestemmingsplannen.

Specifiek in 2020:

- De Omgevingswet regelt alle zaken rond de fysieke leefomgeving en zal (naar verwachting) op 1 januari 2021 in werking treden. De volgende voorbereidingen zijn noodzakelijk: het aanpassen van het proces van omgevingsvergunningen, het ontsluiten van data en het aansluiten op de nieuwe landelijke digitale voorziening. De gemeente krijgt nieuwe taken op het gebied van bodembeheer, ook hiervoor zullen de nodige voorbereidingen moeten plaatsvinden.
- Gelijktijdig met de Omgevingswet wordt de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) ingevoerd. Deze wet heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. De wet heeft gevolgen voor de werkwijze en de verantwoordelijkheden binnen het proces van het verlenen van omgevingsvergunningen.
- Per 1 juli 2020 eindigt de (her)benoeming van de Dorpsbouwmeester en haar plaatsvervanger. Per genoemde datum zal een nieuwe Dorpsbouwmeester (en plaatsvervanger) worden benoemd. De gemeente werkt wat betreft de aanstelling van de Dorpsbouwmeester samen in het welstandsrayon Landelijk Parkstad (gemeente Simpelveld, Beekdaalen en Voerendaal).

Risico's

- Er is nog onzekerheid over de kosten voor de implementatie van de Omgevingswet. Deze is derhalve in deze begroting benoemd als PM-post, waarvoor tevens een stelpost is opgenomen.

Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Gemeente Voerendaal in 2040 energieneutraal door inzet op energiebesparing en duurzame energieopwekking. Tevens is de ambitie om in de top 100 van duurzaamste gemeenten te komen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Structureel:

- Continueren Zonnepanelenproject Parkstad.
- Ontwikkelen projecten t.b.v. verduurzaming, energiebesparing en energieopwekking.
- Energiecoöperatie: ondersteuning van initiatieven op het gebied van duurzaamheid.

Specifiek in 2020:

- Opstellen van de Regionale Energiestrategie Zuid Limburg (RESZL) aan de hand van PALET 1.0 en 2.0 en de te ontwikkelen warmtevisie.
- Ontwikkelen warmtevisie en warmteplan voor de gemeente Voerendaal op wijk/buurt niveau (i.v.m. doel Nederland gasloos in 2050 en nieuwbouw gasloos vanaf 1 juli 2018).
- Inzetten op een duurzaamheidslesprogramma als integraal onderdeel van de lesprogramma's op onze basisscholen.
- Oprichten en promoten WoonWijzerWinkel Parkstad gericht op verduurzaming van particuliere woningen.
- Start uitvoering verduurzaming gemeentelijk vastgoed n.a.v. onderzoek uit 2019.
- E-mobiliteit: implementatie van de e-cars in de gemeentelijke organisatie met stip op de horizon medegebruik door de inwoners van de gemeente. Het gebruik van de elektrische auto neemt toe en daarmee is er ook een toenemende oplaad-behoefte. Als onderdeel van het klimaatakkoord is een Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) opgesteld waarin activiteiten staan omschreven om te voorkomen dat gebrek aan laadinfrastructuur een argument is om niet de overstap te maken naar elektrisch vervoer. De NAL gaat uit van een regionale aanpak. De provincies Brabant en Limburg worden gezien als één regio. Elke regio wordt gevraagd een plan van aanpak voor de uitrol van laadinfrastructuur op te stellen in 2020. Voerendaal zal deelnemen aan een aanbesteding voor installatie en exploitatie van laadvoorzieningen, waarbij de regie in handen is van de gemeente Maastricht.
- Duurzaamheidsfestival: we gaan met ondernemers en bewoners een duurzaamheidsfestival organiseren met een diversiteit aan duurzaamheidsactiviteiten zoals een film, online drukwerk, netwerk en events.
- Verledden openbare verlichting: er wordt onderzocht of het versneld verleiden van de openbare verlichting vanuit financieel en duurzaamheidsoogpunt interessant is. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek wordt in 2020 aan de raad een voorstel gedaan om te komen tot uitvoering.

Risico's

-

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					Bedragen x € 1.000		
	Realisatie 2018	Raming 2019	Raming 2019 na wijziging	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten:							
Ruimtelijke ordening	216	175	223	252	255	251	250
Grondexploitatie	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	1.020	519	715	575	588	591	575
Totaal lasten:	1.236	694	938	827	843	842	825
Baten:							
Ruimtelijke ordening	46	20	20	54	54	54	54
Grondexploitatie	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	195	144	150	165	165	145	145
Totaal baten:	241	164	170	219	219	199	199
Saldo programma	- 995	- 530	- 768	- 608	- 624	- 643	- 626

Voor een toelichting op de voornaamste mutaties t.o.v. de bijgestelde begroting 2019 wordt verwezen naar deel 4 (financiële begroting).

Deel 3:

PARAGRAFEN

Paragrafen

De paragrafen gaan met name in op de middelen, die van belang zijn voor de bestuurskracht van de gemeente. De paragrafen geven inzicht in de interne organisatie en de maatregelen en het beleid dat daarbij wordt gehanteerd om de gemeentelijke taken en doelrealisatie te ondersteunen.

Achtereenvolgens zullen de volgende (grotendeels verplicht voorgeschreven) paragrafen de revue passeren:

• Bedrijfsvoering	gericht op de interne organisatie
• Grondbeleid	gericht op de ruimtelijke ontwikkelingsprojecten
• Lokale heffingen	gericht op de gemeentelijke belastingen
• Onderhoud kapitaalgoederen	gericht op de gemeentelijke eigendommen
• Financiering	gericht op de financieringsmogelijkheden
• Verbonden Partijen	gericht op de gemeentelijke samenwerkingsverbanden
• Weerstandsvermogen & risicobeheersing	gericht op de financiële positie
• Open Club Klimmen	gericht op de realisatie van de Open Club Klimmen

Paragraaf Bedrijfsvoering

Deze paragraaf beschrijft de stand van zaken en beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. Met deze beschrijving wordt inzichtelijk op welke wijze doelmatig, doeltreffend en klantgericht wordt gewerkt aan de uitvoering van de programma's.

Bedrijfsvoering is de sturing en beheersing van de primaire en ondersteunende processen om het voorgenomen beleid en de daarmee samenhangende doelstellingen van onze gemeente te realiseren. Een goede bedrijfsvoering is een voorwaarde voor het uitoefenen van ons beleid, de dienstverlening aan burgers en de uitvoering van projecten. De kwaliteit van de uitvoering van de programma's is in grote mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Deze paragraaf bevat informatie over de belangrijkste aspecten van bedrijfsvoering binnen onze gemeente:

- Personeel en Organisatie
- Informatiemanagement
- Juridische zaken
- Financiën en Control

Personeel en Organisatie

Eind 2019 is de afdeling Openbare ruimte functioneel geïntegreerd. In 2020 vinden de voorbereidingen plaats voor de integratie van de laatste twee afdelingen zijnde leefomgeving en samenleving. De beoogde structuur voor de functionele integratie betekent dat organisatorisch een groot aantal praktische zaken geregeld moet worden, zodat (nieuw) te vormen afdelingen goed toegerust zijn om beide gemeentebesturen te kunnen faciliteren. In het kader hiervan worden zoveel als mogelijk (HR)regelingen en werkprocessen van Voerendaal en Simpelveld geharmoniseerd.

In 2018 is de overstap gemaakt naar een nieuw digitaal HR-systeem, genaamd Motion. Op termijn, naar verwachting in 2020, zal met behulp van dit systeem de persoonsdossiers worden gedigitaliseerd en geschoond. Daarnaast zal de applicatie verder uitgebreid worden met de module onboarding (indiensttreding).

In 2019 zijn de voorbereidende werkzaamheden gestart zodat de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren geëffectueerd kan worden. Het jaar 2020 zullen hiervoor nog enkele praktische zaken geregeld moeten worden zoals het instellen van een geschillencommissie, een overlegstructuur afspreken met de vakbonden en de laatste hand te leggen aan het personeelshandboek.

Informatiemanagement

Informatievoorziening en automatisering

Per 1 september 2018 is de functionele integratie van de afdelingen Bedrijfsvoering van Simpelveld en Voerendaal een feit. Binnen het cluster is er veel aandacht voor samenwerking (binnen het cluster en met beide gemeenten), teamvorming en verdeling van taken/ specialisaties. In 2020 zullen deze aspecten ook nog veel aandacht vragen.

Voor 2020 staan meerdere majeure projecten op de planning die gezamenlijk met de gemeente Simpelveld worden opgepakt. Door de nog verder te ontwikkelen functionele integratie is de doorloop van deze projecten afhankelijk van besluitvorming.

Visie op inrichting informatiemanagement

In 2019 is aan de Visie op inrichting informatiemanagement, die in het tweede kwartaal van 2019 is vastgesteld, uitvoering gegeven in de vorm van een programma (genaamd 'reINForce'). Het programmaplan bestrijkt vier tot zes jaar en bevat in de korte termijnplanning twee gezamenlijke projecten (proces MOR en proces Samenwerken) en twee gezamenlijke ondersteunende projecten (applicatie architectuur en functionele integratie postkamer).

Zaaksysteem

In 2019 is een proof of concept (PoC) uitgevoerd om te onderzoeken of het proces- en zaakgericht werken mogelijk is in één gezamenlijke inrichting van het zaaksysteem, waarbij een principe keuze is gemaakt voor Zaaksysteem.nl. Bij een positief resultaat van de PoC zal het organisatorisch plan gemaakt worden voor de implementatie van het zaakgericht werken. Daarnaast zullen voorbereidingen worden getroffen om onder de juiste condities een overeenkomst te sluiten met de leverancier.

ICT-infrastructuur

In het kader van de functionele integratie wordt qua ICT-infrastructuur toegewerkt naar één ICT-infrastructuur voor beide gemeenten. In 2018 en 2019 hebben gesprekken plaatsgevonden met Parkstad-IT en het Shared Service Centre Zuid-Limburg (SSC-ZL). Gelet op de perikelen in de gemeente Maastricht zijn er geen ontwikkelingen ten aanzien het SSC-ZL tot 1 oktober 2019.

Gezien de looptijd en opzegtermijn van de huidige contracten van Simpelveld en Voerendaal dient eind 2019 een besluit over de gezamenlijke ICT-infrastructuur te worden genomen. Bij uitblijven van besluit nemen de risico's toe en kan de functionele integratie op het gebied van ICT niet optimaal ondersteund worden.

Informatiebeveiliging en Privacy

In 2020 wordt wederom verantwoording afgelegd over het gevoerde informatiebeveiligingsbeleid middels de ENSIA verantwoordingssystematiek. De Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) is per 1 januari 2020 vervangen door de BIO, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Om invulling te geven aan de vernieuwde normen uit de BIO is een nieuw informatiebeveiligingsbeleid opgesteld. Met behulp van een ISMS (Information Security Management System) worden de normen in de organisatie periodiek getoetst (PDCA-cyclus), om zodoende de informatiebeveiliging van de gemeente verder te verbeteren. Voorts wordt in 2020 verder gewerkt aan de bewustwording van medewerkers op het gebied van informatieveiligheid.

Juridische zaken

De werkzaamheden bestrijken een breed terrein. Het betreft onder meer het toetsen van de kwaliteit van producten en diensten, het afwikkelen van bezwaarschriften, pre-mediation, contractenbeheer, interne advisering over taken die het primaire proces overstijgen (Algemene Wet Bestuursrecht, Wet Openbaarheid van Bestuur, verordeningenbeheer), gebruik van kennissystemen en privaatrechtelijke aangelegenheden.

In 2016 is een start gemaakt met een interne juridische nulmeting (legal audit) in het kader van integrale juridische kwaliteitszorg. Als gevolg van een prioritering van taken wordt juridische kwaliteitszorg vooralsnog niet als zelfstandig project opgepakt maar wordt op ad hoc basis en zoveel mogelijk in lopende processen bekeken waar de juridische kwaliteit verder kan worden vergroot. Deze werkwijze wordt ook in 2020 gevolgd.

Ten behoeve van de behandeling van bezwaarschriften van zowel de gemeente Voerendaal als de gemeente Simpelveld functioneert sinds 1 januari 2019 een gezamenlijke externe bezwaarschriftencommissie.

Onderstaand een overzicht van de ingediende bezwaarschriften van de afgelopen jaren:

	2015	2016	2017	2018	2019 tot 1 aug
Totaal ingediend	47	54	85	46	14
– Niet-ontvankelijk	3	4	2	4	0
– Gegrond	0	1	0	1	1
– Ongegrond	17	16	28	32	4
– Ingetrokken	26	31	53	6	3
– Doorgestuurd	1	2	2	2	0
– Nog in behandeling	0	0	0	1	6

Het aantal bezwaarschriften wisselt nogal in de afgelopen jaren. Vaak zijn specifieke projecten of activiteiten in een jaar verantwoordelijk voor een hausse aan bezwaarschriften. Zo leidde bijvoorbeeld in 2017 de huisvesting van statushouders op de hoek Tenelenweg/Clermontstraat tot een groter aantal bezwaarschriften. In 2020 worden geen ontwikkelingen voorzien waarvan op voorhand duidelijk is dat deze leiden tot een toename van het aantal bezwaarschriften.

In 2019 is ook in de uitvoering van de overige juridische werkzaamheden een begin gemaakt met de functionele integratie tussen de gemeenten Voerendaal en Simpelveld. In 2020 zal deze functionele integratie verder vorm worden gegeven.

Ons handelen is erop gericht om onze financiële huishouding gezond te houden.

Afgelopen periode heeft een intensief traject plaatsgevonden waarbij de doelstelling tweeledig was: enerzijds de raad meer betrekken bij de P&C-documenten en anderzijds de P&C-documenten meer SMART te formuleren. Begin 2019 zijn de eerste bijeenkomsten geweest met de Raad waarin zij op hoofdlijnen geïnformeerd zijn over het begrotingsproces 2020. Tijdens deze bijeenkomsten is de raad geïnformeerd over de financiële stand van zaken. Tevens is de raad gevraagd hun ambities, beleidsindicatoren en daarnaast mogelijkheden tot ombuiging/bezuiniging aan te geven. In de vergadering van juni zijn vervolgens door de raad inhoudelijke keuzes gemaakt die dienen als 'kader' voor de voorliggende begroting 2020.

In de voorliggende begroting zijn niet alleen de 'kaders' volgende uit het begrotingsproces met de raad opgenomen maar ook de aandachtspunten / verplichtingen uit de begrotingsbrief 2020 van de Provincie en de Notitie Geprognosticeerde balans en EMU-saldo van de Commissie BBV verwerkt. Intern wordt gestreefd naar het continue verbeteren van de verslaggeving en prestatieverantwoording middels de PDCA-cyclus.

Paragraaf Grondbeleid

1. Wat is ons uitgangspunt?

Duidelijke kaders scheppen voor de aan- en verkoop, de verpachting en het in gebruik geven van gronden teneinde een solide basis te creëren voor vastgoedontwikkelingen en ontwikkelingen op het gebied van openbare ruimte en infrastructuur.

2. Wat zijn onze aandachtsgebieden?

Structureel is er een viertal aandachtsgebieden:

a. Verkoop van grond.

De gemeente hanteert in beginsel een restrictief passief verkoopbeleid. Voor gronden zonder strategische waarde wordt evenwel een actief verkoopbeleid gevolgd.

b. Aankoop van grond.

Enkel bij strategische inbreidings-, uitbreidings- en herstructureringsgebieden geldt een actief grondbeleid.

c. Verhuren en verpachten van grond.

De gemeente houdt vast aan een terughoudend beleid inzake het vestigen van zakelijke rechten, verhuren en verpachten waarbij -indien mogelijk en wenselijk- de voorkeur uitgaat naar verkoop.

d. In gebruik geven van grond.

De gemeente heeft in kaart welke percelen, al dan niet met toestemming, in gebruik zijn gegeven dan wel in gebruik zijn genomen en bekijkt alleen bij aanvragen of problemen hoe hiermee om te gaan. Daarnaast is het oneigenlijk gebruik van alle percelen groter dan 100 m² op individueel niveau beoordeeld.

In 2020 is bijzondere aandacht voor:

- a.** Herontwikkeling percelen Lindelauffer gewande 54-60. De percelen zijn bouwrijp gemaakt. Nadat de planologische procedure is doorlopen en de bestemming is gewijzigd, zullen de percelen worden verkocht als bedrijfskavel(s).
- b.** Hoek Houstraat - dr. Poelsstraat. De planvorming voor woningbouw is samen met de Woningstichting Voerendaal opgepakt. In de begroting is met eventuele opbrengsten nog geen rekening gehouden. Een eventueel positief resultaat zal worden toegevoegd aan de reserve Ruimtelijke ontwikkelingen.
- c.** Locatie Raadhuisplein 3. De locatie zal worden verkocht als woningbouwlocatie. Een eventuele netto opbrengst is nog niet meegenomen in de begroting maar zal toegevoegd worden aan de reserve Ruimtelijke ontwikkelingen.
- d.** Ontwikkeling locatie gymzaal Ubachsberg. Dit is een potentiële woningbouwlocatie; het project is nog in een verkennend stadium.
- e.** Oneigenlijk grondgebruik. Op basis van het geactualiseerde plan van aanpak zal in 2020 de uitvoering conform dit plan van aanpak plaatsvinden.
- f.** Actualisering grondnota. De huidige grondnota dateert van december 2016 en zou volgens de gemeentelijke financiële verordening iedere vier jaar geactualiseerd worden. Vanwege de functionele integratie met gemeente Simpelveld en het uitgangspunt om zoveel mogelijk tot harmonisatie van beleid te komen, zal de actualisatie van de grondnota pas in 2021 plaatsvinden.

Initiatieven van derden:

- g.** Zorgwoningen Klimmenderstraat 44-46. Initiatiefnemer Holikiday B.V. is voornemens hier 17 zorgwoningen te realiseren. De planologische fase is reeds afgerond.
- h.** Overheek fase IV. Deze ontwikkeling is vrijwel afgerond, de laatste woningen zijn in aanbouw.

3. Risico's, reserves en winstneming

De gemeente Voerendaal streeft er naar dat de exploitaties over het te voeren grondbeleid tenminste kostendekkend zijn. Voorts geldt dat er geen rentetoerekening plaats vindt op gronden. Naast deze financiële uitgangspunten worden middels anterieure overeenkomsten ook de juridische gemeentelijke belangen en risico's afgedekt. Het gaat hierbij met name om kwaliteitsgaranties voor de infrastructuur, vergoedingen voor ambtelijke inspanningen en bijdragen voor bovenwijkse voorzieningen. Planologische risico's in de vorm van planschade worden ten laste van de ontwikkelende partij neergelegd.

Paragraaf Lokale heffingen

1. Inhoud paragraaf

Deze paragraaf heeft betrekking op zowel heffingen waarvan de besteding is gebonden aan een bepaalde specifieke taak van de gemeente en waarvan de besteding ongebonden is.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van:

- rechtsgronden van gemeentelijke belastingen;
- beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- de gehanteerde tarieven en geraamde opbrengsten 2020;
- ontwikkeling van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid;
- in de begroting opgenomen tarieven lokale heffingen 2020-2023.

2. Beleidskaders

Rechtsgronden Lokale heffingen

De lokale heffingen worden geheven op grond van onderstaande verordeningen en op basis van de vermelde heffingsgrondslagen.

I. Ongebonden heffingen

Soort heffing	Datum verordening	Heffingsgrondslag
Onroerende zaakbelastingen	13 december 2018	Tarief is een percentage van de vastgestelde WOZ-waarde
Toeristenbelasting	13 december 2018	Per persoon per overnachting
Hondenbelasting	13 december 2018	Aantal honden, tarief is progressief

II. Gebonden heffingen

Soort heffing	Datum verordening	Heffingsgrondslag
Rioolheffing	13 december 2018	Vast tarief per perceel
Afvalstoffenheffing	13 december 2018	Vast tarief per perceel. Daarnaast aanslag voor het aantal ledigingen (volume-frequentie).
Marktgeld	13 december 2018	Los tarief per m2/dag of vast tarief per m2/jaar
Leges	13 december 2018	Diverse tarieven opgenomen in aparte tarieventabel
Lijkbezorgingsrecht	13 december 2018	Diverse tarieven opgenomen in aparte tarieventabel

Gemeentelijk beleid lokale heffingen

Om een sluitende begroting te kunnen presenteren wordt het volgende stramien voor het gemeentelijk dekkingsplan gehanteerd:

- Ombuigingen en beperkingen van beleid;
- Kostendekkend maken van tarieven (afvalstoffenheffing, rioolheffing);
- Incidentele inzet van reserves;
- Belastingverhogende maatregelen, waarbij de tarieven voor de burger zo laag mogelijk moeten worden gehouden.

I. Ongebonden heffingen

Onroerende zaakbelastingen

Belastingverhogende maatregelen zijn dus één van de middelen om een sluitende begroting te presenteren. Om dit te kunnen realiseren is er onder andere voor gekozen om de onroerende zaakbelastingen voor niet-woningen in 2020 te verhogen naar het landelijk gemiddelde 2019. Dit tarief zal met ingang van 2021 jaarlijks met 2% worden geïndexeerd.

Rekening houdende met bovenstaande en uitgaande van gelijkblijvende WOZ-waarden levert dit onderstaande tariefmutaties voor 2020 en volgende jaren op:

Belastingsoort	Tarief 2019	Tarief 2020	Tarief 2021	Tarief 2022	Tarief 2023
Eigenaar woningen	0,155959%	0,169995%	0,178495%	0,182065%	0,182065%
Eigenaar niet-woningen	0,208910%	0,274000%	0,279480%	0,285070%	0,290771%
Gebruiker niet-woningen	0,179570%	0,204300%	0,208386%	0,212554%	0,216805%

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt gezien als ongebonden heffing en dus net zoals de OZB aangemerkt als algemeen dekkingsmiddel. In 2018 hebben ruim 38.000 overnachtingen plaatsgevonden. Hiermee zet zich de trend voort dat vanaf 2015 het aantal overnachtingen jaarlijks met 4000 toeneemt. Als gevolg hiervan is het begrote aantal overnachtingen voor 2020 en jaren verhoogd van 27.000 naar 34.000 (het peil van 2017). In 2020 zal het tarief onveranderd (€ 1,08) blijven. Voor de jaren 2021 e.v. wordt een tarief van € 1,45 voorgesteld.

Hondenbelasting

De hondenbelasting is juridisch gezien een algemene belasting, waarvan de opbrengst ten goede komt aan de algemene middelen. De laatste jaren schommelt het aantal honden rond de 1.250 met daarbij zichtbare mutaties ten tijde van controles door de BsGW. De hondenbelasting is de afgelopen jaren niet verhoogd en blijft ook in 2020 onveranderd.

II. Gebonden heffingen

Voor wat betreft rioolheffing en afvalstoffenheffing worden in de gemeente Voerendaal 100% kostendekkende tarieven nagestreefd. Dit betekent dat alle kosten die gemaakt worden voor het afvoeren/verwerken van het afval en de kosten i.v.m. het onderhoud aan en de aanleg van riolering volledig op de burgers wordt doorbelast. Om fluctuaties in het rioolheffingstarief te voorkomen wordt er gebruik gemaakt van een egalisatievoorziening rioolheffing.

Afvalstoffenheffing

Ter dekking van de gestegen variabele kosten voor GFT-inzameling worden de tarieven voor het lediging van GFT containers verhoogd van € 1,50 naar € 2,00 voor een 240 liter container en van € 1,00 naar € 1,50 voor een 140 liter container. De tarieven voor inzameling van restafval blijven ongewijzigd. Het apart inzamelen van zakken met PMD-afval blijft ook in 2020 1 x per 2 weken plaatsvinden terwijl het (in 2018 ingevoerde) 1 x per 4 weken ledigen van restafvalcontainers ook gehandhaafd blijft. Onderstaand de ledigingstarieven voor 2020:

140 resp. 240 liter container GFT-afval	€ 1,50 resp. € 2,00 per aanbidding
140 resp. 240 liter container restafval	€ 6,45 resp. € 8,75 per aanbidding
afvalzak (inzamelsysteem of gekenmerkte huisvuilzak)	€ 1,60 per aanbidding

Voor wat betreft het vaststellen van het vaste deel is iedere gemeente autonoom. Hiermee kunnen de kosten van Rd4 (behoudens de kosten voor de verwerking van rest- en gft-afval) en diverse (interne) gemeentelijke kosten verrekend worden. Bij vaste kosten moet gedacht worden aan kosten van de reinigingsdienst Rd4 zoals wagenpark, loonkosten, onderhoud en administratieve kosten, maar ook de kosten van de gemeente zelf (personeel, veegkosten, software etc.). Uit onderzoek blijkt dat de meeste Rd4 gemeenten kiezen voor één vast tarief. Het tarief voor 2020 stijgt van € 128,40 naar € 166,50. Deze stijging is het gevolg van minder aantal ledigingen van restafval waardoor minder inkomsten via de variabele heffing worden gegenereerd, alsmede hogere exploitatielasten Rd4.

Meer detail info over afvalinzameling treft u aan in programma Volksgezondheid en Milieu.

Rioolheffing

De ramingen betreffende kosten van instandhouding van riolen en rioolgemaal zijn gebaseerd op het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De tarieven rioolheffing worden bepaald a.d.h.v. rioolkostendekkingsplan, waarbij toevoeging dan wel onttrekking aan de egalisatievoorziening riolering plaatsvindt bij een batig c.q. nadelig exploitatiesaldo.

In de voorliggende meerjarenbegroting bedraagt het tarief voor de jaren 2020 t/m 2023 jaarlijks € 295,00.

Marktgelden

Marktgelden dienen om de kosten van de markt te dekken. Tarieven worden zowel geheven voor losse standplaatsen alsook voor vast aangewezen plaatsen. Voor 2020 worden de tarieven niet verhoogd.

Leges

De leges dienen om de kosten van de verleende diensten te dekken. In 2020 worden de legestarieven niet verhoogd met uitzondering van enkele incidentele leges welke worden aangepast tot gemiddelde tariefhoogtes van omliggende gemeenten of tot kostendekkendheid.

Lijkbezorgingsrecht

Op de gemeentelijke begraafplaats aan het Kerkplein in Voerendaal bestaat de mogelijkheid om begraven of bijgezet te worden. De kosten voor het begraven/bijzetten en de onderhoudskosten van de algemene begraafplaats worden middels maximaal kostendekkende leges in rekening gebracht. De huidige tarieven worden voor 2020 niet verhoogd.

3. Gehanteerde tarieven en geraamde opbrengsten 2020

Raming belasting- en legesopbrengsten 2020					
Belastingsoort					Totaal
Onroerende zaakbelasting	WOZ-waarde	Aantal	Tarief in %	Netto opbrengst	
Eigenaar-woning	1.321.000.000		0,169995	€ 2.245.000	
Eigenaar-niet woning	117.000.000		0,274000	€ 321.000	
Gebruiker-niet woning	93.000.000		0,204300	€ 190.000	
					€ 2.756.000
Toeristenbelasting					
Overnachtingen		34.000	€ 1,08		€ 37.000
Hondenbelasting					
Aantal honden	1e hond		€ 53,76		
	2e hond		€ 66,12		
	3e hond		€ 78,60		
	4e hond		€ 90,96		
	5e hond		€ 103,44		
	Kennel		€ 394,32		
Totaal aantal honden (september 2019)		1.250			€ 71.000
Rioolheffing					
Rioolplichtige percelen		5.800	€ 295,00		€ 1.711.000
Afvalstoffenheffing					
Afvalplichtige percelen		5.550	€ 166,50	€ 924.000	
Aantal ledigingen:					
140 liter container restafval		12.000	€ 6,45	€ 77.000	
240 liter container restafval		24.500	€ 8,75	€ 214.000	
140 liter container GFT-afval		22.000	€ 1,50	€ 33.000	
240 liter container GFT-afval		32.000	€ 2,00	€ 64.000	
60 liter (huisvuilzak)		11.000	€ 1,60	€ 18.000	
					€ 1.330.000
Lijkbezorgingsrechten					
Begraving persoon		3	€ 1.959,70	€ 6.000	
Bijbegraving persoon		5	€ 1.002,00	€ 5.000	
Verlenging grafhuur		10	€ 148,75	€ 1.500	
Bijzetting urnenmuur		5	€ 1.102,55	€ 5.500	
					€ 18.000
Legesopbrengst					
Bouw- en woningtoezicht				€ 132.000	
Secretarieleges(publieksbalie)				€ 145.000	
Leges bestemmingsplannen				€ 20.000	
					€ 297.000
Totale opbrengsten gemeentelijke heffingen en leges 2020					€ 6.220.000

4. Meerjarige doorkijk in belangrijkste belastingtarieven en –opbrengsten (periode 2019-2023)

Belastingtarieven per eenheid					
Belastingsoort	2019	2020	2021	2022	2023
OZB					
Tarief Woning (eigenaar)	0,155959%	0,169995%	0,178495%	0,182065%	0,182065%
<i>Stijging OZBE woning t.o.v. jaar (n-1)</i>		9%	5%	2%	0%
Tarief Niet-woning (eigenaar)	0,208910%	0,274000%	0,279480%	0,285070%	0,290771%
<i>Stijging OZBE niet-woning t.o.v. jaar (n-1)</i>		31%	2%	2%	2%
Tarief Niet-woning (gebruiker)	0,179570%	0,204300%	0,208386%	0,212554%	0,216805%
<i>Stijging OZBG niet-woning t.o.v. jaar (n-1)</i>		14%	2%	2%	2%
Begrote opbrengst (x € 1.000)	€ 2.464	€ 2.756	€ 2.879	€ 2.936	€ 2.947
Rioolheffing					
Vastrecht per perceel	€ 250	€ 295	€ 295	€ 295	€ 295
Begrote opbrengst in (x € 1.000)	€ 1.450	€ 1.711	€ 1.711	€ 1.711	€ 1.711
Afvalstoffenheffing					
Vastrecht per perceel	€ 129	€ 167	€ 172	€ 172	€ 173
Begrote opbrengst in (x € 1.000)	€ 1.167	€ 1.330	€ 1.362	€ 1.363	€ 1.365

5. Kostenonderbouwing gebonden heffingen

Berekening kostendeckendheid tarieven Riolen	
Kosten taakveld(en), incl. rente	1.091.580
Inkomsten taakvelden, excl. Heffing	0
Netto kosten taakvelden	1.091.580
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. rente	206.350
Salariskosten	298.420
BTW	88.085
Totale kosten	1.684.435
Opbrengst heffingen	1.711.000
Inzet egalisatiereserve riolen	-26.565
Dekkingspercentage	100%

De rioolheffing is gebaseerd op een meerjarig kostendeckingsplan. Tekorten c.q. overschotten in enig jaar worden gecompenseerd door een aanwending c.q. toevoeging aan de egalisatievoorziening riolen. Op basis hiervan is sprake van 100% kostendeckendheid.

Toe te rekenen overhead is berekend op basis van procentuele verdeling aantal rechtstreeks toegerekende FTE afgezet tegen het totaal aantal FTE van de gemeente.

Berekening kostendekkendheid tarieven inzameling huishoudelijk afval

Kosten taakveld(en), incl. rente	1.130.689
Inkomsten taakvelden, excl. Heffing	30.500
Netto kosten taakvelden	1.100.189
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. rente	13.800
BTW	216.450
Totale kosten	1.330.439
Opbrengst heffingen	1.330.439
Dekkingspercentage	100%

Toe te rekenen overhead is berekend op basis van procentuele verdeling aantal rechtstreeks toegerekende FTE afgezet tegen het totaal aantal FTE van de gemeente.

Berekening kostendekkendheid tarieven Burgerzaken

Kosten, incl. rente	
- Gemeentelijke bevolkingsadministratie	17.111
- Burgerlijke stand	1.650
- Reisdocumenten	14.441
- Rijbewijzen	26.730
- Aan taakveld "burgerzaken" rechtstreeks toegerekende salariskosten	250.150
- Omgevingsvergunningen	16.000
- Aan taakveld "wonen en bouwen" rechtstreeks toegerekende salariskosten	364.125
- Bestemmingsplannen	10.700
- Aan taakveld "ruimtelijke ordening" rechtstreeks toegerekende salariskosten	172.800
- Overige leges	7.475
Inkomsten, excl. heffingen	
- Gemeentelijke bevolkingsadministratie	0
- Burgerlijke stand	0
- Reisdocumenten	0
- Rijbewijzen	0
- Omgevingsvergunningen	0
- Overige leges	0
Netto kosten taakvelden	881.182
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. rente	
BTW	
Totale kosten	
Opbrengst heffingen	265.380
Dekkingspercentage	30%

Omdat het dekkingspercentage bij tarieven burgerzaken al ruim beneden de 100% ligt is verdere toerekening van overhead en BTW achterwegen gelaten.

6. Ontwikkeling van de totale lastendruk

Vergelijking lastendruk omliggende gemeenten

Bij de vergelijking tussen de verschillende gemeenten is de lastendruk 2020 in de gemeente Voerendaal vergeleken met de tarieven van de omliggende gemeenten over 2019 zoals deze in de “Coelo Atlas lokale lasten 2019” zijn opgenomen. Bij de bepaling van de lastendruk van de gemeente Voerendaal is uitgegaan van een woning met een gemiddelde WOZ-waarde van € 222.000 (bron: CBS). Aangaande de variabele afvalstoffenheffing is uitgegaan van een gemiddeld eenpersoonshuishouden met een ledigingsaanbod van 7 kleine containers restafval en 8 kleine containers groenafval. Voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden geldt een ledigingsaanbod van 10 kleine containers restafval en 8 kleine containers groenafval op jaarbasis.

Vergelijking gemeentelijke belastingdruk		
Gemeente	Éénpersoons-huishouden	Meerpersoons-huishouden
Voerendaal *	€ 896	€ 916
Beekdaelen / Onderbanken	€ 783	€ 842
Beekdaelen / Nuth	€ 635	€ 924
Simpelveld	€ 805	€ 845
Beekdaelen / Schinnen	€ 806	€ 865
Gulpen-Wittem	€ 752	€ 845
Vaals	€ 606	€ 762
Valkenburg aan de Geul	€ 612	€ 856

* Voerendaal tarief 2020.

Ontwikkeling lokale lastendruk (mph) Voerendaal 2019-2023					
Soort belasting	2019	2020	2021	2022	2023
OZB-eigenaar	€ 346	€ 377	€ 396	€ 404	€ 404
Afvalstoffenheffing	€ 203	€ 244	€ 249	€ 249	€ 249
Rioolheffing	€ 250	€ 295	€ 295	€ 295	€ 295
Totaal	€ 799	€ 916	€ 940	€ 948	€ 948
Relatieve wijziging t.o.v. 2019	100%	115%*	118%*	119%*	119%*

* De stijging van de lastendruk vanaf 2020 is het gevolg van de verhoging van het OZB-tarief en verhoging van de rioolheffing zoals aangegeven onder “2. Beleidskaders”.

7. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

In de gemeente Voerendaal kan kwijtschelding worden aangevraagd voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Voor de variabele afvalstoffenheffing geldt per jaar een gemaximeerd kwijtscheldingsbedrag. Voor de overige belastingen wordt geen kwijtschelding verleend. Beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken vindt plaats op basis van de Leidraad Invordering Gemeentelijke belastingen, welke is vastgesteld op 13-11-2012. In afwijking met de landelijke Leidraad geldt dat de gemeente Voerendaal een kwijtscheldingsnorm hanteert van 100% (landelijke norm is 90%) van de bijstandsuitkering, waardoor meer burgers voor kwijtschelding in aanmerking komen. In de praktijk betekent dit dat iedere burger met een inkomen op bijstandsniveau kwijtschelding ontvangt, mits hij geen vermogen heeft. Onder vermogen wordt verstaan spaargeld/auto/huis enz.

De afgelopen jaren zijn de navolgende bedragen aan kwijtschelding verleend:

Verslagjaar	2015	2016	2017	2018	2019 (tm juni)
Verleende kwijtschelding	€ 82.000	€ 72.000	€ 88.000	€ 86.000	€ 72.000

Per belastingjaar zijn de navolgende aantallen verzoekschriften om kwijtschelding toegekend:

Belastingjaar	2015	2016	2017	2018	2019 (tm juni)
Toegekende verzoekschriften	380	341	347	357	195

De bedragen en aantallen in bovenstaande 2 tabellen hebben geen direct verband omdat in een bepaald verslagjaar ook kwijtschelding kan worden aangevraagd over een voorafgaand belastingjaar.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Inhoud paragraaf

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn de fysieke zaken die de gemeente nodig heeft om goederen en diensten aan haar burgers te kunnen leveren. Ze zijn daarmee ondersteunend aan de realisatie van de gemeentelijke programma's en moeten goed onderhouden worden om de gewenste kwaliteit te kunnen waarborgen. Met het onderhoud van de kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid.

De kapitaalgoederen zijn te verdelen in:

- * Openbare ruimte: wegen;
- * Openbare ruimte: openbare verlichting;
- * Openbare ruimte: water en rioleringen;
- * Openbare ruimte: openbaar groen;
- * Onderhoud gebouwen (accommodaties).

Deze paragraaf toont het niveau van onderhoud van onze kapitaalgoederen en de vertaling van de financiële gevolgen daarvan in de begroting. Verdere grondslag hiervoor is te vinden in onze beheerplannen.

Thema's	Beheerplannen	Jaar vaststelling	Loopt t/m	Financiële vertaling in begroting
Wegen	Wegbeheerplan 2015-2019	2015	2019	Ja
Openbare verlichting	Beleidsplan openbare verlichting 2016-2020	2016	2020	Ja
Water	Verbreed gemeentelijk rioleringsplan	2014	2019	Ja
Groen	Meerjaren groenbeheerplan 2016-2020	2016	2020	Ja
Gebouwen	MOP	2016 (december)	2020	Ja

Wegen

Het deel van de Voerendaalse infrastructuur waar de gemeente voor verantwoordelijk is, is het gemeentelijke wegennetwerk. Dit kapitaalgoed is ondersteunend aan het programma "Verkeer, Vervoer en Waterstaat", maar heeft ook een direct effect op andere programma's. Denk aan de ondersteunende rol bij de leefbaarheid in de kernen of de bereikbaarheid van ondernemers in het kader van de economische versterking van de gemeente.

In ons wegbeheerplan is het kwaliteitsniveau van onze wegen vastgelegd. Voor Voerendaal is afgesproken dat we kwaliteit "C" van de CROW beeldkwaliteitsbepalingen nastreven. Om dit niveau te borgen geeft het beheerplan een beeld van de financiële middelen die nodig zijn om dit niveau te borgen. In voorliggende begroting worden de cijfers uit het vigerende beheerplan 2015-2019 gebruikt. Het nieuwe wegbeheerplan 2020-2024 wordt eind 2019/begin 2020 aan de raad voorgelegd. Mogelijk is er sprake van het wegwerken van achterstallig onderhoud en een structurele verhoging van het onderhoudsbudget. Om de kosten te beheersen, de veiligheid te borgen en te voldoen aan de minimale kwaliteitseisen, zal met de raad een integrale discussie plaatsvinden. In dat kader wordt een voorstel ontwikkeld dat in een balans voorziet tussen het rekenmodel en onze ervaringen uit de praktijk alsook kijkt naar de gewenste wegcategorisering. Indien de conclusies leiden tot een aanpassing van het onderhoudsbudget in de begroting, wordt deze wijziging in de voorjaarsrapportage verwerkt.

Het regulier onderhoud wordt jaarlijks verantwoord als exploitatiepost binnen de begroting, de geprognostiseerde onderhoudskosten zijn meerjarig vertaald in de begroting.

Areaal	
Oppervlakte asfaltverharding:	607.900 m2
Oppervlakte elementenverharding:	338.000 m2
Oppervlakte cement-beton:	11.800 m2
Oppervlakte half-/onverhard:	94.000 m2

Exploitatiebudgetten verhardingen	2020	2021	2022	2023
Klein onderhoud	30.000	30.000	30.000	30.000
Groot onderhoud	520.500	520.500	520.500	520.500

Openbare verlichting

De openbare verlichting (OV) vervult een belangrijke rol op het gebied van verkeersveiligheid, openbare orde en sociale beleving. De burger dient zich in de openbare ruimte, ook na het invallen van de duisternis, behaaglijk en veilig te voelen. Om invulling te geven aan het beleid en onderhoud van dit kapitaalgoed hebben we het beleidsplan OV 2016-2020 en het beheerplan OV opgesteld.

Beleidsplan OV

Het doel van het Beleidsplan is technische- en financiële kaders aan te geven waarbinnen werkzaamheden op het gebied van openbare verlichting worden uitgevoerd. Het beleidsplan geeft inzicht in de kaders voor verlichting bij nieuwbouw, reconstructies en vervanging. Bijvoorbeeld welke materialen we standaard gebruiken, wanneer is de verlichting aan of uit is en na welke periode we masten of armaturen vervangen.

Beheerplan OV

Het doel van het Beheerplan is inzicht geven in de huidige kwaliteit van de openbare verlichtingsinstallatie. Op basis van het beheerbestand wordt inzicht gegeven over de omvang van het te beheren areaal, de onderhoudswerkzaamheden en de geplande projecten voor de komende periode. Tevens kan op basis van deze gegevens een inschatting worden gemaakt van de totale energiekosten.

De financiële middelen die nodig zijn voor de diverse aspecten zijn geraamd en samengevat.

Areaal	
Aantal lichtmasten:	3.091 st.
Aantal armaturen:	3.211 st.
Aansluitingen:	3.112 st.

Openbare verlichting	2020	2021	2022	2023
exploitatiebudget	200.000	200.000	200.000	200.000

Water en riolering

In de Wet milieubeheer is geregeld dat de gemeente een zorgplicht heeft inzake het doelmatig inzamelen en transporteren van afval- en regenwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied.

In samenwerking met de regio Parkstad is een nieuw (regionaal) Waterplan voor het (algemene) beleid voor de gemeentelijke watertaken opgesteld. In 2019 is het gemeentelijk Watertakenplan 2020-2024 en het Kostendekkingsplan Voerendaal vastgesteld. Het Basis Riolerings Plan 2019 (BRP2019) is afgerond. Het beheer en onderhoud alsmede geplande investeringen worden, conform de gestelde kaders in het Watertakenplan 2020-2024, uitgevoerd. In het rioolkostendekkingsplan zijn de financiële planning en verantwoording voor dit thema afgedekt.

De baten (rioolheffing) van het product riolering mogen maximaal kostendekkend zijn. Een overschot aan baten of een tekort hieraan wordt toegevoegd dan wel onttrokken uit de voorziening riolering. In deze begroting is er sprake van een meerjarig tekort en wordt de voorziening riolering aangewend voor respectievelijk -€ 26.000, € 92.000, € 136.000, en € 165.000.

Areaal

Lengte (vrijval) riolering:	111.900 m.
Lengte drukriool:	7.600 m.
Aantal rioolgemalen/pompunits:	36 st.
Aantal kolken:	3.450 st.
Aantal bergingbezinkbassins:	3 st.
Aantal kunststofbufferzakken:	3 st.
Open bergingen:	5 st.
Lamellenfilters:	3 st.
Wervelventielen:	11 st.
Zandvangers:	44 st.

Taakveld Riolering	2020	2021	2022	2023
Exploitatiebudget	1.222.000	1.341.000	1.377.000	1.405.000

Openbaar groen

Openbaar groen maakt onderdeel uit van het programma "Sport, Cultuur en Recreatie" en speelt een belangrijke rol in de beleving die inwoners en bezoekers van de gemeente Voerendaal hebben bij de openbare ruimte. Bij openbaar groen speelt met name de beeldkwaliteit een belangrijke rol in de beleving van burgers. De beeldkwaliteit wordt in grote mate beïnvloed door het onderhoudsniveau. Het meerjaren groenbeheerplan is in 2016 vastgesteld. Met het in het plan vastgestelde gemiddelde kwaliteitsniveau (A) kan het aanwezige openbare groen duurzaam in stand worden gehouden. De benodigde middelen om het vastgestelde kwaliteitsniveau te realiseren zijn vertaald in de begroting.

Voor het onderhoud van het openbaar groen worden, naast het eigen personeel bij de buitendienst, medewerkers met een SW-indicatie ingezet. Voerendaal geeft op deze wijze een extra impuls aan de sociaal maatschappelijke opgave in het sociale domein.

In 2013 is het groenstructuurplan door de raad vastgesteld. Het groenstructuurplan zet met name de ondersteunende rol van groen ten aanzien van de leefbaarheid in de kernen krachtiger neer. In het uitvoeringsprogramma van het groenstructuurplan is de verbinding gemaakt met de geplande projecten in het STRIP.

Areaal

Aantal bomen:	8.194 st.
Grasvlakken binnengebied:	114.745 m2
Grasvlakken buitengebied:	586.846 m2
Plantsoen binnengebied:	224.814 m2
Plantsoen buitengebied:	223.743 m2
Watergangen:	70.658 m2

Taakveld openbaar groen	2020	2021	2022	2023
exploitatiebudget	953.000	981.000	974.000	943.000

Gebouwen

Het vastgoed van de gemeente is onder te verdelen in grond en gebouwen. Voor het onderdeel grond wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Het planmatig onderhoud van onze gebouwen wordt omschreven in ons Meerjarig Onderhouds Programma (MOP). Een geactualiseerd MOP wordt eind 2019 voorgelegd aan de gemeenteraad. Hierin hebben we ook ons gewenste kwaliteitsniveau vastgelegd volgens de conditienorm Nen 2767. In Voerendaal hanteren we een goede onderhoudsconditie met een conditiescore van 2.

Overzicht gemeentelijke maatschappelijke gebouwen

- Gemeentehuis
- Dienstgebouw buitendienst
- De Borenburg, Furenthela
- Kunderhoes, Hogeweg Voerendaal
- Op d'r Plats, Houstraat Klimmen
- 't Wouves, Dorpsplein Ransdaal
- MFC De Auwsjoeel Ubachsberg
- Ransdalerstraat 64 (Psz/Bib/IVN/Fanfare)
- Psz Auvermennekes / bso Bommes Klimmen
- Pand Barrier (muziekcollectief)
- Kleedaccommodatie RKVV Voerendaal
- Kleedaccommodatie RKSVB Ubachsberg
- Kleedaccommodatie vv Hellas Klimmen
- Kleedaccommodatie vv Hellas Ransdaal
- De Joffer, Goswijnstraat Voerendaal
- Gebouwtje Mergelweg (visvereniging)
- 't Bakhuis, H.v.Veldekestraat Voerendaal
- Bibliotheek/De Burgerij Furenthela

Daarnaast zijn er nog schoolgebouwen en woningen in eigendom van de gemeente.

Van de 4 schoolgebouwen (basisscholen) is de gemeente economisch eigenaar en schoolbestuur Innovo de juridisch eigenaar. Schoolbesturen hebben vanaf januari 2015 de verantwoordelijkheid over het totale onderhoud van hun schoolgebouwen. Innovo heeft de gemeente gevraagd om het beheer van de Brede School over te nemen. Dit verzoek wordt onderzocht op haalbaarheid en wenselijkheid.

Het woningbestand in eigendom van de gemeente bestaat uit:

- Woonhuis Valkenburgerweg 36
- Chalet Haspengouw 2
- Chalet Haspengouw 4
- Chalet Haspengouw 6
- Kerkplein 39 (geen beheer door gemeente)
- Kerkplein 54 (voormalig pand Marskramer met bovenliggende woning)
- Esperantoplein 18 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Esperantoplein 20 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Kinkershof 20 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Lindeweg 2 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Spoorstraat 10 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Staatsland 22 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Widdershovenstraat 13 (statushouder, beheer door Woningstichting)

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	2020	2021	2022	2023
dotaties aan onderhoudsvoorziening	396.314	396.314	396.314	396.314
onttrekkingen aan onderhoudsvoorziening	342.464	206.623	642.840	332.546
stand voorziening ultimo jaar	793.287	982.978	736.452	800.220

Paragraaf Financiering

1. Inhoud paragraaf

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze van financiering van beleid en het beheersen van de financiële risico's die met financiering gelopen worden. De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De uitvoering ervan vereist snelle beslissingen in een complexer wordende geld- en kapitaalmarkt. Aan de uitvoering van de treasuryfunctie zijn budgettaire consequenties verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel. Deze paragraaf is aangepast aan de nieuwe voorschriften BBV zoals die met ingang van 2017 gelden.

“Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden over, en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's”.

2. Beleidskaders

Het beleid van Voerendaal ten aanzien van de treasuryfunctie is vastgelegd in bijlage 2 van de Financiële Verordening 2017 (rb. 22.12.2016).

Deze Treasuryfunctie is een afgeleide van de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido), welke per 1 januari 2001 is ingesteld. In eerdergenoemde verordening is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie.

Een belangrijk punt uit de verordening is, dat het verstrekken van leningen aan derden en het garanderen van gelden alleen is toegestaan uit hoofde van een publieke taak. Daarnaast mag het uitzetten van gelden niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico.

Aan de gemeenteraad behoort specifiek de besluitvorming toe van het vaststellen van de treasurydoelstellingen, het treasurybeleid, globale richtlijnen en limieten. Daarnaast het bewaken van de voortgang, de evaluatie en de verantwoording van de treasuryactiviteiten via het vaststellen van de begroting en de jaarrekening. De uitvoering van het treasurybeleid is gemandateerd aan de directeur c.q. gedelegeerd aan de controller en de treasurer.

Overeenkomstig de richtlijnen van de wet Fido en de voorschriften BBV komen in deze paragraaf de volgende onderwerpen aan de orde zoals: algemene in- en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de treasuryfunctie, de planning van het beleid voor risicobeheer, de gemeentefinanciering, het liquiditeitenbeheer en uitzettingen.

3. Algemene ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen beïnvloeden en zijn mede bepalend voor het geven van een rentevisie. Ontwikkelingen die de rente bepalen spelen zich voornamelijk buiten Nederland af. Zo heeft de Europese Centrale Bank (ECB) een grote invloed op de financiële markten van de Europese Gemeenschap. Ook de Centrale Bank van de Verenigde Staten (FED) is medebepalend voor Europa. De toekomstige ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn door de verscheidenheid van invloeden moeilijk in te schatten.

Interne ontwikkelingen

Binnen het totaal aan beschikbare financiële middelen is het ook dit jaar weer mogelijk u een meerjarig sluitende begroting te presenteren. Ook staan een aantal (nieuwe) investeringen ter realisatie op de planning. Voor verdere details wordt verwezen naar het investeringsprogramma, elders in deze begroting. De invoering van verplicht schatkistbankieren per 1-1-2014 heeft ertoe geleid dat er geen overschotten in liquide middelen meer zijn welke elders uitgezet mogen worden. Tijdelijke debetposities bij de schatkist (tegen daggeldrente) leveren momenteel geen rente op. In de liquiditeitsbegroting 2020-2023 is dan ook geen rekening gehouden met rente-inkomsten bij schatkist-tegoeden. Vanwege de nog steeds zeer lage, ja zelfs negatieve tarieven voor kasgeldleningen zal met in achtneming van de wettelijke kaders de benodigde financieringsbehoefte in 2020 afgedekt worden met kort geld (van 1 maands tot 1 jaars kasgeld). Naar verwachting zal eind 2020 langlopend geld moeten worden aangetrokken.

Nadere details over hoogte en duur van deze lening zijn te lezen onder het kopje “financiering” verderop in deze paragraaf. De rente-ontwikkelingen zullen (gelet op de lage actuele stand) nauwgezet worden gevolgd; mochten zich in de loop van het jaar wezenlijke wijzigingen voordoen dan zal hierop ingespeeld worden door het alsnog aantrekken van lang geld. Een en ander zal in rapportages gemeld worden inclusief de financiële gevolgen hiervan. Dat de bodem van de rentemarkt wellicht bereikt is blijkt ook uit onderstaande renteontwikkelingen.

Rente-ontwikkelingen in 2019

De *korte-termijnrente* (< dan 1 jaar - geldmarkt) laat over de laatste 12 maanden het volgende beeld zien:

Rente korte termijn (bng)	Per 1 augustus 2018	Per 1 augustus 2019
Debetstand RC 1 mnd euribor +15bp	-0,23%	-0,25%
Opnemen kasgeld 1 maand	-0,36%	-0,40%

Voor geldmarkttransacties heeft de gemeente Voerendaal met de BNG een overeenkomst “financiële dienstverlening” gesloten, welke in 2014 is aangepast waarbij de gehoudendheid om de dekking van de financieringsbehoefte bij de BNG onder te brengen is vervallen. Ingeval van incidentele tekorten binnen de kasgeldlimiet geldt, verwijzend naar deze financieringsovereenkomst, een kredietpercentage van 1mnd euribor + 15 basispunten.

De *lange-termijnrente* (> dan 1 jaar - kap. markt) laat over de laatste 12 maanden het volgende beeld zien:

Rente lange termijn (bng)	Per 1 augustus 2018	Per 1 augustus 2019
Lineaire lening looptijd 5 jaar	0,26%	-0,17%
Lineaire lening looptijd 10 jaar	0,74%	0,07%
Lineaire lening looptijd 15 jaar	1,09%	0,32%
Lineaire lening looptijd 20 jaar	1,49%	0,51%

Daar waar de lange rente 2 jaar geleden nagenoeg gelijk bleef, blijkt dat deze het afgelopen jaar toch weer over de hele breedte gedaald is met voor het eerst (ook) een negatieve rente op de kapitaalmarkt. Het blijft dus zaak de ontwikkelingen op de voet te volgen om eventueel eerder dan gepland lang geld aan te trekken.

Rentevisie

In de financieringsparagraaf van 2019 viel als visie te lezen dat de lange rente naar verwachting op termijn (heel geleidelijk) zou aantrekken terwijl de korte rente voorlopig laag en zelfs negatief zou blijven. Helaas heeft medio 2019 ook de lange rente het nul-punt benaderd met de nodige politieke en publieke commotie in de media tot gevolg. Toch blijft het monetaire beleid van de ECB zeer ruim en zullen naar verwachting de lange tarieven, onder invloed van een aantrekkende inflatie fractioneel oplopen in 2020. De eerste rente verhoging wordt in maart 2020 verwacht. Over de groei van de wereldeconomie zijn de grootbanken het eens in hun visie: deze loopt het komende jaar iets terug met eerdergenoemd aantrekken van de rente tot gevolg. Ook nu geldt weer dat internationale ontwikkelingen (zoals de handelsoorlog tussen China en de VS en ook de spanningen tussen de VS en Iran) van invloed zijn op wereldwijde rentebewegingen. Als gevolg van bovenstaande is onze visie dat de lange rente op termijn zal stijgen al zal dat wel heel geleidelijk geschieden. Over de korte rente is iedereen het eens dat deze nog geruime tijd laag blijft, in 2020 zelfs blijvend negatief.

Als basis voor samenstelling van de liquiditeitsbegroting voor de komende 5 jaren is gerekend met een kasgeldrente van -0,25%, -0,15% voor een 10 jaars lineaire lening (per eind 2020) en 0,05% voor een 10 jaars lineaire lening met stortingsdatum medio 2022.

4. Treasurybeheer

Geldstroombeheer

De gemeente Voerendaal maakt gebruik van één centrale kas. Facturering en het maken van betalingsopdrachten geschieden niet centraal door de afdeling bedrijfsvoering. Bij het liquiditeitenbeheer worden de volgende instrumenten ingezet: kasgeldleningen, kredietlimieten op rekening-courant en schatkistbankieren.

De Bank Nederlandse gemeenten (BNG) fungeert als huisbankier. Vrijwel het gehele betalingsverkeer verloopt (elektronisch) via één hoofdrekening bij de BNG met daarnaast een nevenrekening voor pinbetalingen, voor welke rekening saldoregulatie met de hoofdrekening automatisch plaatsvindt. Indien het positieve rekening-courantsaldo hoger is dan € 250.000 wordt het meerdere automatisch op de rekening-courant bij de schatkist geplaatst, terwijl negatieve RC-posities automatisch vanuit de schatkist worden aangevuld.

Bij de RABO-bank wordt een rekening-courant aangehouden voor het afstorten en opnemen van cash geld.

Risicobeheer

Het risicobeheer geeft een samenvatting van het (verwachte) risicoprofiel van de organisatie en is het kernonderdeel van de financieringsparagraaf. Onder risico's worden verstaan renterisico's (vaste schuld en vlottende schuld), kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's. Deze risico's vloeien voort uit de transacties die in de volgende onderdelen worden beschreven.

Renterisico voor de vlottende schuld

In dit onderdeel wordt de werkelijke omvang van de vlottende schuld getoetst aan de wettelijke norm van de Wet Fido. De risico's op de vlottende schuld worden ingeperkt door het hanteren van de zgn. **Kasgeldlimiet**. In 2020 bedraagt de toegestane kasgeldlimiet voor Voerendaal:

- (a) de omvang van de jaarbegroting (exploitatie) per 01.01.2020, zijnde € 26.500.000 vermenigvuldigd met
- (b) het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage, zijnde 8,5%.

De toegestane kasgeldlimiet voor 2020 is dus € 2.250.000 (voor 2019 was deze limiet € 2.210.000).

De werkelijke netto vlottende schuld wordt regelmatig getoetst aan de toegestane omvang van de kasgeldlimiet. Indien de werkelijke omvang van de vlottende schuld lager is dan de toegestane kasgeldlimiet, is er sprake van ruimte. Indien de werkelijke omvang hoger is dan de wettelijke toegestane omvang, is er sprake van overschrijding. In dit geval zal zo snel mogelijk tot consolidatie (kort geld omzetten in lang geld) moeten worden overgegaan.

Gezien in de huidige situatie kort geld nog steeds goedkoper is dan lang geld zal in beginsel zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid om kortlopende leningen (kasgeld) af te sluiten. Evenwel wordt dit - zoals reeds opgemerkt - begrensd door de kasgeldlimiet.

Het per kwartaal aan de toezichthouder toezenden van informatie over de kasgeldlimiet is niet langer verplicht. Wel dient in de begroting inzicht te worden verstrekt over de uitputting van de kasgeldlimiet over de laatste vier kwartalen. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de kasgeldlimiet niet is overschreden. In Januari 2019 is een verstrekte obligatielening vervroegd afgelost waardoor er sprake is van oplopende onderuitputting van de kasgeldlimiet.

Toets kasgeldlimiet	(x €1.000)			
	3e kw 2018	4e kw 2018	1e kw 2019	2e kw 2019
Gemiddeld vlottende middelen	2.041	773	3.372	4.578
Gemiddeld vlottende schuld	500	2.250	2.250	1.000
Gemiddeld vlottende middelen (+) en -schuld (-)	1.541	-1.477	1.122	3.578
Kasgeldlimiet	-2.151	-2.151	-2.210	-2.210
Ruimte (+) / overschrijding (-) kasgeldlimiet	3.692	674	3.332	5.788

Renterisico van de vaste schuld

De **renterisiconorm** wordt gebruikt om het renterisico op de vaste schuld inzichtelijk te maken. De opbouw van de leningenportefeuille dient zodanig te zijn dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassingen en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. Voorkomen moet worden dat in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd moet worden of op basis van de leningvoorwaarden wordt beïnvloed door een herziening van de rente.

De renterisiconorm kan als volgt worden bepaald:

Rente-risiconorm en rente-risico's van de vaste schuld 2020 – 2023				(x € 1.000)
	2020	2021	2022	2023
Rente-risico				
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aan te trekken vaste schuld o/g	5.000	0	5.000	8.000
3b. Nieuw aan te trekken vaste schuld u/g	0	0	0	0
4. Netto nieuw aan te trekken vaste schuld (3a-3b)	5.000	0	5.000	8.000
5. Betaalde aflossingen	1.133	1.636	1.638	2.066
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	1.133	0	1.638	2.066
7. Renterisico op vaste schuld (2+6)	1.133	0	1.638	2.066
Rente-risiconorm				
8. Omvang jaarbegroting per 1 januari	26.500	27.200	26.900	27.400
9. Bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Rente-risiconorm	5.300	5.440	5.380	5.480
Toets rente-risiconorm				
10. Rente-risiconorm	5.300	5.440	5.380	5.480
7. Renterisico op vaste schuld	1.133	0	1.638	2.066
11. Ruimte (+) / Overschrijding (-) (10 - 7)	4.167	5.440	3.742	3.414

Bovengenoemde financieringsvraag is met name een gevolg van de geplande investeringsuitgaven gedurende de komende jaren. Zoals uit voorgaand overzicht blijkt is er geen sprake van overschrijding van de renterisiconorm in enig jaar.

Kredietrisico's

Dit betreft de risico's op een waardedaling van een vordering ten gevolge van het niet (tijdig) kunnen voldoen van de verplichtingen door de tegenpartij. Het gaat hierbij om aan derden verstrekte gelden. Hiervan is bij de gemeente Voerendaal geen sprake.

Liquiditeitsrisico's

Een liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet of nauwelijks verhandeld kunnen worden op de beurs. De beleggingen zijn dan niet 'liquide'. Ook hiervan is bij de gemeente Voerendaal geen sprake.

Koersrisico's

Dit betreft het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De vaste financiële activa bestaan uit aandelenbezit/deelnames in gemeenschappelijke regelingen tegen nominale waarden. De vlottende financiële activa omvatten rekening-courant gelden en eventuele daggelden en deposito's.

Financiering

De financieringsbehoefte voor de komende 4 jaar wordt bepaald door het opstellen van een liquiditeitsbegroting. Hieruit vloeien automatisch de aan te trekken leningen voort inclusief de bijbehorende rentelasten. Ingeval van het aantrekken van langlopende leningen heeft dit invloed op de samenstelling van de leningenportefeuille. Onderstaand worden deze onderdelen nader toegelicht.

Liquiditeitsbegroting

Op basis van de begrote exploitatie (inkomsten en uitgaven), het meerjarig investerings- en onderhoudsprogramma, incidentele projecten en reguliere rente+aflossingen wordt jaarlijks een liquiditeitsbegroting opgesteld. Zodoende wordt voor de komende 4 jaar per kwartaal de financieringsbehoefte bepaald om aansluitend de beleidskeuzes omtrent financiering (welk leningsbedrag tegen welke looptijd) te verwerken zodat jaarlijkse rentelasten ontstaan.

Samengevat per jaarschijf ziet de liquiditeitsbegroting 2020-2023 er als volgt uit:

Liquiditeitsbegroting 2020 – 2023 (x € 1.000)				
Jaar	2020	2021	2022	2023
Liquiditeit per 1 januari	500	-900	-2.500	1.100
Exploitatie ontvangsten	25.300	25.400	25.450	25.450
Incidentele ontvangsten	200	200	200	200
Exploitatie uitgaven	-23.300	-23.300	-23.300	-23.300
Incidentele uitgaven	-700	-200	0	0
Rente en aflossing leningen	-1.600	-2.100	-1.550	-1.450
Investeringsuitgaven	-6.000	-1.400	-1.100	-9.200
Uitgaven groot onderhoud	-300	-200	-600	-300
Liquiditeit per 31 december	-5.900	-2.000	-3.400	-7.500
10 jaars langlopende lening nr 1	5.000	0	0	0
10 jaars langlopende lening nr 2	0	0	5.000	0
10 jaars langlopende lening nr 3	0	0	0	8.000
Aflossing 10 jaars langlopende lening nr 1	0	-500	-500	-500
Aflossing 10 jaars langlopende lening nr 2	0	0	0	-500
Liquiditeit na lenen	-900	-2.500	1.100	-500
Rentekosten kort geld	-8	-7	-6	-9
Rentekosten lang geld	-2	-7	-5	14
Rentekosten totaal	-10	-14	-11	5

Ten gevolge van met name het investeringsvolume in 2020 en 2023 dienen 3 langlopende leningen te worden afgesloten. Bij de bepaling van de leningsduur is rekening gehouden met de actuele rentes en een evenwichtige spreiding van de leningenportefeuille. Door de huidige negatieve korte rente en het gekozen beleid om tot aan wettelijke grenzen kort te financieren, blijven de rentelasten de komende 4 jaar beperkt.

Naast eerdergenoemde rentekosten voortvloeiend uit de meerjarige liquiditeitsprognose heeft de gemeente Voerendaal ook onderstaande rentelasten uit de langlopende leningenportefeuille:

Rentekosten leningenportefeuille 2020- 2023 exclusief raming nieuwe leningen (x € 1.000)				
	2020	2021	2022	2023
rentelasten	493	457	421	387

Renteresultaat

Conform de voorschriften zoals vermeld in de notitie rentekosten van de commissie BBV vindt rentetoerekening aan investeringen en taakvelden plaats op basis van een omslagrentepercentage.

Voor 2020 ziet het renteschema (ter berekening van het renteresultaat) er als volgt uit:

Renteschema		(x € 1.000)
Externe rentelasten over de korte en lange financiering		493
Externe rente baten		<u>16</u>
Saldo rentelasten en rentebaten		477
Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
Rente van projectfinanciering die aan taakveld moet worden doorberekend	0	
Rentebaat van verstrekte leningen die aan taakveld moet worden doorberekend	<u>0</u>	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		0
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		<u>0</u>
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		477
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		<u>-382</u>
Rente resultaat op taakveld Treasury		-95

Leningenportefeuille

Rekening houdende met de benodigde leningen uit de liquiditeitsbegroting ontstaan onderstaande mutaties in de leningenportefeuille in 2020:

Samenstelling en mutaties in leningenportefeuille 2020 inclusief raming nieuwe leningen (x € 1.000)	
Lening tegen 4,68% met looptijd tot 2025	381
Lening tegen 5,44% met looptijd tot 2023	160
Lening tegen 4,87% met looptijd tot 2023	436
Lening tegen 5,87% met looptijd tot 2025	436
Lening tegen 5,185% met looptijd tot 2022	225
Lening tegen 4,139% met looptijd tot 2046	6.750
Lening tegen 1,23% met looptijd tot 2035	4.000
Lening tegen 1,443% met looptijd tot 2043	6.720
Totaalstand per 1 januari 2020	19.108
Raming nieuwe leningen op basis lopende en nieuwe investeringen (jaarschijf 2020)	0
Reguliere aflossingen oude leningen	-1.133
Vervroegde aflossingen	n.v.t.
Stand per 31 december 2020 incl. raming voor nieuwe leningen	17.975

Voor wat betreft de door de gemeente aan te trekken leningen als gevolg van investeringen lopen we een renterisico. In de begroting en meerjarenramingen is rekening gehouden met drie 10 jaars leningen met een rentepercentage van resp. -0,15%, 0,05% en 0,22%. Het is zaak om de renteontwikkelingen van zowel korte als langlopende geldleningen in de gaten te houden zodat op het juiste moment overgegaan wordt tot het aantrekken van een geldlening met een andere looptijd.

Toen enkele jaren geleden de kapitaalmarktrente daalde, is de gehele leningenportefeuille gescreend op conversiemogelijkheden waardoor hoogrentende leningen zoveel als mogelijk werden omgezet in laagrentende. Dit heeft destijds geleid tot enkele aanpassingen. Bij een aantal leningen was vervroegde aflossing niet mogelijk. Het hoogste rentepercentage bedraagt 5,87 en vervroegd aflossen is bij deze lening uitgesloten. Leningen worden uitsluitend aangegaan ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. Vanwege de huidige extreem lage en incidenteel zelfs negatieve kapitaalrente is medio september 2019 overlegd met de huisbankier (tevens voornaamste kredietverstrekker) om de leningenportefeuille (in zijn geheel) te herfinancieren. Gebleken is dat bij het afkopen van huidige leningen de boeterente dusdanig hoog is dat bij herfinanciering het rentevoordeel van actueel lage rentes geheel teniet wordt gedaan.

Meerjarig kent de leningenportefeuille het volgende verloop:

Verloop leningenportefeuille 2020-2023 inclusief raming nieuwe leningen (x € 1.000)				
	2020	2021	2022	2023
Boekwaarde per 1 januari	19.108	22.975	21.339	24.701
Nieuwe aangetrokken leningen	5.000	0	5.000	8.000
Aflossing op leningen	-1.133	-1.636	-1.638	-2.066
Boekwaarde per 31 december	22.975	21.339	24.701	30.635

Kas- en liquiditeitenbeheer

Betreft het beheer van saldi en liquiditeiten voor een periode korter dan één jaar.

Als uitgangspunten en limieten gelden:

1. renteoptimalisatie door saldoregulatie bij de BNG rekeningen;
2. tot maximaal de kasgeldlimiet wordt gebruik gemaakt van het kredietarrangement of kasgeld aangetrokken.

Het geldverkeer wordt zoveel mogelijk beperkt tot elektronische betaalvormen. De gemeente verricht zelf haar betalingsverkeer volledig via Electronic Banking bij de BNG (BNG Data Services Online).

De kredietlimiet bij de BNG bedraagt per 1-1-2019 € 500.000 (was in 2018 € 1.500.000).

Het gebruik van cash geld neemt jaarlijks af vanwege toename pinmogelijkheid en het stijgend aantal producten dat via internetkassa kan worden besteld en betaald. Met regelmaat wordt cashgeld afgestort bij de plaatselijke Rabobank.

Uitzettingen

Dit betreft het beleggen van eigen vermogen en andere financiële middelen voor een periode langer dan één jaar. Bij de gemeente Voerendaal is dit niet aan de orde.

Conform het Treasurystatuut kunnen alleen gelden worden uitgezet bij bankinstellingen die onder toezicht staan van de Nederlandse Bank en hun hoofdvestiging in Nederland hebben alsmede minstens beschikken over een AA-rating (Standard & Poor's rating).

Paragraaf Verbonden Partijen

1. Inhoud paragraaf

Deze paragraaf gaat in op de samenwerkingsverbanden, waarin onze gemeente participeert en bestuurlijke invloed kan uitoefenen, de verbonden partijen. Met een verbonden partij realiseert de gemeente een maatschappelijk doel en/of vult zij een wettelijke verplichting in.

De verbonden partijen betreffen organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente een zetel in het bestuur bekleedt of stemrecht heeft. Met financieel belang wordt bedoeld dat de door de gemeente ter beschikking gestelde middelen in geval van een faillissement van de verbonden partij niet verhaalbaar zijn ofwel dat de financiële tekorten bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Verbonden partijen kunnen vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen zijn.

2. Beleidskaders

Met de invoering van het dualisme is het besluit tot het participeren in een deelneming in principe niet meer aan de raad, het vormt een bestuurlijke beheerstaak voor het college. De raad stelt in deze paragraaf echter de kaders (visie) waarbinnen het college een dergelijke beheerstaak uitvoert.

Voor deze kaders is aansluiting gezocht bij het raadsbesluit van november 2008 naar aanleiding van de notitie "evaluatie visie op samenwerken". De raad heeft in dit kader de volgende besluiten genomen:

1. de samenwerking binnen Parkstad continueren;
2. nadrukkelijk allianties zoeken met een of meer gemeenten om de kwetsbaarheid te verminderen;
3. een "groene alliantie" aangaan met onze groene buurgemeente(n) binnen Parkstad, teneinde een strategische "groene" positie aan de westkant van Parkstad te realiseren.

Vanuit de kaderstellende en controlerende taak van de raad moet bewaakt worden of het beleid van de verbonden partijen correspondeert met de doelstellingen die de raad in de betreffende programma's heeft gesteld.

In de raad van 24 mei 2012 is een volledig geactualiseerde nota Verbonden Partijen vastgesteld.

In de raad van september 2013 heeft de raad de notitie sturing en control verbonden partijen behandeld.

Binnen "Zo doen we dat in Parkstad" wordt gewerkt aan de vergroting van grip op en verbetering van sturing op verbonden partijen, mede conform het rekenkamerrapport "Van verzuchting naar Versterking" van eind 2019. Een ambtelijke werkgroep is aan de slag om te zoeken naar instrumenten om de grip op verbonden partijen te vergroten.

3. Overzicht verbonden partijen

De gemeente Voerendaal participeert in de volgende verbonden partijen:

1. Gemeenschappelijke Regelingen (GR):

- Stadsregio Parkstad Limburg;
- BsGW;
- Werkvoorzieningsschap Oostelijke Zuid Limburg;
- Werkgeversservicepunt (WSP) Parkstad;
- Kompas;
- Veiligheidsregio Zuid Limburg;
- GGD;
- Rd4;
- RUD;
- Gegevenshuis;
- IT Parkstad;
- Omnibuzz.

2. Deelnemingen:

- IBA Parkstad BV;
- NV Reinigingsdiensten Rd4;
- NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML);
- Enexis Holding NV;
- CSV Amsterdam BV;
- Publiek belang Elektriciteitsproductie B.V.;
- Vordering op Enexis B.V.;
- CBL vennootschap B.V.;
- Verkoop Vennootschap B.V.;
- Bodemzorg Limburg;
- NV Bank Nederlandse Gemeenten.

3.1 Gemeenschappelijke Regelingen

Stadsregio Parkstad Limburg, gevestigd te Heerlen			
Doel/maatschappelijk belang	Leveren van een structuurversterkende bijdrage aan de evenwichtige ontwikkeling van het samenwerkingsgebied als geheel en mede in verhouding tot zijn omgeving, zowel in regionaal, nationaal, als internationaal verband.		
Partijen	De gemeenten Beekdaelen (vooralsnog voormalig Nuth en Onderbanken), Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal.		
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het DB en AB van de gemeenschappelijke regeling. De inhoudelijk portefeuillehouders zijn lid van de bestuurscommissies.		
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen € 6.319.000. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2020 is de bijdrage voor Voerendaal € 102.000. De bijdrage wordt berekend naar rato van de laatst definitief vastgestelde algemene uitkering uit het gemeentefonds. De bijdrage van Voerendaal is daarbij 3,78% van het totaal.		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Verwacht eigen vermogen	4.045	4.048
	Verwacht vreemd Vermogen	n.b.	n.b.
Verwacht financieel resultaat 2020	0	0	
Activiteiten/prestaties/effecten	Inhoudelijk vervult deze Stadsregio Parkstad Limburg taken binnen de kernagenda Wonen, Ruimte, Economie en Mobiliteit. Hier vervult de GR beleids-, platform-, monitorings-, en programmeringsfuncties. De betreffende bevoegdheden zijn door de deelnemende colleges overgedragen aan de GR. Verder is de deelname aan de AG Charlemagne onderdeel van de flexibele schil van Stadsregio Parkstad Limburg en vervult de GR een kassiersfunctie voor de deelname in BTM, Routebureau, Vestigingenregister, VVV en starterscentrum. Voor Voerendaal dragen de activiteiten bij aan de programma's binnen de domeinen ruimtelijke ontwikkeling, economie/toerisme, mobiliteit en bestuur.		
Risico's en kansen	Binnen het samenwerkingsverband wordt gediscussieerd over de breedte en diepte van de samenwerking. Doordat een flexibele samenwerking mogelijk is binnen de keuze-agenda (ook op basis van “coalition of the willing”) is ruimte om op basis van behoefte extra thema's aan de samenwerking toe te voegen. Als dit het geval is, worden hiervoor separate besluiten gevraagd van colleges en raden. Belangrijk is om op onderdelen scherp te houden met welke partners op welk moment wordt samengewerkt: zo blijft het mogelijk om effectief samen te werken en telkens het meest geschikte schaal- en ambitieniveau te benutten. Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.		
Ontwikkelingen	Om een aantal knelpunten in de organisatie op te kunnen lossen is het werkbudget voor de kerntaken verhoogd. Aan de kerntaken is de taak “lobby” toegevoegd. Daarnaast wordt vorm en inhoud gegeven aan internationale samenwerking door deelname in de AG Charlemagne. De consequenties van het al dan niet toe- of uittreden van de gemeente Beekdaelen dienen vanaf begin 2020 te worden verwerkt.		

Belasting samenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW), gevestigd te Roermond

Doel/maatschappelijk belang	De Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) is een samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. Voor de gemeente Voerendaal betekent dit concreet dat de uitvoeringstaken van de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), worden verzorgd door de BsGW.		
Partijen	De gemeenten Beek, Beekdaelen, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Venlo, Voerendaal, Weert, het Waterschap Peel en Maasvallei en het Waterschap Roer en Overmaas.		
Bestuurlijk belang	Van iedere deelnemende gemeente of waterschap heeft een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder financiën.		
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen voor 2020 € 21.038.000. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2020 is de bijdrage voor Voerendaal € 153.000.		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Verwacht eigen vermogen	593	1.190
	Verwacht vreemd Vermogen	4.978	4.708
	Verwacht financieel resultaat 2019	nb	nb
Activiteiten/prestaties/effecten	Algemene zaken betrekking hebbende op activiteiten en prestaties zijn vastgelegd in een standaard uitvoeringsovereenkomst (SUO) terwijl verdere detailafspraken zijn opgenomen in specifieke voorwaarden en overeengekomen richtlijnen voor gegevensuitwisseling. De uitwisseling van BAG/GEO gegevens wordt namens de gemeente Voerendaal verzorgd door het Gegevenshuis eveneens gebaseerd op een overeengekomen richtlijn hierover.		
Risico's en kansen	Bij een exploitatietekort zal dit door de deelnemers dienen te worden aangevuld indien de aanwezige risicoreserve ontoereikend zou zijn. Uitbreiding van het aantal deelnemers, wat zou resulteren in structureel lagere exploitatiebijdragen, is niet meer aan de orde aangezien geen "aansluiters" meer te verwachten zijn.		
Ontwikkelingen	De hoge proceskosten ("no cure no pay" bureau's) zijn de voornaamste veroorzaker van negatieve resultaten voor BsGW. Gezocht wordt naar mogelijkheden om deze kosten zo veel mogelijk te beperken. BsGW werkt aan een plan om de organisatie toekomstbestendig te maken. Financiering van dit plan vindt extern plaats en zal op middellange termijn worden afbetaald uit de efficiencyvoordelen die beoogd worden. Welke invloed de mogelijke verruiming van het belastinggebied voor gemeenten en de invoering van de fiscale vereenvoudigingswet voor BsGW zal hebben is momenteel nog niet in te schatten. BsGW heeft het initiatief voor de gemeenten genomen om de voorbereidingen in gang te brengen voor het project waardering op gebruiksoppervlakte. In samenwerking met Het Gegevenshuis is een start gemaakt met de verder digitalisering van gegevens.		

Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL), gevestigd te Heerlen

Doel/maatschappelijk belang	Uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw): het voorzien in mensontwikkeling en begeleiding van SW-geïndiceerden is per 1-1-2018 overgeheveld naar de GR Werkgeversservicepunt Parkstad Limburg.		
Partijen	De gemeenten Beekdaelen (voormalig Nuth en Onderbanken), Brunssum, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.		
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Sociale Zaken is zowel lid van het Dagelijks Bestuur als van het Algemeen Bestuur.		

Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL), gevestigd te Heerlen

Financieel Belang	Tekorten van het werkvoorzieningschap worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Met ingang van het jaar 2015 is het Wsw budget onderdeel van het ongedeelde Participatiebudget ter uitvoering van de Participatiewet. De subsidiebijdrage gebaseerd op het aantal arbeidsjaren bedraagt voor 2020 voor Voerendaal € 1.272.000. Hierin wordt de begroting van de WOZL gevolgd. In 2020 is in totaal € 60.763 begroot voor het opvangen van te verwachte exploitatietekorten en bedrijfsvoeringslasten. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2020</td><td>Per 31 dec. 2020</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td>218</td><td>218</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen*</td><td>n.b.</td><td>n.b.</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2020</td><td></td><td>n.b.</td></tr></table> * WOZL Limburg stelt geen begrote balans op.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020	Verwacht eigen vermogen*	218	218	Verwacht vreemd Vermogen*	n.b.	n.b.	Verwacht financieel resultaat 2020		n.b.
Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020											
Verwacht eigen vermogen*	218	218											
Verwacht vreemd Vermogen*	n.b.	n.b.											
Verwacht financieel resultaat 2020		n.b.											
Activiteiten/prestaties/effecten	Het werkvoorzieningschap voorziet in de mensontwikkeling en begeleiding van SW-geïndiceerden. Deze activiteiten staan in relatie tot thema sociaal domein van de begroting, specifiek het beleidsveld inkomensregelingen en zijn gericht op de begeleiding van de doelgroep "Wsw-oud" (met de inwerkingtreding van de Participatiewet per januari 2015 is de Wsw op slot en stroomt niemand meer in deze regeling).												
Risico's en kansen	Bij uitreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling.												
Ontwikkelingen	Geen.												

Werkgevers servicepunt Parkstad, gevestigd te Heerlen

Doel/maatschappelijk belang	Het samenbrengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt voor burgers met een loonwaarde tussen 30-100% die behoren tot de doelgroep van de Wsw en Participatiewet. Het WSP is verantwoordelijk voor de zogenaamde uitstroom binnen het instroom-doorstroom-uitstroom-proces (IDU-proces) dat wordt uitgevoerd in een samenwerking tussen WSP Parkstad en de acht Parkstadgemeenten. De gemeente zijn verantwoordelijk voor de instroom- en doorstroomfase en het WSP Parkstad, is samen met de lokale banenmakelaars, verantwoordelijk voor de uitstroomfase.												
Partijen	De gemeenten Beekdaelen (voormalig Nuth en Onderbanken), Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal.												
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Sociale Zaken en werkgelegenheid is lid van zowel het Dagelijks Bestuur als van het Algemeen Bestuur.												
Financieel Belang	De financiering en de algemene middelen vanuit de deelnemende gemeenten bedraagt in 2020 € 12.790.000. De bijdrage van de gemeente Voerendaal in het resultaat, de bedrijfsvoering en personeelskosten bedraagt € 218.000. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2020</td><td>Per 31 dec. 2020</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen</td><td>nb</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen</td><td>nb</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td></td><td>nb</td></tr></table> WSP stelt geen begrote balans op waardoor deze financiële informatie niet voorhanden is.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020	Verwacht eigen vermogen	nb	nb	Verwacht vreemd Vermogen	nb	nb	Verwacht financieel resultaat 2019		nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020											
Verwacht eigen vermogen	nb	nb											
Verwacht vreemd Vermogen	nb	nb											
Verwacht financieel resultaat 2019		nb											
Activiteiten/prestaties/effecten	Het WSP voorziet in de werkgelegenheid van burgers met een loonwaarde tussen 30-100% die behoren tot de doelgroep Wsw en participatiewet. Deze activiteiten staan in relatie tot thema sociaal domein van de begroting, specifiek het beleidsveld inkomensregelingen.												

Werkgevers servicepunt Parkstad, gevestigd te Heerlen

Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling. De resultaten van de uitstroom kunnen achterblijven ten opzichte van de prognoses.
Ontwikkelingen	De resultaten van de uitstroom blijven Parkstad breed vooralsnog achter ten opzichte van de prognoses. In 2019 is geïnvesteerd in IDU-proces en in de samenwerking (I)SD-WSP wat zijn beslag moet krijgen in 2020.

Kompas, gevestigd te Nuth

Doel/maatschappelijk belang	Doel is het bieden van een vangnet voor mensen welke (tijdelijk) geen eigen inkomen (kunnen) verwerven en het actief begeleiden van deze mensen terug naar de arbeidsmarkt.		
Partijen	De gemeenten Beekdaelen (alleen voormalig Nuth), Simpelveld en Voerendaal.		
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor sociale zaken is lid van het Dagelijks Bestuur, twee afgevaardigden uit de gemeenteraad zijn lid van het Algemeen Bestuur.		
Financieel Belang	De totale kosten van de GR bedragen voor 2020 € 10.912.950. Voor 2020 is de bijdrage voor Voerendaal:		
	- Product Inkomen € 1.780.000 (1 op 1 doorbetaling rijksmiddelen t.b.v. uitkeringsverstrekking). - Product Arbeidsparticipatie € 249.000 - Product Zorg € 191.000 - Product Bedrijfsvoering € 591.000 (o.b.v. van cliëntenaantal)		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Verwacht eigen vermogen	n.b.	n.b.
Verwacht vreemd Vermogen*	n.b.	n.b.	
Verwacht financieel resultaat 2020		n.b.	
Activiteiten/prestaties/effecten	Het vaststellen van al dan niet recht op inkomensondersteuning, trainen van werkzoekenden en toeleiden naar werk, zorgproducten (uitvoering bijzondere bijstand en gemeentelijk minimabeleid). Deze activiteiten staan in relatie tot het programma sociaal domein van de begroting. Na de in 2013 doorgemaakte transitie van Kompas “van uitkeringsfabriek naar re-integratiebedrijf” staat alles in het teken van het ontwikkelen van klanten en toeleiden naar werk (en waar dit nog niet mogelijk is toeleiding naar participatie). Deze ontwikkeling wordt door de eigen organisatie van Kompas uitgevoerd in plaats van dat deze producten worden ingekocht bij re-integratiebedrijven. Het voordeel van het zelf uitvoeren is dat Kompas dichtbij de klanten staat, de klanten kent waardoor matching met regulier werk of participatie snel kan plaatsvinden.		
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling. De toetreding van Beekdaelen heeft overigens geen financiële consequenties voor de gemeenten Voerendaal en Simpelveld omdat is afgesproken dat de toetredings- en hiermee samenhangende frictiekosten door Beekdaelen worden gedragen. Het bieden van inkomensondersteuning en het minimabeleid zijn open einde regelingen.		
Ontwikkelingen	De consequenties van het al dan niet toe- of uittreden van de gemeente Beekdaelen dienen vanaf begin 2020 te worden verwerkt.		

Veiligheidsregio Zuid-Limburg, gevestigd te Margraten

Doel/maatschappelijk belang	Het realiseren van een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige organisatie van de brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, gemeentelijke bevolkingszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing binnen het werkgebied van de Veiligheidsregio Zuid Limburg. Specifieke taken: 1. Het uitvoeren van de taken en bevoegdheden welke bij of krachtens de Wet veiligheidsregio's en de Wet publieke gezondheid aan het openbaar lichaam zijn opgedragen; 2. Het coördineren van de voorbereiding van de gemeentelijke processen op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding; 3. Het uitvoeren van overige taken en bevoegdheden welke door de colleges van de deelnemende gemeenten aan het bestuur van de Veiligheidsregio zijn opgedragen c.q. gedelegeerd.		
Partijen	De gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Sittard-Geleen, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.		
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur.		
Financieel belang	De kosten van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2020 is de bijdrage voor Voerendaal begroot op € 699.694.		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Verwacht eigen vermogen	8.567	8.236
	Verwacht vreemd Vermogen	17.774	17.014
Verwacht financieel resultaat 2020		0	
Activiteiten/prestaties/effecten	Uitvoeren van de hierboven vermelde wettelijke taak. Deze activiteiten zijn gerelateerd aan het programma Bestuur & Dienstverlening van de begroting, specifiek het beleidsveld “openbare orde en veiligheid” en zijn gericht op de veiligheid van bewoners, bedrijven en bezoekers.		
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.		
Ontwikkelingen	Vanaf 2020 geldt een overgangsperiode voor de verdeelsleutel van de bijdrage van de gemeenten. In vier jaar tijd schakelt de Veiligheidsregio om naar een nieuwe verdeelsleutel. Daarnaast is structureel 3 miljoen extra nodig om de dienstverlening op peil te kunnen houden. Een en ander is uitgewerkt in de notitie ‘Een solide basis voor de toekomst’. Er zijn nog financiële onzekerheden ten aanzien van onder meer de actualisering/harmonisering van de huisvesting en de implementatie WNRA.		

Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD), gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	Zorgdragen voor publieke gezondheid, toezicht op de kwaliteit Wmo, Veilig Thuis, ambulancezorg, GHOR, vangnetfunctie en crisiszorg verslaafden, dak- en thuislozen, sociaal medische advisering. Daartoe vervult de GGD vanuit een collectieve en preventieve invalshoek de volgende taken: beschermen, bewaken, bevorderen, signaleren, adviseren, opsporen en het bieden van een vangnet. Daarvoor biedt de GGD een producten- en dienstenpakket (PKA-model) aan met - naast de taken die wettelijk verplicht moeten worden afgenomen – een optioneel keuzepakket voor gemeenten.
Partijen	De GGD Zuid Limburg is een Gemeenschappelijke Regeling die is ingesteld door 16 gemeenten in Zuid-Limburg, te weten: Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Sittard-Geleen, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.
Bestuurlijk belang	Van iedere deelnemende gemeente neemt een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder sociaal domein. Daarnaast is de portefeuillehouder financiën lid van de financiële commissie.

Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD), gevestigd te Heerlen.

Financieel belang	De deelnemende gemeenten nemen op basis van het PKA-model verplichte en aanvullende producten af tegen vastgestelde tarieven. De totale kosten van de GR bedragen € 51.907.357 op Zuid-Limburgs niveau. Voor 2020 is de bijdrage voor Voerendaal € 257.853. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: € 146.076 voor collectieve preventie, € 109.553 voor jeugdgezondheidszorg uniform en € 2.224 voor toezicht Wmo. Daarnaast is de Voerendaalse bijdrage voor Veilig Thuis voor 2020 € 106.562. Dit onderdeel is als eigenstandig programma verwerkt in de GGD begroting. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2020</td><td>Per 31 dec. 2020</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen</td><td>2.456</td><td>2.106</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen</td><td>26.644</td><td>26.644</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td></td><td>0</td></tr></table>	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020	Verwacht eigen vermogen	2.456	2.106	Verwacht vreemd Vermogen	26.644	26.644	Verwacht financieel resultaat 2019		0
Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020											
Verwacht eigen vermogen	2.456	2.106											
Verwacht vreemd Vermogen	26.644	26.644											
Verwacht financieel resultaat 2019		0											
Activiteiten/prestaties/effecten	Het uitvoeren van de collectieve preventie (de wettelijke WCPV-taken), met extra aandacht voor gezondheidsrisico's voor de mens in de fysieke en sociale omgeving. De activiteiten van de GGD staan in relatie tot het programma Volksgezondheid en milieu van de begroting; specifiek het beleidsveld 'Regionaal gezondheidsbeleid: 'van signaalrood naar bronsgroen'. Naast de reguliere taken die de GGD verricht in het kader van de Wet publieke gezondheid, richt het zich in het kader van het regionale gezondheidsbeleid samen met de gemeenten ook op de programmalijnen de gezonde wijk – gezonde jeugd en kwetsbare personen. Het gedachtegoed van Positieve Gezondheid is hierbij steeds de basis, het inlopen van gezondheidsachterstanden in Zuid Limburg (ook ten opzichte van de rest van het land) is de overkoepelende ambitie.												
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. Verliesbijdrage is naar rato inwonertal.												
Ontwikkelingen	In het regionaal gezondheidsbeleid is vastgelegd dat het doel is om een trendbreuk te realiseren en daarmee de levensverwachting in Zuid-Limburg te brengen naar het landelijk gemiddelde en hierbij in de periode 2016-2025 zichtbaar in te lopen op bestaande achterstanden in levensverwachting en in te zetten op een stijging van de ervaren gezondheid. Via de beleidslijnen gezonde jeugd, de gezonde wijk en kwetsbare personen wordt invulling aan het beleid gegeven. De begroting 2020 is gebaseerd op gelijkblijvende taken tegen een gelijkblijvend budget en gelijkblijvende financieringssystematiek. In 2020 ligt een belangrijke opgave om de opdrachten voor één JGZ die voortvloeien uit het regionaal gezondheidsbeleid verder te concretiseren en uit te werken.												

Reinigingsdienst Rd4, gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	Het doelmatig, milieuhygiënisch verantwoord en marktconform (doen) inzamelen en verwerken van afvalstoffen (basispakket), het reinigen van de openbare ruimten en de daarmee samenhangende taken alsmede het bestrijden van gladheid (pluspakket).
Partijen	De gemeenten Beekdaalen (voormalig Nuth en Onderbanken), Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Vaals en Voerendaal.
Bestuurlijk belang	De deelnemende gemeenten zijn aandeelhouder. De wethouder verantwoordelijk voor Milieu is lid van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen € 33.226.846. De totale kosten van de Rd4 worden per product en per gemeente toegerekend. Toerekening vindt plaats door per afvalstroom hoeveelheden, logistieke uren en gebruikmaking van inzameldiensten naar de afzonderlijke gemeenten toe te kennen. Er wordt met een sluitende begroting gewerkt: alle kosten worden verrekend en de Rd4 kent geen winstdoelstelling. Voor 2020 is de bijdrage voor Voerendaal begroot op € 1.006.964.

Reinigingsdienst Rd4, gevestigd te Heerlen.

	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Verwacht eigen vermogen*	2.500	n.b.
	Verwacht vreemd Vermogen*	37.906	n.b.
	Verwacht financieel resultaat 2019		n.b.
	* Rd4 stelt geen begrote balans op. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2018.		
Activiteiten/prestaties/effecten	De basisactiviteiten zijn het verwijderen van de huishoudelijke afvalstromen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in het (op)halen (restafval, gft, papier, grofvuil, snoeiafval), straatvoorzieningen (glas, papier, textiel) en de overige diensten (o.a. servicepunt). Daarnaast neemt Voerendaal de volgende activiteiten af uit het pluspakket: straatreiniging, huisuitzettingen en de coördinatie van de afzet van afvalstromen.		
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.		
Ontwikkelingen	Rd4 is een gemeenschappelijke regeling die diensten verleent voor en aan gemeenten door m.n. de inzameling van afval. Aan de andere kant zorgt Rd4 voor de afvoer van deze afvalstromen en wordt daarmee geconfronteerd met de grillen van een wereldmarkt. Dat heeft in 2019/2020 geleid tot een hogere bijdrage van de deelnemende gemeenten. Onzeker is ook nog steeds of de nieuwe fusiegemeente Beekdaalen onderdeel zal gaan uitmaken van Rd4 of zal kiezen voor RWM. Rd4 blijft zich sterk maken voor verduurzaming van de bedrijfsvoering en consolidatie van de sociale werkgelegenheid in de regio.		

RUD Zuid-Limburg, gevestigd te Maastricht

Doel/maatschappelijk belang	Ter behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht op en handhaving van het omgevingsrecht die op grond van de Wet VTH zijn opgedragen en specialistische milieutaken.		
Partijen	Alle Zuid-Limburgse gemeentes + Provincie Limburg.		
Bestuurlijk belang	Het openbaar lichaam heeft een algemeen bestuur. De colleges van burgemeester en wethouders en gedeputeerde staten wijzen uit hun midden een lid van het algemeen bestuur aan. Voor Voerendaal is de burgemeester lid van het algemeen bestuur.		
Financieel belang	Deelnemers dragen bij aan de kosten van het goed functioneren van het openbaar lichaam en het uitvoeren van de hem opgedragen taken op basis van vooraf vastgesteld bedrag per inrichting voor de basistaken en de feitelijke afname van taken voor de niet basistaken. De totale kosten van de GR bedragen voor 2020 € 12.560.990. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2020 is de bijdrage voor Voerendaal € 96.000.		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Verwacht eigen vermogen*	n.b.	n.b.
	Verwacht vreemd Vermogen*	n.b.	n.b.
	Verwacht financieel resultaat 2019		n.b.
	* RUD Zuid-Limburg stelt geen begrote balans op		
Activiteiten/prestaties/effecten	De gemeente Voerendaal heeft naast de wettelijk vastgestelde basistaken ook aanvullende milieutaken overgedragen.		
Risico's en kansen	Veranderingen van wetgeving, waardoor meer of minder taken door de RUD moeten worden uitgevoerd, zal leiden tot een verandering in de bijdrage. Eventuele nadelige exploitatieresultaten worden door de deelnemers gedragen.		

RUD Zuid-Limburg, gevestigd te Maastricht

Ontwikkelingen	Er wordt gewerkt aan een fundamentele en omvangrijke herziening van het omgevingsrecht. Gestreefd wordt naar één wet met onderliggende uitvoeringsregelgeving. Met de Omgevingswet wil het kabinet de regels omtrent de fysieke leefomgeving bundelen en vereenvoudigen. De RUD zal voorbereid zijn om in de toekomst basis- en verzoektaken te kunnen uitvoeren en de partners te ondersteunen bij de verdere implementatie van de nieuwe Wet. De invoering van de wet is verschoven van 2018 naar 2021.
----------------	---

Het Gegevenshuis, gevestigd te Landgraaf.

Doel/maatschappelijk belang	Het Gegevenshuis ontzorgt (lokale) overheden op het gebied van het opzetten en het beheren van object- en ruimte gerelateerde (Basis-)registraties en geometrie, alsmede het daarmee samenhangende beeldmateriaal. Hiermee kunnen (lokale) overheden voldoen aan wettelijke verplichtingen op dit gebied en kunnen dienstverlening en bedrijfsvoering kwalitatief hoogwaardig en kosteneffectief worden uitgevoerd. Het Gegevenshuis is door de opdracht gevende overheden tevens opgericht om innovatie in technologieën te vertalen naar de toepassing van object- en ruimte gerelateerde data in het publieke domein, waardoor het Gegevenshuis een substantiële bijdrage kan leveren aan het imago van de regio en de regionale (economische) ontwikkelingen en bijbehorende werkgelegenheid. Als openbaar lichaam fungeert Het Gegevenshuis als shared service Centre in het publieke domein en ligt de focus om continu te innoveren, de dienstverlening te verbeteren en kosten te reduceren.												
Partijen	Deelnemers zijn de gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Vaals, Voerendaal en het Waterschap Limburg.												
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Van iedere deelnemende gemeente neemt een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder bedrijfsvoering.												
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen € 3.283.172. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2020 is de bijdrage voor Voerendaal € 162.957. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2020</td><td>Per 31 dec. 2020</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td>285</td><td>n.b.</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen*</td><td>160</td><td>n.b.</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td></td><td>n.b.</td></tr></table> * Het Gegevenshuis stelt geen begrote balans op.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020	Verwacht eigen vermogen*	285	n.b.	Verwacht vreemd Vermogen*	160	n.b.	Verwacht financieel resultaat 2019		n.b.
Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020											
Verwacht eigen vermogen*	285	n.b.											
Verwacht vreemd Vermogen*	160	n.b.											
Verwacht financieel resultaat 2019		n.b.											
Activiteiten/prestaties/effecten	Bij Het Gegevenshuis is sprake van een hoofdtaak: het beheren van geo-data van object- en ruimte-gerelateerde (basis)registraties. Het uitvoeren van deze taken vloeit voort uit de wettelijke verplichtingen binnen het stelsel van basisregistraties (b.v. BAG, BGT, WKP) dan wel uit het ondersteunen van beleid, uitvoering en publieke dienstverlening bij overheidstaken. In 2018 zijn deze taken uitgebreid met het databeheer van riool, groen en grijs.												
Risico's en kansen	Bij uitreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. Uitbreiding van het aantal deelnemers zal resulteren in structureel lagere exploitatiebijdrage.												
Ontwikkelingen	Geen.												

Parkstad IT, gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	De bestaande missie van het ICT-samenwerkingsverband Parkstad-IT luidt als volgt. Parkstad-IT: 1. Waarborgt voor haar deelnemers de continuïteit, bedrijfszekerheid en innovatiekracht van de ICT-dienstverlening door beperking van organisatorische kwetsbaarheid; 2. Verhoogt de kwaliteit van processen, waardoor partijen beter kunnen functioneren; 3. Verhoogt de professionaliteit en deskundigheid van medewerkers; 4. Zet de beschikbare arbeidskracht efficiënter in; 5. Realiseert schaalvoordelen door efficiency: het ontdebellen van ICT-voorzieningen, het beperken van de (stijgende) ICT kosten; 6. Koopt gezamenlijk in van soft- en hardware, bedrijfssoftware uitgezonderd, in overeenstemming met de eisen van de licentiegever; bedrijfstoeepassingen van deelnemers (bijv. software voor Burgerzaken of Sociale Dienst) worden door henzelf aangekocht.												
Partijen	De huidige deelnemers aan de lichte gemeenschappelijke Parkstad IT zijn de gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Onderbanken en de Brandweer Zuid-Limburg.												
Bestuurlijk belang	Parkstad IT is een publiekrechtelijk samenwerkingsverband van gemeenten en instellingen die gemeentelijke taken uitvoert op het gebied van ICT-dienstverlening. De formeel juridische basis voor deelname aan Parkstad IT is een Gemeenschappelijke Regeling, zonder openbaar lichaam en zonder gemeenschappelijk orgaan, tussen de deelnemer en de gemeente Heerlen. Dit is een zogenaamde lichte GR, ook wel centrumgemeente constructie genoemd. De deelnemers worden vertegenwoordigd door de deelnemersraad bestaande uit de afdelingshoofden bedrijfsvoering.												
Financieel belang	De kosten van Parkstad IT worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De totale kosten van de GR bedragen € 9.693.860. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2020 is de bijdrage voor Voerendaal € 280.095. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2020</td><td>Per 31 dec. 2020</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td>n.b.</td><td>n.b.</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen*</td><td>n.b.</td><td>n.b.</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td>n.b.</td><td>n.b.</td></tr></table> * Parkstad IT stelt geen balans op waardoor deze financiële informatie niet voorhanden is.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020	Verwacht eigen vermogen*	n.b.	n.b.	Verwacht vreemd Vermogen*	n.b.	n.b.	Verwacht financieel resultaat 2019	n.b.	n.b.
Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020											
Verwacht eigen vermogen*	n.b.	n.b.											
Verwacht vreemd Vermogen*	n.b.	n.b.											
Verwacht financieel resultaat 2019	n.b.	n.b.											
Activiteiten/prestaties/effecten	Deze regeling heeft tot doel om de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende partijen te behartigen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie.												
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.												
Ontwikkelingen	Het proces van overgang van Parkstad-IT naar SSC-ZL is op dit moment onzeker. Dit heeft echter geen invloed op de dienstverlening van Parkstad-IT.												

Omnibuzz, gevestigd te Geleen.

Doel/maatschappelijk belang	Het doelgroepenvervoer bestaat uit het collectief vraagafhankelijk vervoer (CVV, voorheen regiotaxi), het leerlingenvervoer, het vervoer van en naar de dagbesteding en het vervoer in het kader van de Jeugdwet. De GR Omnibuzz (regiemodel met een mobiliteitscentrale waarbij ritaanname en planning los worden gekoppeld van de rituitvoering) is de organisatie die voor de 32 Limburgse gemeenten dit vervoer verzorgt/gaat verzorgen. Op dit moment wordt alleen nog het CVV door Omnibuzz uitgevoerd. De keuzes om de vervoersstromen van en naar de dagbestedingslocaties, het leerlingevervoer en het vervoer in het kader van de jeugdwet in te voegen volgen later. Het doel is het bieden van een kwalitatief hoogstaande, effectieve en efficiënte vervoersvoorziening die aansluiting vindt op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer, en de transformatie in de zorg. Door de gezamenlijke gemeenten kan direct gestuurd worden op ontschotting, bundeling van vervoerscapaciteit en een gezamenlijke uitvoering van vervoer. Door samenwerking zijn synergievoordelen te behalen, en kunnen de systeemkenmerken van vervoer (de kenmerken van de vervoersmiddelen, planning, eisen materieel, telefoonnummer en klantenservice) overal gelijk zijn. Dit bevordert de kwaliteit. Hierdoor hebben gemeenten veel meer zeggenschap over het vervoer en kunnen zij het vervoer beter aansturen. Daardoor kan er flexibel worden gereageerd op (tussentijdse) veranderingen in het vervoer.												
Partijen	De 32 Limburgse gemeenten, Omnibuzz en de vervoerders.												
Bestuurlijk belang	De verantwoordelijk portefeuillehouder is namens de gemeente Voerendaal afgevaardigd als lid van het algemeen bestuur van Omnibuzz.												
Financieel belang	De kosten van Omnibuzz worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De totale kosten van de GR bedragen voor 2020 € 23.361.227. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2020 is de bijdrage voor Voerendaal € 180.398. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2020</td><td>Per 31 dec. 2020</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen</td><td>1.304</td><td>1.304</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen</td><td>1.567</td><td>1.419</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td>179</td><td>0</td></tr></table>	Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020	Verwacht eigen vermogen	1.304	1.304	Verwacht vreemd Vermogen	1.567	1.419	Verwacht financieel resultaat 2019	179	0
Financiële informatie	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020											
Verwacht eigen vermogen	1.304	1.304											
Verwacht vreemd Vermogen	1.567	1.419											
Verwacht financieel resultaat 2019	179	0											
Activiteiten/prestaties/effecten	Collectief vraagafhankelijk vervoer (cvv), dagbestedingsvervoer (Wmo en jeugd), leerlingenvervoer.												
Risico's en kansen	<u>Kansen:</u> Het realiseren van een gezamenlijke uitvoering van vervoer met ontschotting en een bundeling van vervoerscapaciteit creëert kansen om te komen tot een kwalitatief hoogstaand, effectief en efficiënte vervoersvoorziening die aansluiting vindt op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer en de transformatie in de zorg. <u>Risico's:</u> Omnibuzz wordt in de praktijk bij het uitvoeren van de visie en doelstellingen geconfronteerd met een aantal risico's die de te behalen synergievoordelen mogelijk negatief beïnvloeden: - verminderd draagvlak/draagkracht bij gemeenten; - externe ontwikkelingen die vervoersvolume plotseling doen stijgen; - economische kwetsbaarheid van taxibedrijven; - onduidelijk welke andere vormen van doelgroepenvervoer wel/niet instromen; - toenemende digitalisering / ICT-afhankelijkheid.												
Ontwikkelingen	Omnibuzz is bezig met het verder inrichten volgens een groeimodel van de eigen organisatie. De instroom van andere vervoersvormen dan het WMO-vervoer is op de lange(re) baan geschoven.												

3.2 Deelnemingen

NV Reinigingsdiensten RD4 (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Heerlen	
Doel/maatschappelijk belang	De vennootschap heeft als doel het tot stand brengen van een doelmatige, milieu-hygiënische verantwoorde en marktconforme inzameling van bedrijfsafval. Daarnaast houdt de vennootschap zich bezig met vegen van wegen en bedrijfsterreinen en -hallen, rioolreiniging en – inspectie, gladheidsbestrijding.
Partijen	De gemeenten Beekdaelen (alleen voormalig Nuth en Onderbanken), Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Vaals en Voerendaal.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Milieu is lid van de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 1.188 aandelen van € 4,54 per aandeel (totaal € 5.391 boekwaarde). In 2020 wordt een dividend geraamd van € 9.000.
Activiteiten/prestaties/effecten	Inzamelen van huishoudelijk afval. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in het (op)halen (restafval, gft, papier, grof vuil, snoeiafval), straatvoorzieningen (glas, papier, textiel) en de overige diensten (servicepunt). Daarnaast bestaan er nog diverse plusactiviteiten, zoals het exploiteren van het kringloopcentrum. Deze activiteiten staan in relatie tot het programma "Volksgezondheid en Milieu" van de begroting; specifiek het taakveld 'afval', en zijn onder meer gericht op het verminderen van de belasting op het milieu.
Risico's en kansen	Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Daarnaast wordt het risico gelopen dat de gemeente extra bijdragen moet betalen bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV. Bij uittreden of wijziging takenpakket dient door de gemeente een schadeloosstelling plaats te vinden. Bij tegenvallende bedrijfsresultaten kan het dividend onder druk komen te staan.
Ontwikkelingen	Rd4 blijft investeren in een duurzame bedrijfsvoering. Deze intensivering van de vergroening van de bedrijfsvoering wordt actief uitgedragen bij de acquisitie en klantbenadering. Onzeker is of de per 1 januari 2019 nieuwe ontstane gemeente Beekdaelen aandeelhouder van de N.V. zal worden.

NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Maastricht.	
Doel/maatschappelijk belang	Het voorzien van de gehele Limburgse bevolking van zuiver, helder en betrouwbaar drinkwater, tegen een zo laag mogelijke prijs.
Partijen	Alle Limburgse gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. De gemeente is houder van 4 aandelen van € 4.538 nominaal per aandeel (totaal € 18.152). Er wordt geen dividend uitgekeerd.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het verzorgen van de drinkwaterproductie, drinkwaterdistributie en het geven van voorlichting op het gebied van drinkwater. Deze activiteiten staan in relatie tot programma "Volksgezondheid en Milieu", specifiek het taakveld 'riolering'. De activiteiten richten zich op het onderhouden, in stand houden en verbeteren van de drinkwatervoorziening.
Risico's en kansen	Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Verder risico tot het betalen van extra bijdragen bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV.
Ontwikkelingen	Geen.

NV Enexis Holding (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Rosmalen.

Doel/maatschappelijk belang	Enexis beheert (via haar dochtervennootschap Enexis Netbeheer BV) het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. De provincie tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.		
Partijen	Tal van gemeenten; Voerendaal is aangesloten bij VEGAL (Vereniging Gemeenten Aandeelhouders in Limburg binnen Enexis Holding).		
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel belang	Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. Het nominale aandelenpakket bedraagt € 263.250 (263.250 aandelen van nominaal groot € 1,00). De boekwaarde van de aandelen is € 263.250. De gemeente ontvangt jaarlijks naar rato van het aantal aandelen een dividend. In 2020 wordt een dividend geraamd van € 176.378. Daarnaast ontvangen de gemeenten nog een inconveniententoeslag (voor Voerendaal € 32.500). Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen.		
		per 1 jan 2020	per 31 dec 2020
	Eigen vermogen	€ 3.804 mln.	n.b.
	Vreemd Vermogen	€ 4.052 mln.	n.b.
	Financieel resultaat 2019	n.b.	
Activiteiten/prestaties/effecten	Activiteiten op de gebieden van energievoorziening, communicatiesystemen en -diensten, zorg voor een schoon en gezond milieu en voorzieningen of diensten die met het vorenstaande samenhangen of daaraan verwant zijn. Deze activiteiten staan in relatie tot het programma “Bestuur en ondersteuning” van de begroting; specifiek het taakveld 'treasury'.		
Risico's en kansen	Het nominaal aandelenkapitaal van deze vennootschap bedraagt € 149.682.196. Voerendaal bezit 0,17% hiervan met een nominale waarde van € 263.250. Daarmee zijn op grond van de wet (art. 2:81 BW) de verplichtingen en daarmee de aansprakelijkheid jegens Enexis Holding N.V. beperkt tot dit bedrag.		
Ontwikkelingen	Enexis werkt samen met provincies en gemeenten op het gebied van duurzaamheid hetgeen (naar verwachting) resulteert in een aantal gezamenlijke projecten. Enexis gaat een afwegingsleidraad opzetten die gemeenten kan ondersteunen in hun regierol in de wijkgerichte aanpak om aardgas te vervangen voor andere energiebronnen. Enexis ziet het duurzaam gebruik van de bestaande netwerken als een efficiënt middel om de energietransitie te versnellen.		

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

Doel/maatschappelijk belang	CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap B.V.): Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult: - namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON; - namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO BV (hierna Waterland); - het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. de verkoop van Attero is gestort. a) In februari 2008 is Essent, met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) onverbindend zijn. Als gevolg van de WON (en de als gevolg daarvan doorgevoerde splitsing tussen het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en netwerkbedrijf anderzijds) hebben haar aandeelhouders schade geleden. Vanwege praktische moeilijkheden om de juridische procedure aan de verkopende aandeelhouders van Essent over te dragen, hebben de verkopende aandeelhouders en RWE afgesproken dat de onderliggende (declaratoire) procedure over de vraag of (delen van) de WON onverbindend zijn, ook na afronding van de transactie met RWE, door Essent zal worden gevoerd. De verkopende aandeelhouders en RWE zijn verder overeengekomen dat de eventuele schadevergoedingsvordering van Essent op de Staat der Nederlanden die zou kunnen ontstaan als de rechter inderdaad van oordeel is dat (delen van) de WON onverbindend is, wordt gecedeerd aan de verkopende aandeelhouders (en dus niet achterblijft bij Essent), die deze vordering gebundeld zullen gaan houden via de deelneming (de Claim Staat Vennootschap B.V.). De WON leidde er toe dat het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en het netwerkbedrijf anderzijds gesplitst moesten worden. De Rechtbank te 's-Gravenhage heeft de vordering van Essent in eerste instantie afgewezen. Essent is tegen deze uitspraak in hoger beroep gegaan. In juni 2010 heeft het Gerechtshof in Den Haag de WON onverbindend verklaard. De Staat is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De Staat is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft pre-judiciële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie. Het Europese Hof van Justitie heeft een reactie gegeven aan de Hoge Raad een uitspraak doen. De Hoge Raad heeft na reactie van het Europese Hof op 26 juni 2015 jl. uitspraak gedaan. De Hoge Raad heeft besloten dat de Splitsingswet niet in strijd is met het recht van de Europese Unie. Met deze uitspraak van de Hoge Raad zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen. Voor de vennootschap is de procedure daarmee geëindigd. b) In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders van Attero een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan CSV Amsterdam B.V. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft Waterland bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst, zijnde € 13,5 miljoen, door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een escrow-rekening wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat op deze rekening zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen. Waterland heeft op 22 mei 2015 een claim van ten minste € 9,5 miljoen ingediend bij de CSV Amsterdam B.V. Vanwege die claim, diende - conform de afspraken vastgelegd in de koopovereenkomst - het gehele in escrow geplaatste bedrag ter beschikking te blijven ter afwikkeling van deze claim. De contractuele beoogde verlaging per 27 mei 2015 van het escrow bedrag (lees: betaling door de notaris van € 9,5 miljoen aan de CSV Amsterdam B.V. en daarmee aan de verkopende aandeelhouders) heeft daarom niet plaatsgevonden. In juni 2016 is een compromis bereikt tussen Waterland en de vennootschap voor een bedrag van € 5.464.217 over de belastingclaims tot en met de periode
-----------------------------	--

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

waarin Attero integraal onderdeel, als Essent Milieu, uitmaakte van de Essent-organisatie. Het bedrag is betaald uit het escrow fonds van € 13,5 miljoen. Daarnaast is door Attero een bedrag betaald aan de vennootschap van € 3.406.063 voor de (eventuele) belastingteruggaven over deze periode. Het bedrag is toegevoegd aan de overige reserves van de vennootschap en in 2016 voor een groot deel uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

c) Het resterend vermogen op de escrow-rekening is € 8.035.783. De escrow-rekening wordt aangehouden bij de notaris. De verkopende aandeelhouders en Waterland zijn niet zonder meer gerechtigd tot het voornoemde bij een notaris in escrow gestorte bedrag. De verkopende aandeelhouders en Waterland hebben enkel een voorwaardelijke aanspraak op dat bedrag. Zodra aan de in de escrow overeenkomst opgenomen voorwaarden is voldaan, zal de notaris het desbetreffende bedrag betalen aan hetzij de CSV Amsterdam B.V. (ten gunste van de verkopende aandeelhouders van Attero), hetzij aan Waterland. Het in escrow gestorte bedrag maakt geen onderdeel van de balans van CSV Amsterdam B.V.

Verkoop Vennootschap B.V.:

In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap.

Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds werd aangehouden.

Daarmee was de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweërlei:

- namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE;
- het geven van instructies aan de escrow agent (JP Morgan) wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort. Het General Escrow Fonds wordt belegd conform de FIDO/RUDDO-regels, die gelden voor decentrale overheden.

Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln.

Voor zover na beëindiging van alle claims van RWE en de betaling uit het General Escrow Fonds nog geld was overgebleven in het General Escrow Fonds, is het resterende bedrag uitgekeerd aan de verkopende aandeelhouders.

Vordering op Enexis B.V.:

Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent.

Op het moment van overdracht bedroeg de lening € 1,8 miljard. Deze lening is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches:

1e tranche: € 450 mln., looptijd 3 jaar (tot 30 september 2012), rente 3,27% (vervroegd afgelost in jan. 2012).

2e tranche: € 500 mln., looptijd 5 jaar (tot 30 september 2014), rente 4,1%

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

	(vervroegd afgelost in oktober 2013. 3e tranche: € 500 mln., looptijd 7 jaar (tot 30 september 2016) , rente 4,65% (vervroegd afgelost in april 2016. 4e tranche: € 350 mln., looptijd 10 jaar (tot 30 september 2019), rente 7,2% Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is deze tranche van € 350 miljoen, geormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar eigen vermogen. Op 30 september wordt de jaarlijkse rente over deze tranche worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. <u>Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV:</u> Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70% aandeelhouder) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (PBE). In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE. PBE is blijven bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap B.V. Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ. Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders. <u>CBL Vennootschap BV:</u> De functie van deze vennootschap was de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Voor zover na beëindiging van alle CBL's (CBL: Cross Border Leases) en de betaling uit het CBL Escrow Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingvergoedingen nog geld was overgebleven in het CBL Escrow Fonds, is het resterende bedrag in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en verkopende aandeelhouders.
Partijen	De verkopers van aandelen Essent.
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

Financieel belang	De gemeente is van elke BV houder van 3.517 aandelen van € 0,01 per aandeel (totaal € 35,17 = boekwaarde per vennootschap). Er wordt geen dividend uitgekeerd.		
	Getallen zijn afgerond op eenheden van € 2.500		
	CSV Amsterdam BV	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Eigen vermogen	€ 530.000	€ 530.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat na belasting 2020		€ 0
	Dividend		€ 0
	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Eigen vermogen	€ 1,6 mln.	€ 1,6 mln.
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat na belasting 2020		€ 0
	Dividend		€ 0
	Verkoop Vennootschap BV	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Eigen vermogen	€ 5.000	€ 5.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat na belasting 2020		€ 0
	Dividend		€ 0
	Vordering op Enexis BV	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat na belasting 2020		€ 0
	Dividend		€ 0
	CBL vennootschap BV	Per 1 jan. 2020	Per 31 dec. 2020
	Eigen vermogen	€ 90.000	€ 90.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat na belasting 2020		€ 0
	Dividend		€ 0
Activiteiten/prestaties/effecten	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero. (namens de verkopende aandeelhouders van Essent).		
Risico's en kansen	<u>CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap B.V.):</u> Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven tot het bedrag van € 8.035.783 die nog resteert op de escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2:81 BW.		

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

	<u>Verkoop Vennootschap B.V.:</u> Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2:81 BW. <u>Vordering op Enexis B.V.:</u> De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet - tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2:81 BW. <u>Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.:</u> Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2:81 BW). <u>CBL Vennootschap B.V.:</u> Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.
Ontwikkelingen	<u>Vordering Enexis B.V.</u> De vordering is vastgelegd in een leningovereenkomst bestaande uit vier tranches (3, 5, 7 en 10 jaar). De eerste drie tranches zijn reeds afgelost. De 4e en laatste tranche loopt tot uiterlijk september 2019. Enexis heeft het recht, afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's, deze tranche in zijn geheel te converteren in eigen vermogen. In dat geval ontvangt de gemeente geen geld maar extra aandelen. De verwachting is dat de vennootschap daarna zal worden ontbonden. <u>CBL (Cross Border Leases) Vennootschap B.V.</u> De functie van CBL Vennootschap is de verkopende aandeelhouders te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Enexis en Essent) van het CBL Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Fonds. De vennootschap is momenteel enkel nog onderdeel in een aantal andere juridische overeenkomsten rond de verkoop van de aandelen Essent aan RWE. De verwachting is dat de vennootschap ultimo 2019 of begin 2020 zal worden ontbonden. <u>Verkoop Vennootschap B.V.</u> Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds van deze vennootschap geliquideerd. De vennootschap is partij in een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van de aandelen Essent aan RWE zijn afgesloten. De verwachting is dat ook deze vennootschap ultimo 2019 of begin 2020 zal worden ontbonden. <u>CSV Amsterdam B.V.</u> De doelstellingen van deze vennootschap zijn met name het (namens de aandeelhouders) voeren van een eventuele schadeclaim tegen de Staat en het voeren van garantieclaimprocedures met Recycleco B.V. (de koper van de aandelen Attero). Garantieclaims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

	(mei 2019) worden ingediend. Eind juni 2016 is een compromis gesloten met Attero/Waterland over een door Attero/ Waterland ingediende claim van 9,5 mln voor een bedrag van 5,5 mln. Een derde doelstelling van deze vennootschap is het geven van instructies aan de beheerder van de in escrow gehouden gelden. Deze escrowgelden staan niet ter beschikking van de vennootschap maar worden aangehouden bij de notaris. De verwachting is dat de vennootschap eind 2019 of begin 2020 zal worden ontbonden. Dit is echter mede afhankelijk van eventueel ingediende garantieclaims van de kant van Waterland en een dispuut met deze partij over een belastingteruggaaf. <u>Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.</u> Aanvankelijk werd er van uitgegaan dat deze vennootschap medio 2016 geliquideerd zou kunnen worden. Dit tijdstip is opgeschoven omdat de vennootschap partij is in een aantal juridische overeenkomsten die bij de verkoop van de aandelen Essent/EPZ aan RWE zijn afgesloten. Daarnaast dient de vennootschap zorg te dragen voor de afhandeling van een aantal verplichtingen in verband met het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borsele uit 2009. De verwachting is dat deze vennootschap eind 2019 of begin 2020 zal worden ontbonden.
--	---

Bodemzorg Limburg BV (Besloten Vennootschap), gevestigd te Maastricht-Aachen Airport.

Doel/maatschappelijk belang	Bodemzorg Limburg beheert in opdracht van haar aandeelhouders de gesloten stortplaatsen in Limburg, ter bescherming van het milieu (waaronder grondwater) en ter voorkoming van negatieve gevolgen van bodem-verontreiniging voor toekomstige generaties. Er zijn géén commerciële doeleinden.
Partijen	De gemeenten Beek, Beekdaelen, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittern, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Mook en Middelaar, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal en Weert.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Milieu vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 340 aandelen van € 0,45 per aandeel (totaal € 153 boekwaarde); er wordt geen dividend uitgekeerd.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het beheren van 9 gesloten stortplaatsen in Limburg. Dat beheer omvat onder andere het opsporen, analyseren en managen van milieurisico's van stortplaatsen en andere verontreinigde locaties.
Risico's en kansen	Het risico is nihil tenzij deze onderneming extra bijdragen vraagt bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de BV. Het risico dat dit gebeurt is zeer gering mede omdat de bedrijfsactiviteiten voornamelijk bestaan uit nazorg.
Ontwikkelingen	Geen.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (Naamloze Vennootschap), gevestigd te 's Gravenhage.

Doel/maatschappelijk belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Partijen	Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut (publieke sector).
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 11.232 aandelen van € 2,50 per aandeel (totaal € 28.078 boekwaarde). In 2020 wordt een dividend geraamd van € 28.416.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (Naamloze Vennootschap), gevestigd te 's Gravenhage.

Activiteiten/prestaties/effecten	Het verzorgen van kredietverlening, beleggingen, advisering, betalingsverkeer en e-banking, gebiedsontwikkeling en vastgoed-ontwikkeling voor en in samenwerking met overheidspartijen. Deze activiteiten staan in relatie tot programma bestuur en dienstverlening van de begroting; specifiek het beleidsveld 'financiering'.
Risico's en kansen	Tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV hebben een negatief effect op de jaarlijks te ontvangen dividenduitkering. Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap.
Ontwikkelingen	Geen.

IBA Parkstad BV (Besloten Vennootschap), gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	Invullen te geven aan de transformatie-/herstructureringsopgaven van Parkstad Limburg via de realisatie en ontwikkeling van de Internationale Bau Ausstellung Parkstad 2020.
Partijen	De gemeenten Beekdaelen (alleen voormalig Nuth en Onderbanken), Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal plus de provincie Limburg.
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder herstructurering is lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Voerendaal participeert voor € 371 in het totale aandelenkapitaal (€ 20.000) van de BV. Voor de looptijd van de BV dragen partijen € 45 mln. bij: de bijdrage van Voerendaal is maximaal € 841.340 over de looptijd van IBA. In 2020 is een bedrag van € 120.000 hiervoor begroot.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het IBA-bureau heeft de volgende kerntaken: • organiseert de Open Oproep voor IBA-projecten en activeert projectdragers en allianties om mee te doen; • kwalificeert en selecteert projecten voor mogelijke financiële ondersteuning waarbij de regels ter uitsluiting van staatssteun worden gerespecteerd; • faciliteert, stimuleert en versterkt richtinggevende en voorbeeldstellende projecten voor de transformatie van Parkstad. De IBA-organisatie is niet de projectuitvoerder; • organiseert de communicatie rondom IBA Parkstad; • investeert in de kwaliteit van innovatieve en spraakmakende IBA-projecten; • verwerft financiële middelen uit subsidies en sponsoring; • organiseert ondersteunende activiteiten facilitering van de uitvoering van IBA-projecten. IBA fungeert hierbij primair als kwaliteitsmachine voor de verbetering van initiatieven. De eerste open oproep van IBA Parkstad heeft gelopen tot en met 15 december 2014. In deze oproep zijn bijna 300 project-ideeën ingediend, die door de curator-directeur en het Q-team gewaardeerd. Deze project-ideeën doorlopen momenteel het ondersteunings- en kwalificatieproces. 15 sleutelprojecten vormen momenteel het hart van de IBA, het Land van Kalk is er hier één van.
Risico's en kansen	Doordat in het verleden reeds afschrijving van het aandelenpakket heeft plaats gevonden, is het risico nihil tenzij deze onderneming extra bijdragen vraagt bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV. Het risico dat dit gebeurt is zeer gering. Inhoudelijk, juridische projectrisico's worden niet aangegaan. Risico is wel dat in projecten geïnvesteerde middelen niet tot het gewenste succes of de realisatie van doelstellingen leidt.
Ontwikkelingen	Geen.

Paragraaf Weerstandvermogen & Risicobeheersing

Inhoud paragraaf

In deel 4 van deze begroting wordt het financieel meerjarenperspectief van de gemeente Voerendaal geschetst. Een van de belangrijkste aspecten voor het oordeel omtrent de financiële positie betreft het weerstandvermogen. Bij weerstandvermogen gaat het om de mate waarin een gemeente in staat is middelen vrij te maken om mogelijke substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ingrijpende consequenties heeft voor het voorgenomen beleid. Het weerstandvermogen brengt tot uitdrukking de relatie tussen de weerstandscapaciteit en risico's die zich eventueel kunnen voordoen.

In artikel 11 van het BBV is het begrip weerstandvermogen als volgt gedefinieerd:

De relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, te dekken'.

In principe bestaat weerstandscapaciteit uit de navolgende elementen:

Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Vrij aanwendbaar deel algemene reserve en bestemmingsreserves	Resterende (onbenutte) belastingcapaciteit
Stille reserves	Begrotingsoverschotten
Post onvoorzien	Bezuinigingsmogelijkheden

Onderstaand zijn deze elementen nader toegelicht respectievelijk gekwantificeerd.

Het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve en bestemmingsreserves

Dit onderdeel van de algemene reserve is de buffer die benut kan worden bij echte calamiteiten, dus incidenteel en hoeft enerzijds zeker geen ongelimiteerde spaarpot te zijn met als enig doel deze zo hoog mogelijk te krijgen, anderzijds kan deze reserve niet zomaar (structureel) ingezet worden als sluitpost van de begroting. De geraamde stand van de algemene reserve is per 31-12-2020 € 3.864.000 en volledig vrij aanwendbaar. Het vrij aanwendbare deel van de bestemmingsreserves bedraagt € 777.000 (zijnde de niet geoormerkte gelden bij de reserve Ruimtelijke ontwikkelingen, Krimp, Sociaal Domein, Innovatie en Duurzaamheid).

De omvang van de stille reserves

De stille reserves hebben betrekking op activa die op de balans lager zijn gewaardeerd dan de marktwaarde én op korte termijn verkoopbaar zijn. Hierbij kan gedacht worden aan gronden, gebouwen, kunstwerken en aandelenbezit. In principe dragen de stille reserves bij aan de weerstandscapaciteit. Gezien het inzicht hierin op dit moment zijn de stille reserves op nihil gesteld bij de vaststelling van de weerstandscapaciteit.

De post onvoorzien

In voorliggende meerjarenbegroting is de post onvoorzien opgenomen als incidentele post. Voor 2020 bedraagt deze € 60.000 en voor de daarop volgende jaren € 30.000 per jaar.

De onbenutte belastingcapaciteit

De omvang van de onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte tussen de feitelijke opbrengst uit het totaal van de OZB, de rioolrechten en de afvalstoffenheffing enerzijds en de opbrengst die de gemeente zou moeten realiseren als zij een beroep zou doen op een aanvullende bijdrage op grond van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (de zogenaamde artikel 12-norm; landelijk gemiddelde van het OZB-tarief + 20%) anderzijds. Volgens deze norm kunnen gemeenten die in de financiële problemen raken een aanvraag indienen voor extra steun uit het gemeentefonds.

Onbenutte belastingcapaciteit is voor wat betreft het rioolrecht en de afvalstoffenheffing niet aan de orde omdat hierbij in Voerendaal reeds sprake is van kostendekkende tarieven. Voor OZB is wel ruimte voor verhoging van het tarief op basis van artikel 12. Het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2020 is vastgesteld op 0,1853% (meicirculaire 2019). Voor de berekening is het artikel 12 tarief meerjarig gelijk gehouden en afgezet tegen het meerjarig OZB percentage van Voerendaal.

Begrotingssaldo

Indien de begroting een structureel overschot laat zien, kan dit ingezet worden voor nieuw beleid of ter verhoging van de weerstandscapaciteit. De voorliggende begroting laat echter zeer geringe saldi zien. Deze kunnen ingezet worden om de kleinere risico's, die niet van materiële betekenis zijn en niet gekwantificeerd zijn, in het betreffende exploitatiejaar te dekken.

Beleidskaders

Zoals reeds hierboven aangegeven bestaat het weerstandsvermogen uit de relatie tussen enerzijds de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden, en anderzijds de mate waarin de risico's zijn afgedekt. Het beleid inzake het weerstandsvermogen richt zich dan ook op deze tweedeling.

Voor de weerstandscapaciteit is de omvang van de reserves (vanwege aanwendbaarheid) van belang. Het beleid en de afwegingen rondom reserves is vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen 2019, welke door de raad is vastgesteld op 13 december 2018.

Op deze begroting is de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2017 van toepassing, zoals door de raad vastgesteld in de vergadering van 6 juli 2017. De implementatie van risicomanagement is ingebed binnen de programma's en geborgd binnen de werkprocessen.

Samenvattend leidt de nota tot de volgende doelstellingen:

1. Kaderstelling van de raad en het formuleren van de beleidsuitgangspunten;
2. Inzicht in en reduceren van de gevolgen van risico's;
3. Voldoen aan wet- en regelgeving.

De streefwaarde van het weerstandvermogen is in de Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing en in de Nota Reserves en Voorzieningen bepaald op een ratio van 2 (= ruim voldoende). En daarnaast is de minimaal gewenste hoogte van de algemene reserve bepaald op 10% van de uitgaven van de gemeente conform het jaarlijkse begrotingstotaal.

De benodigde weerstandscapaciteit stelt de gemeente vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Alle sectoren inventariseren hun eigen risico's inclusief de kans van optreden en de financiële gevolgen.

Risico's

Algemeen

Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis, die een (negatief) gevolg voor de gemeente met zich mee kan brengen. Het gaat om een onzekere gebeurtenis met financiële en/of materiële gevolgen. Het risico kan o.a. van juridische, organisatorische, bedrijfseconomische of milieutechnische aard zijn. Van belang hierbij is om het risico te onderkennen, zoveel als mogelijk te kwantificeren (wat is de kans dat het risico werkelijkheid wordt en de inschatting van de financiële gevolgen) en maatregelen treffen om het risico te verminderen.

Risicoanalyse

Het weerstandsvermogen moet worden afgezet tegen de aanwezige risico's. De gemeente Voerendaal heeft voor de analyse en waardering van risico (zoals eerder vermeld) een Nota risicomanagement en weerstandsvermogen opgesteld. De opzet van risicomanagement is in hoofdlijnen als volgt:

1. Identificatie van risico's
2. Risicoanalyse en beoordeling
3. Sturen en beheersen

Rapportage en verantwoording omtrent risico's vindt op een aantal momenten plaats. In de begroting en jaarrekening wordt het risicoprofiel geïnventariseerd/geactualiseerd en worden de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit, respectievelijk het weerstandsvermogen, bepaald. Verder worden in separate raadsvoorstellen bij projecten relevante risico's specifiek benoemd.

Risicoprofiel Gemeente Voerendaal

Bij de actualisatie van de Nota Weerstandvermogen en Risicobeheersing zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd. Alleen risico's van materiële betekenis (negatief financieel gevolg) worden in de beoordeling betrokken. Het kwantificeren van de risico's vindt plaats door de kans (*de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet*) te vermenigvuldigen met het gevolg (*de schade als het risico zich werkelijk voordoet*). Hier vloeit vervolgens de risicoscore uit waarmee de risico's worden geprioriteerd in laag, midden en hoog.

Nagestreefd dient te worden om de risico's van materiële betekenis ook daadwerkelijk kwantitatief te beoordelen om zodoende het juiste weerstandvermogen vast te kunnen stellen.

De onderstaande tabel betreft een samenvatting van de geïnventariseerde risico's met de beoordeling.

Risico	Risicoklasse	Geschatte omvang	Risico-percentage (waarschijnlijkheid)	Risicobedrag
Incidentele risico's				
Calamiteitenfonds Mijn(water)schade	Klein	16.000	25,00%	4.000
Onzekerheid	(factor 0,25)			1.000
Totaal geïnventariseerde incidentele risico's				5.000
Structurele risico's				
Algemene uitkering	Midden	170.000	50%	85.000
Nieuwe wetten / deregulering				PM
Verbonden partijen	Klein	60.000	20%	12.000
Sociaal domein				PM
Rente				PM
Overige risico's	Klein	265.000	30%	80.000
Subtotaal structurele risico's				177.000
Onzekerheid	(factor 0,25)			44.250
Totaal geïnventariseerde structurele risico's				221.250
Totaal geïnventariseerde risico's				226.250

Onderstaand zijn de hierboven weergegeven risico's nader toegelicht.

Calamiteiten Mijn(water)schade

Sinds het staken van oppompen van Mijwater in 1994 wordt nog steeds schade geleden als gevolg van beweging van de bodem die veroorzaakt is door de aanleg en/of exploitatie van mijnbouwwerken waaronder begrepen schade als gevolg van bodembewegingen die het gevolg zijn van het geleidelijk vollopen van mijnen met mijnwater. Momenteel is nog niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor nieuwe mijnschades. Voor schrijnende gevallen waarbij de veiligheid in het geding komt, is daarom een calamiteitenfonds ingericht. Alleen indien een schadegeval zich op het eigen grondgebied van de gemeente Voerendaal voordoet, kan het aandeel van Voerendaal in het calamiteitenfonds worden aangesproken.

Algemene uitkering

Met ingang van 2012 is de systematiek van "samen trap op – samen trap af" weer ingevoerd. Dit betekent dat het gemeentefonds weer direct gekoppeld is aan de omvang van de rijksuitgaven: hogere rijksuitgaven resulteren in een hogere uitkering uit het gemeentefonds, maar ook lagere rijksuitgaven resulteren in een lagere uitkering uit het gemeentefonds. De meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering blijft een onzekere factor.

Vanaf uitkeringsjaar 2019 is de integratie-uitkering Sociaal domein (en daarmee het afzonderlijke hoofdstuk in de circulaire) opgehouden te bestaan. De betreffende onderdelen zijn of naar de algemene uitkering overgeheveld of omgezet naar aparte integratie-uitkeringen (Participatie, Beschermd wonen en Voogdij/18+). Daarmee zijn de afzonderlijke hoofdstukken Jeugd, het onderdeel Re-integratie klassiek van de IUSD Participatie en de IU Wmo (huishoudelijke verzorging) opgehouden te bestaan.

Nieuwe/gewijzigde wetten en deregulering

Nieuwe regelgeving zorgt vaak voor extra belasting en kosten voor de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan de nieuwe omgevingswet. Verder gaat nieuwe regelgeving en deregulering vaak gepaard met minder middelen voor de gemeente. Dat wil zeggen dat een lager budget voor de gemeente beschikbaar komt dan vóór de deregulering. Deze situatie doet zich onverminderd voor. Gemeenten worden steeds meer verantwoordelijk voor de uitvoering van taken en 'moeten het doen' met bijbehorende verlaagde budgetten.

- *Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen*

Per 1 januari 2016 zijn de gemeenten (voor zover zij handelen als ondernemer) belastingplichtig geworden voor de vennootschapsbelasting. Uit onderzoek naar belaste handelingen van onze gemeente is gebleken dat geen vennootschapsbelasting verschuldigd is. Nieuwe gemeentelijke activiteiten worden getoetst op eventuele belastingplicht. Ook kan bij verbonden partijen sprake zijn van belastingplicht, die tot hogere lasten leiden. Voor zover bekend blijven deze lasten echter zeer beperkt.

- *Verruiming van de btw-sportvrijstelling*

Met ingang van 1 januari 2019 is de zogenaamde btw-sportvrijstelling niet meer van toepassing op gemeenten. Dat betekent dat de gemeente de btw op kosten rond de sportaccommodaties niet meer bij de belastingdienst kan terug vragen. Dit leidt tot een financieel nadeel voor de gemeente. Voor de Joffer zal dit overigens niet gaan gelden. In overleg met de exploitant en de belastingdienst zijn afspraken gemaakt waardoor de Joffer niet onder deze vrijstelling gaat vallen en het btw-voordeel in stand blijft. Ter (gedeeltelijke) compensatie van dit nadeel is voor onze gemeente de 'specifieke uitkering sport' aangevraagd.

- *Omgevingswet*

Het invoeren van de Omgevingswet met ingang van 1 januari 2021 raakt veel plekken in de gemeentelijke organisatie. Een enorme operatie die het omgevingsrecht bundelt uit veertig bestaande wetten en honderden onderliggende besluiten en regelingen. Het geheel van financiële consequenties dient in 2020 in kaart te worden gebracht. In voorliggende begroting is de invoering van de nieuwe Omgevingswet als pm-post opgenomen. Ter (gedeeltelijke) dekking van de financiële gevolgen van alle pm-posten is structureel een stelpost opgenomen.

De wetgeving wordt intensief gemonitord, waardoor de risico's tot een minimum worden beperkt (risico derhalve op nihil gesteld).

Verbonden partijen

Verbonden partijen voeren in de regel gemeentelijke taken uit met een groot politiek belang. Ze leveren een forse bijdrage aan de realisatie van de maatschappelijke doelen. Deelname in verbonden partijen levert de gemeente niet alleen voordelen op, maar ook de financiële en bestuurlijke risico's. Om de voordelen optimaal te benutten en de risico's te beheersen is aandacht voor de sturingsrelatie met en risicobeheersing bij verbonden partijen belangrijk. De wetgever heeft in de wet Gemeenschappelijke Regelingen geregeld dat de GR voorafgaand aan de begroting de algemene financiële en beleidsmatige kaders (AFBK) opstelt. De bedoeling hiervan is dat de raden hiermee in een zo vroeg mogelijk stadium op de hoogte worden gesteld van nieuwe ontwikkelingen of opstapel staande inhoudelijke of financiële wijzigingen ten opzichte van het lopende beleid. Zodat tijdig ingegrepen kan worden en de gemeente niet voor een voldongen feit wordt gesteld. In de paragraaf verbonden partijen wordt in de toelichting op de individuele verbonden partijen nader ingegaan op de eventueel aanwezige risico's. Ondanks deze continue monitoring middels de P&C-cyclus van de gemeenschappelijke regelingen wordt voor de bepaling van het weerstandvermogen in relatie tot het risicobeheer een risicobedrag opgenomen.

Sociaal domein

Voor een groot aantal regelingen in het sociaal domein is sprake van een 'open einde-regeling', waardoor niet op voorhand een compleet en sluitend beeld verkregen kan worden. Op basis van de huidige beschikbare informatie wordt voorzien dat de taken binnen de beschikbare middelen uitgevoerd kunnen worden. De gemeente beschikt over een reserve sociaal domein ter hoogte van € 331.000 die ten behoeve van onvoorziene risico's binnen het sociaal domein (Jeugd / Wmo / Participatiewet) kan worden ingezet.

- *Jeugd*

Per 2019 wordt de ambulante jeugdhulp verzorgd door de coöperatie JenS middels lumpsumfinanciering. De coöperatie heeft tijd nodig om de nieuwe werkwijze en inzichten te implementeren. De berekende inderdieneffecten zullen pas in het 3^e en 4^e jaar gerealiseerd kunnen worden, waarmee in de lumpsumbedragen rekening is gehouden. Het jaarlijks plafondbudget in onze begroting is in de eerste 3 jaren ontoereikend. Dit wordt gedekt uit de reserve sociaal domein. Door het maken van duidelijke

resultaatafspraken, tussentijdse monitoring op inhoud en financiën én te investeren in partnership wordt zoveel mogelijk gestuurd op de resultaten van JenS.

Op Zuid-Limburgse schaal zal de crisishulp (2019) en residentiële jeugdhulp (2020) op een vernieuwde manier worden georganiseerd en ingekocht. Dit moet verder bijdragen aan het leveren van maatwerk voor jeugdigen, innovatie en samenwerking tussen partijen. De omvang van een arrangement binnen deze categorie kan aanzienlijk zijn (ca. € 100.000). Het betreft een open einderegeling. Daarnaast is sprake van een vertraging in de kosten met 1 jaar omdat met een gemiddelde van 2 jaar wordt gerekend. Dit risico is in de begroting voorzien door het opnemen van een stelpost jeugdzorg plus ter hoogte van € 100.000.

We zien nog steeds een toename van het aantal kinderen dat jeugdhulp nodig heeft. Daarnaast zien we in de praktijk een verzwaring van de problematiek. Dit is een trend die zich landelijk voordoet met als gevolg sterk oplopende tekorten in de jeugdzorg. Het kabinet heeft besloten extra middelen toe te voegen aan het jeugdhulpbudget. De middelen zijn bij de meicirculaire 2019 verdeeld. Aanvullend wordt onderzoek verricht om te kunnen bepalen of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel extra middelen nodig hebben. Gezien deze ontwikkelingen en om het financiële risico te mitigeren zijn deze extra gelden als stelpost opgenomen ter hoogte van € 160.000.

Rente

Op het moment dat de rente gaat stijgen, kost het meer geld om financiële middelen aan te trekken. Gelet op het investeringsvolume opgenomen in de voorliggende begroting, is het noodzakelijk in de nabije toekomst nieuwe leningen aan te trekken. Het uitgangspunt is om in het beginsel zoveel mogelijk gebruik te maken van de mogelijkheid om kortlopende leningen (kasgeld) af te sluiten, begrensd door de kasgeldlimiet. Zoals verwoord onder het kopje Rentervisie in de paragraaf financiering zullen naar verwachting de lange rentetarieven fractioneel oplopen. In deze begroting wordt voor 2020 het risico daarom op nihil gesteld.

Overige risico's

De overige risico's zijn te beperkt van omvang om ze apart te berekenen en toe te lichten. Fictief wordt hiervoor rekening gehouden met een bedrag afgeleid van het begrotingstotaal.

Onzekerheid

Het is een utopie om te veronderstellen dat 100% van de geïnventariseerde risico's in beeld gebracht kunnen worden. Door het uitvoeren van een risico-inventarisatie is getracht een zo compleet mogelijk beeld te verkrijgen. Om tegemoet te komen aan deze onzekerheid is besloten om rekening te houden met een factor 1,25. Met andere woorden: voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van de geïnventariseerde risico's vermenigvuldigd met factor 1,25.

Weerstandscapaciteit

Bij de weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt in incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Dit wordt gedaan om inzicht te bieden in de duurzaamheid waarmee tegenvallers kunnen worden opgevangen.

De *Structurele* weerstandscapaciteit betreft de middelen die *structureel* ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te kunnen vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. Dit is de (potentiële) financiële ruimte voor de gemeente, die jaarlijks in de begroting is ingebouwd. De structurele weerstandscapaciteit is onderstaand weergegeven:

Structurele weerstandscapaciteit				
	2020	2021	2022	2023
Begrotingssaldo (vrij te besteden ruimte)	22.000	33.000	45.000	98.000
Onbenutte belastingcapaciteit	80.000	0	0	0
Totale structurele weerstandscapaciteit	102.000	33.000	45.000	98.000

Met *incidentele* weerstandscapaciteit wordt bedoeld het vermogen om calamiteiten en andere *eenmalige* tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de taken. Het gaat hierbij om beschikbare reserves waar geen bestemming aan hangt.

Incidentele weerstandscapaciteit	
Vrij aanwendbaar deel Algemene Reserve	3.864.000
Vrij aanwendbaar deel Bestemmingsreserves	777.000
Stelpost onvoorzien	60.000
Stille reserves	0
Totale incidentele weerstandscapaciteit	4.701.000

Om te kunnen bepalen of de hoogte van het weerstandsvermogen voldoende is, wordt gebruik gemaakt van de ratio weerstandsvermogen. De ratio geeft de confrontatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (het totaalbedrag aan risico's) weer.

De ratio weerstandsvermogen wordt als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Als gemeente streven we er daarom naar om de impact van risico's en hiermee de benodigde weerstandscapaciteit (het risicobedrag) te minimaliseren.

De analyse van de betreffende componenten in deze paragraaf geeft de volgende ratio voor 2020:

	Incidenteel	Structureel
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 4.701.000	€ 102.000
Omvang risico's	€ 5.000	€ 221.500
Ratio weerstandsvermogen	940,20	0,46

De streefwaarde die in de gemeente Voerendaal wordt gehanteerd is 2 (ruim voldoende). Uit de tabel blijkt dat de incidentele weerstandscapaciteit voor de gemeente Voerendaal nog steeds uitstekend is.

Naast de berekende ratio is ook de omvang van het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve € 3.864.000 ruim voldoende afgezet tegen de minimaal gewenste hoogte van de algemene reserve, bepaald op 10% van de uitgaven van de gemeente conform het jaarlijkse begrotingstotaal, zijnde € 2.600.000.

De daling van het incidentele weerstandsvermogen t.o.v. de begroting 2019 wordt met name veroorzaakt door de onttrekking van het tekort sociaal domein bij de jaarrekening 2018. Daarnaast is de relatief hoge ratio het resultaat van het lage aantal gekwantificeerde risico's. Hierbij moet echter wel de kanttekening geplaatst worden dat niet alle financiële risico's kwantificeerbaar zijn.

Het is geen goede zaak als een gemeente over te weinig mogelijkheden beschikt om optredende risico's het hoofd te bieden. Immers, de gemeente beschikt dan over onvoldoende capaciteit om de geïdentificeerde en gewogen risico's af te dekken. Opgemerkt wordt dat een weerstandscapaciteit die boven de 1,0 ligt niet automatisch inhoudt dat een gemeente voor honderd procent is ingedekt tegen alle risico's die zich kunnen voordoen. De ratio weerstandscapaciteit maakt gebruik van een weging van de risico's. Als de gemeente pech heeft, kan het voorkomen dat in één jaar twee grote tegenslagen plaatsvinden. Doet zich dit voor, dan kan dit ertoe leiden dat de financiële positie van een gemeente tijdelijk onder druk komt te staan. Het spreekt in dit verband echter voor zich dat hoe hoger de weerstandscapaciteit van een gemeente is hoe meer (onvoorziene) tegenvallers kunnen worden opgevangen. Daarnaast zullen de geïnventariseerde structurele risico's zich vrijwel nooit gelijktijdig en in volle omvang voordoen/effectueren.

Kengetallen financiële positie

Onderstaande set van financiële kengetallen is opgenomen met als doel het inzichtelijker en transparanter maken van financiële informatie waardoor horizontale controle door de raad op de financiële positie versterkt wordt en een beter inzicht in de financiële sturingsruimte wordt verkregen.

Begroting 2020	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen:	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	113,53%	118,70%	98,59%	128,90%	132,07%	125,44%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	64,66%	107,84%	93,99%	124,37%	127,60%	121,05%
Solvabiliteitsrisico	35,84%	39,76%	37,84%	29,97%	30,98%	30,38%
Structurele exploitatieruimte	-1,79%	-1,07%	0,26%	0,65%	0,33%	0,38%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	108,42%	101,01%	123,78%	127,03%	128,11%	128,11%

De begrote kengetallen zijn conform gewijzigde voorschriften BBV de kengetallen gebaseerd op de geprognosticeerde balans.

Ad 1. Netto schuldquote:

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. De stijging van de ratio komt met name door de financieringsvraag als gevolg van de geplande investeringsuitgaven gedurende de komende jaren.

Ad 2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Ad 3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. De norm voor de solvabiliteit op het totaal vermogen ligt op 25% à 40%. Uit de berekende ratio's blijkt dat de gemeente Voerendaal voldoende in staat is om haar verplichtingen op lange termijn na te komen.

Ad 4. Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. De gemeente heeft momenteel geen bouwgronden meer in exploitatie.

Ad 5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo

van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Ad 6. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente Voerendaal zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde (2019). Voor de berekening van de belastingcapaciteit worden de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in onze gemeente vergeleken met het landelijk gemiddelde van het laatst bekende begrotingsjaar. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Deze cijfers worden ook in de jaarlijkse meicirculaire bekend gemaakt.

De belastingcapaciteit betreft niet alleen de OZB (€ 377), maar ook afvalstoffenheffing (€244) en rioolrecht (€295). Dit totaalbedrag (€ 916) wordt afgezet tegen het landelijk gemiddelde in het laatst bekende begrotingsjaar, in dit geval Coelo Atlas 2019 (€740). De belastingcapaciteit komt hiermee uit op afgerond 124% ($\text{€ } 916 / \text{€ } 740$). Voor wat de totale gemiddelde woonlasten betreft, vermeldt de Atlas van de lokale lasten (Coelo) 2019 dat deze bij de goedkoopste gemeente € 511 bedragen en bij de duurste € 1.446.

Paragraaf Open Club Klimmen

Inhoud paragraaf

Open Club Klimmen is één van de prioritaire projecten van de gemeente Voerendaal. In deze ontwikkeling komen verschillende partijen en disciplines bijeen. Deze diversiteit en complexiteit binnen één project is de reden om de Open Club Klimmen in een paragraaf van de begroting op te nemen.

In de Open Club Klimmen gaan verschillende verenigingen, maatschappelijke partners en commerciële partners met elkaar samenwerken. Het multifunctionele gebouw, de sportvelden en de buitenruimte worden met elkaar gedeeld. Om de maatschappelijke doelen te bereiken, zal ook programmatisch steeds meer worden samengewerkt. De eerste stappen op dit vlak zijn al gezet, en zullen de komende jaren verder worden uitgebouwd. Overkoepelend thema hierbij is positieve gezondheid, de brede kijk op gezondheid waarbij niet alleen bewegen, maar juist ook ontmoeting, zingeving en dagelijks functioneren bepalen of iemand 'gezond' is. De samenwerking zal in een stroomversnelling komen als partijen ook daadwerkelijk samen gehuisvest zijn in de Open Club Klimmen.

Het versterken van de positieve gezondheid voor alle Klimmense inwoners is als centraal uitgangspunt voor de Open Club genomen waarmee het volgende wordt bedoeld:

'De inwoners van Klimmen zijn positief gezond. De Open Club met al haar partners en door al haar activiteiten draagt substantieel bij aan de ontwikkeling van deze positieve gezondheid. De Open Club vormt een fysieke plek waar positieve gezondheid ervaren wordt door de inwoners van Klimmen doordat het hier zichtbaar vorm en inhoud krijgt'.

Het beoogde resultaat van het project Open Club Klimmen is het realiseren van een duurzaam en toekomstbestendig voorzieningencomplex op het school/sportpark "de Schrub" in Klimmen. Het voorzieningencomplex zal bestaan uit een multifunctionele accommodatie, (sport)velden en een aantrekkelijke buitenruimte met recreatieve mogelijkheden, waarbij tevens natuur- en landschapswaarden worden versterkt. Met behulp van het Athletic Skills Model wordt een voorstel gemaakt voor invulling van de buitenruimte, waarbij de inrichting van het park zodanig is dat sport, spel en beweging voor alle leeftijden kan worden gefaciliteerd.

Het project Open Club Klimmen is opgenomen in het IBA-programma, onder het sleutelproject Land van Kalk. IBA Parkstad onderschrijft het innovatieve karakter van het project, waarbij onderwijs, verenigingsleven, cultuur, sport en zorg elkaar gaan versterken.

Doelen

- Versterken van positieve gezondheid van de Klimmense bevolking en directe omgeving;
- Leefbaarheid en sociale cohesie van de kern Klimmen versterken;
- Toekomstbestendigheid vergroten en versterking van het verenigingsleven;
- Een rijke leeromgeving creëren waar kinderen van 0-12 jaar zich optimaal kunnen ontwikkelen;
- Een rijke sport- en bewegingomgeving creëren voor alle doelgroepen van de Klimmense inwoners en directe omgeving;
- Samenwerkingsmogelijkheden creëren tussen ondernemers en sociaal maatschappelijke partners zodat diensten op het gebied van zorg en welzijn goed blijven aansluiten op de behoeften van inwoners.

Kaders

Op 8 juni 2017 heeft uw raad het volgende besloten:

- Instemmen met de realisatie van de Open Club Klimmen op basis van scenario 4 en hiervoor een krediet van € 9.862.000 beschikbaar te stellen. Met het reeds eerder gevoteerde krediet bedraagt het totaal krediet daarmee € 10.361.074.
- Onderzoeken of het mogelijk is om scenario 5 (commercieel beweegcentrum) voor eigen rekening en risico van derden te laten ontwikkelen.

Aan dit raadsbesluit liggen verschillende documenten ten grondslag waaronder het masterplan waarin het plangebied is aangeduid en de maatschappelijke onderlegger. De nadere uitwerking beperkt zich tot de

grenzen van het aangeduide plangebied met bijbehorende (beoogde en bestaande) functies. Hiermee valt de herbestemming van de vrijkomende locaties niet onder het project Open Club Klimmen.

In 2018-2019 is uitwerking gegeven aan:

- Planvoorbereiding en realisatie van de voetbalvelden/sportvelden;
- Opstellen van het ruimtelijk-functionele en technische programma van eisen voor het gebouw;
- Opstellen van het functionele programma voor de buitenruimte op basis van het Athletic Skills Model;
- Actualiseren van de financiële ramingen, mede met het oog op de gewijzigde omstandigheden en bouwprizen;
- Verkennen mogelijkheden voor subsidies.

Planning

- In het 1^e kwartaal 2020 zal de definitiefase voor het gebouw en de buitenruimte worden afgerond en zal besluitvorming plaatsvinden over het Programma van Eisen, de kaders & randvoorwaarden voor de ontwerpfasen en het financieel kader. Hiertoe zal een integraal raadsvoorstel worden behandeld, inhoudende:
 - a) Definitief Programma van eisen van het multifunctionele gebouw.
 - b) Definitief Programma en kaders voor de buitenruimte.
 - c) Geactualiseerde stichtingskosten van de onderdelen a en b en dekkingsvoorstel, inclusief zicht op subsidies.
 - d) Uitgangspunten voor de beheer- en exploitatieopzet.
 - e) De wijze van aanbesteden.
 - f) Commitment van de vaste gebruikers.
- De ontwerpfasen zullen starten na besluitvorming. Deze fasen zullen starten met een aanbestedingstraject, gevolgd door het opstellen van een schetsontwerp en voorontwerp. Het ontwerp van gebouw en buitenruimte zal integraal en gelijktijdig plaatsvinden. De planning van deze fasen loopt van het 2^e kwartaal 2020 tot en met 1^e kwartaal 2021.
- De planologische procedure kan opgestart worden zodra een schetsontwerp/voorontwerp gereed is. Op dat moment kan de ruimtelijke onderbouwing worden opgesteld (inclusief onderzoeken) en een voorontwerp-bestemmingsplan. De planning van deze fasen loopt van het 4^e kwartaal 2020 tot het 4^e kwartaal 2021.
- De bouwteam/besteksfase is gepland van het 2^e kwartaal 2021 tot en met het 4^e kwartaal 2021.
- De Uitvoeringsfase is gepland van het 1^e kwartaal 2022 tot en met het 2^e kwartaal 2023.

Financiën

Het financieel kader van het raadsbesluit 2017 in een investeringskrediet van € 10.361.074 dat als volgt was verdeeld:

		Begroting	realisatie
A	BOEKWAARDES & HISTORISCHE KOSTEN	€ 892.397	€ 350.749
B	GEBOUWEN	€ 5.385.529	€ 177.754
C	VELDEN	€ 1.987.423	€ 1.503.169
D	INFRASTRUCTUUR	€ 2.095.725	
TOTAAL INVESTERING INCL. BTW		€ 10.361.074	€ 2.031.672

Financieel

Na besluitvorming door uw raad zijn de economische ontwikkelingen in een stroomversnelling geraakt en in het bijzonder de bouwsector. De bouwprijzen zijn fors gestegen en het is lastig om een goede marktwerking bij aanbesteden tot stand te brengen, waardoor het risico is dat de uitvoering duurder zal uitvallen dan begroot. In 2019 is de investeringsbegroting van het project geheel geactualiseerd. Daarmee worden de risico's kleiner, maar zijn nog steeds aanwezig omdat het lastig is te voorspellen hoe de prijzen en de marktwerking zich verder ontwikkelt.

Ruimte voor groei

In het programma van eisen is rekening gehouden met de eisen en wensen van de vaste gebruikers. Als de Open Club Klimmen gereed is, is er ook ruimte voor incidentele gebruikers en verenigingen. Diverse partijen (verenigingen en commerciële gebruikers) die qua programmering graag bij de OCK willen aansluiten hebben zich al gemeld.

In het ontwerp van het gebouw zal zoveel mogelijk rekening worden gehouden met toekomstige flexibiliteit. Zo kunnen wijzigingen optreden in de leerlingenaantallen van de school, wijzigingen in vast gebruikers etc.

Subsidiescan en subsidieverwerving

In 2017 is de eerste subsidiescan uitgevoerd en deze is door RO-groep in 2018 geactualiseerd. Uit deze scan komt naar voren dat er -op het peilmoment- met name op het vlak van duurzaamheid een aantal subsidieregelingen zijn voor kleinere onderdelen van het project. In de fase van het Definitief Ontwerp zullen deze mogelijkheden concreet worden opgepakt.

Gemeentebreed wordt, met ondersteuning van een gespecialiseerd bureau, een subsidiescan uitgevoerd in 2019-2020, hierbij zal ook het project Open Club Klimmen worden meegenomen.

Beheer en exploitatie

Een multifunctioneel gebouw is relatief duur in exploitatie. De kosten voor de gebruikers worden gedrukt door optimaal ruimten met elkaar te delen. Belangrijk is daarom dat alle gebruikers dan ook aangehaakt blijven. Beheer en exploitatie zal in handen komen van een beheerorganisatie/beheerstichting. Een aantal diensten zullen professioneel worden uitgevoerd. Daarnaast is het vanwege financiële redenen en vanwege de goede aansluiting bij de Klimmense gemeenschap, belangrijk dat er voldoende gekwalificeerde vrijwilligers zijn die (bestuurs)taken in de beheerorganisatie willen vervullen. Het ontwerp en de materialisatie moet er in voorzien dat kosten voor (groot) onderhoud, exploitatie en beheer zo laag mogelijk zijn.

Commitment partners/huurders multifunctioneel gebouw

Het blijvende commitment van de vaste gebruikers van het multifunctionele gebouw is een aandachtspunt. Omdat de ontwikkeling en realisatie van een dergelijk groot project een lange doorlooptijd heeft, kunnen omstandigheden voor de partners (b.v. zorginstellingen, commerciële ondernemers, kinderopvang) zich wijzigen. Voor de (semi)commerciële partijen heeft dit de grootste impact als het gaat om de financiële risico's. Deze risico's worden enerzijds beheerst door de procesgang (Samenwerkingsovereenkomst, realisatieovereenkomst), waarbij afspraken worden vastgelegd m.b.t. het commitment. Anderzijds worden deze risico's beheerst door het gebouw zo te ontwerpen dat flexibiliteit qua gebruik in de toekomst mogelijk is.

Deel 4:

FINANCIËLE BEGROTING

Financiële positie

Een totaaloverzicht van de voor de realisatie van de programma's benodigde middelen geeft het volgende beeld:

Begroting 2020 – 2023						Bedragen * 1.000
Programma's	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023
Bestuur en ondersteuning	1.839	393	-1.446	-1.269	-1.151	-1.208
Veiligheid	1.097	5	-1.092	-1.142	-1.182	-1.225
Verkeer, vervoer en waterstaat	1.810	47	-1.763	-1.794	-1.786	-1.755
Economie	209	39	-170	-177	-182	-182
Onderwijs	906	143	-763	-1.251	-846	-844
Sport, cultuur en recreatie	2.385	171	-2.214	-2.243	-2.248	-2.201
Sociaal domein	10.813	2.032	-8.781	-8.621	-8.595	-8.626
Volksgesondheid en milieu	2.947	3.040	93	119	131	127
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	827	219	-608	-624	-643	-626
Subtotaal programma's	22.833	6.089	-16.744	-17.002	-16.502	-16.540
Algemene dekkingsmiddelen	254	19.785	19.531	19.489	19.475	19.554
Overhead	3.356	4	-3.352	-3.329	-3.318	-3.287
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	60	0	-60	-30	-30	-30
Saldo van baten en lasten	26.503	25.878	-625	-872	-375	-303
Mutaties reserves	0	647	647	905	420	401
Begrotingssaldi 2020 – 2023	26.503	26.525	22	33	45	98

In de navolgende paragrafen wordt het voorgaande resultaat vanuit een ander perspectief gepresenteerd en toegelicht. Uitgaande van het meerjarenperspectief van de voorjaarsnota 2019 worden mutaties als gevolg van het aanpassen van bestaand beleid respectievelijk nieuwe beleidskeuzen afzonderlijk gepresenteerd inclusief een bijbehorend dekkingsplan.

Begrotingsruimten 2020 – 2023

De begrotingsruimte is het positieve resultaat tussen de geraamde baten en de geraamde lasten. Indien er meer inkomsten dan uitgaven zijn is sprake van begrotingsruimte, andersom van een begrotingstekort. Bij het lezen van onderstaande overzichten moeten de cijfers als volgt gelezen worden:

- cijfers met een minteken betreffen ofwel een stijging van de lasten dan wel een daling van de baten;
- cijfers zonder teken betreffen ofwel een daling van de lasten dan wel een stijging van de baten.

Begrotingsruimten	2020	2021	2022	2023
Begrotingssaldi voorjaarsrapportage 2019	-270.000	-277.000	-129.000	13.000
Mutaties als gevolg van aanpassen van bestaand beleid / wettelijke ontwikkelingen	-17.000	68.000	-101.000	-186.000
“Ruimte voor nieuw beleid”	-287.000	-209.000	-230.000	-173.000
Invulling nieuw beleid:				
Meerkosten nieuwe beleidskeuze's	0	-16.000	-16.000	-16.000
Af te dekken begrotingstekorten / overschotten	-287.000	-225.000	-246.000	-189.000
Dekkingsplan	309.000	258.000	291.000	287.000
Begrotingsruimten	22.000	33.000	45.000	98.000

Analyse begrotingsruimte

Zoals hiervoor reeds aangegeven wordt de begroting bepaald door mutaties als gevolg van bestaand en wettelijk beleid enerzijds en anderzijds door de invulling van nieuw beleid. Het dekkingsplan vormt het sluitstuk van deze sluitende begroting. Onderstaand worden de diverse aspecten van de begroting 2020 nader toegelicht.

Bestaand beleid / Wettelijke ontwikkelingen	2020	2021	2022	2023
Bestuur en ondersteuning:				
College B&W	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
Intergemeentelijke samenwerking	-25.000	-65.000	0	0
Intergemeentelijke samenwerking – Middengebied	-38.000	-38.000	-38.000	0
Geldleningen	72.000	118.000	121.000	66.000
Geldleningen – zonnepanelen	16.000	17.000	16.000	15.000
Stelpost p.m.-posten	-125.000	-150.000	-200.000	-300.000
Mutaties in reserves programma Economie	5.000	5.000	5.000	5.000
Mutaties in reserves programma Onderwijs	-160.000	160.000		
Mutaties in reserves programma Sport, cultuur en recreatie	7.000	7.000	7.000	7.000
Mutaties in reserves programma Volksgezondheid en milieu	31.000	0	0	0
Veiligheid:				
-	0	0	0	0
Verkeer, vervoer en waterstaat:				
Onderhoud verhardingen	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
Zwerfvuil	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Economie:				
-	0	0	0	0

Bestaand beleid / Wettelijke ontwikkelingen	2020	2021	2022	2023
Onderwijs:				
Pand Ummer Clumme	160.000	-160.000	0	0
Voor- en vroegschoolse educatie	-26.000	0	0	0
Leerplicht	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
Sport, cultuur en recreatie:				
-	0	0	0	0
Sociaal domein:				
Algemeen maatschappelijk werk	-29.000	-52.000	-52.000	-52.000
Exploitatie Kunderhoses	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
Open Club Klimmen	50.000	50.000	0	0
Burgerijen	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Buurtbus	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Werkbudget Leefbaarheid	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Hulpmiddelen	-14.000	0	0	0
Wmo, huishoudelijk zorg	68.000	68.000	68.000	68.000
Wmo 2015	40.000	40.000	40.000	40.000
Jeugdzorg, stelpost	-160.000	-160.000	-160.000	-160.000
Jeugdzorg, veiligheid / jeugdreclassering / opvang	-18.000	-18.000	-18.000	-18.000
Opvang- en beschermd wonen-voorziening – Wvvgz	-16.000	-16.000	-16.000	-16.000
Volksgezondheid en milieu:				
Collectieve preventie	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Riolen – toerekening salaris & overhead	30.000	30.000	30.000	30.000
Inzameling huishoudelijk afval RD4 (btw)	22.000	30.000	30.000	30.000
Baten begraafplaatsrechten	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
-	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen:				
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	451.000	283.000	272.000	301.000
Stelpost loon- en prijsstijging	235.000	155.000	150.000	132.000
Onroerende zaakbelasting woningen	26.000	30.000	31.000	31.000
Overhead:				
Stelpost ambitie	-135.000	-135.000	-135.000	-135.000
Werving derden middelen	-10.000	-5.000	-5.000	-5.000
Informatievoorziening en automatisering	-45.000	-13.000	-14.000	0
Salarissen	-266.000	-137.000	-137.000	-137.000
Onvoorzien:				
Stelpost onvoorzien	-30.000	0	0	0
Kapitaallasten	46.000	162.000	23.000	20.000
Diverse overige effecten	-40.000	1.000	20.000	31.000
Meer-/minderkosten bestaand beleid/wettelijke ontwikkelingen	-17.000	68.000	-101.000	-186.000

De belangrijkste mutaties (qua financiële omvang) inzake het bestaande beleid / wettelijke ontwikkelingen zijn:

College van B&W

De wethouders kunnen bij structurele functionele beperkingen, in tegenstelling tot reguliere werknemers, geen aanspraak maken op een tegemoetkoming of voorziening op basis van de WIA. Om het risico van toekomstige financiële gevolgen te ondervangen is een arbeidsongeschiktheidsverzekering college afgesloten. De jaarlijkse kosten hiervan bedragen € 9.900. Daarnaast is sprake van een hogere contributie VNG t.b.v. het onderdeel fonds gezamenlijke gemeentelijke uitvoering (GGU), de bundeling van de gemeentelijke kracht op de terreinen van ICT, dienstverlening en de werkprocessen.

Intergemeentelijke samenwerking

Voor de facilitering van de functionele integratie met de gemeente Simpelveld was t/m 2020 een bedrag gereserveerd van € 50.000. Voor het verder faciliteren van de integratie van de afdelingen Leefomgeving en Maatschappelijke Ontwikkeling / Samenleving, het vormgeven van beleidsintegratie en de verdere investering in de samenwerking om te komen tot één gezamenlijk serviceniveau is budget gereserveerd t/m 2020.

In het raadsakkoord is de Middengebied-samenwerking als prioriteit bestempeld. Om de uitvoering te starten van de gezamenlijke activiteiten van de vier uitvoeringsprogramma's is voor de periode van 3 jaar een bijdrage van € 3 per inwoner ingesteld als inbreng voor deze samenwerking. Gekoerst wordt op het vermeerderen van deze bijdrage via derden bij rijk, provincie, euregio en private partijen.

Geldleningen

De raming voor de begrote rentelasten is vervallen i.v.m. de negatieve rente op de kapitaalmarkt.

Geldleningen - zonnepanelen

Geraamde renteopbrengst verstrekte leningen zonnepanelen.

Stelpost p.m.-posten

In deze begroting zijn 5 p.m.-posten opgenomen (wegbeheer, STRIP, omgevingswet, bestuurlijke aanpak en wet arbeid in balans). Ter (gedeeltelijke) financiële dekking is een stelpost opgenomen.

Mutatie in reserve programma Economie

Met het vaststellen van de jaarrekening 2018 is het restant budget "toerisme en economisch beleid" € 47.000 toegevoegd aan de reserve afschrijving t.b.v. de afschrijvingslasten wandelknooppunten netwerk Zuid-Limburg. Deze mutatie betreft de dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten.

Mutatie in reserve programma Onderwijs

Dekking sloopkosten pand Ummer Clumme i.v.m. realisatie Open Club. De kosten zijn met 1 jaar doorgeschoven.

Mutatie in reserve programma Sport, Cultuur en recreatie

Dekking kapitaallasten 't böschke an dur Baneberg middels aanwending van de reserve Ruimtelijke ontwikkeling.

Mutatie in reserve programma Volksgezondheid en Milieu

Inzet reserve egalisatie afvalstoffenheffing resultaat exploitatie inzameling huishoudelijk afval 2018. Zoals gebruikelijk wordt het resultaat op inzameling huishoudelijk afval van het jaar T-1 gereserveerd en in mindering gebracht op de kosten inzameling huishoudelijk afval jaar T+1. Dit resultaat is verantwoord in 2019 en zal bij de jaarrekening 2019 toegevoegd worden aan de reserve.

Onderhoud verhardingen

Verhoging van het beheerbudget onderhoud verhardingen door het toevoegen van de post 'voorbereiding en toezicht projecten'. Op deze manier kan het huidige budget optimaal worden ingezet t.b.v. de noodzakelijke maatregelen aan het wegennet en komt er ruimte voor de noodzakelijke voorbereiding en toezicht van projecten.

Zwerfvuul

Vervallen vergoeding inzameling zwerfvuul doordat inhuur SW-medewerkers niet meer als kosten meegenomen mogen worden in de aanvraag van zwerfafvalvergoeding van het Afvalfonds Verpakkingen.

Pand Ummer Clumme

Dit betreft doorschuiven met 1 jaar van de sloopkosten van het onderwijsgebouw in het kader van de realisatie van de Open Club Klimmen.

Voor- en vroegschoolse educatie

Peuteropvang Voerendaal (POVV) heeft uw raad geïnformeerd over haar subsidieaanvraag voor 2020 met daaraan gekoppeld de consequentie, dat wanneer dit bedrag niet door middel van een gemeentelijke subsidie verkregen wordt, peuteropvang Voerendaal geen peuteropvang meer kan bieden in Voerendaal. Er is sprake van groei van de totale begroting sinds 2016 van € 140.000 zonder dat dit is te verklaren door groei van peuteraantallen of grote beleidswijzigingen. Om te komen tot een zorgvuldige afweging en onderzoek is een tussenoplossing overeengekomen door peuteropvang in de huidige opzet te continueren en subsidiëren tot einde schooljaar 2019-2020. Deze extra lasten worden gedekt middels aanwending van de algemene reserve (zie dekkingsplan).

Leerplicht

Hogere bijdrage bureau VSV als gevolg van algemene indexering en stijging van personeelskosten o.b.v. loonontwikkeling.

Algemeen maatschappelijk werk

Na afsplitsing van de werkzaamheden aangaande ambulante jeugdhulp (overgeheveld naar JENS), is gebleken dat voor het structureel in stand houden van een stabiele basis voor AMW aanvullende middelen nodig zijn.

Exploitatie Kunderhoes

Gelijktrekken exploitatiebijdrage gemeenschapsvoorzieningen in Voerendaal.

Open Club Klimmen

Vervallen van de geraamde exploitatiekosten in verband met het verschuiven van de uitvoeringsfase.

Burgerijen

Bijstelling van het budget op basis van de werkelijke kosten, met name meer vrijwilligers.

Buurtbus

Bijstelling van het budget op basis van de werkelijke kosten, met name onderhoud en brandstof.

Leefbaarheid

Instellen van een werkbudget ter bevordering van de leefbaarheid.

Hulpmiddelen

Bijstelling van het budget voor 2020 op basis van de actuele gegevens (peil juli 2019).

Wmo, huishoudelijke zorg

Bij de begroting 2019 is het budget bijgesteld als gevolg van de nieuwe tarieven door aanbesteding en de nieuwe loonschalen, aanpassingen in de normtijden van het protocol indicatieadvisering hulp bij huishouden en het intrekken van algemene voorziening voor was- en strijkservice die weer onderdeel uitmaakt van de maatwerkvoorziening hulp bij het huishouden. Daarnaast is voorzichtigheidshalve de Cngu (= correctie voor niet geleverde uren) toegepast. De bijstelling van het budget is gebaseerd op nieuwe doorrekeningen gebaseerd op actuele gegevens (peil juli 2019) en toepassing van de Cngu.

De raming van de eigen bijdragen is licht bijgesteld als gevolg van een stijging in de cliëntaantallen (peil juli 2019).

Wmo 2015

In de afgelopen jaren is zeer terughoudend omgegaan met het aframen van dit budget omdat nog onvoldoende duidelijk was wat de structurele financiële effecten waren. Voor deze voorliggende begroting is het budget neerwaarts bijgesteld op basis van een reële prognose o.b.v. de huidige cliëntaantallen. Daarnaast is in tegenstelling tot voorgaande jaren wel rekening gehouden met de onderuitputting (80%).

Jeugdzorg, voorzieningen in natura

De extra financiële middelen die in de meicirculaire 2019 zijn toegekend zijn deels als stelpost meegenomen in deze begroting.

Jeugdzorg, veiligheid / jeugdreclassering / opvang

Bijstelling van het budget als gevolg van stijging van de lasten.

Opvang- en beschermd wonen-voorziening Wvvgz

Raming van de extra financiële middelen die in de meicirculaire 2019 zijn toegekend voor de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvgz).

Collectieve preventie

Bijstelling van het budget GGD als gevolg van de herijking van beschermende taken.

Riolen – toerekening salariskosten & overhead

Voor de berekening van de kostendekkendheid is het toegestaan salariskosten & overheadkosten toe te rekenen aan riolen. Een kostenstijging op salarissen & overhead betekent indirect dat er meer kosten worden toegerekend aan riolen, hetgeen een voordeel oplevert in de totale exploitatie in verband met de 100% kostendekkendheid bij riolen.

Inzameling huishoudelijk afval RD4 (btw)

Voor de berekening van de kostendekkendheid is het toegestaan de (compensabele) btw over de kosten toe te rekenen aan het tarief afvalstoffenheffing. Doordat de kosten van RD4 zijn gestegen wordt er meer btw toegerekend, hetgeen indirect een voordeel oplevert omdat de btw compensabel is en dus geen kostenpost is.

Baten begraafplaatsrechten

Bijstelling als gevolg van lagere opbrengst leges begraafplaatsen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is herberekend op basis van de meicirculaire 2019. De hoogte van de algemene uitkering wordt negatief beïnvloed door de raming van een lager accres. Hier staat een positief effect tegenover door toevoeging van extra middelen voor jeugdzorg en indexatie voor loon-/prijsstijgingen van de middelen voor jeugdzorg en WMO. De toevoeging van de extra middelen voor jeugdzorg betreft de jaren 2019 t/m 2021. Aanvullend wordt onderzoek verricht om te kunnen bepalen of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel extra middelen nodig hebben. Vooruitlopend op de resultaten van dit onderzoek is een richtlijn afgesproken waarbij de extra middelen voor jeugdzorg structureel als stelpost in de begroting mag worden opgenomen.

Bij de raming is verder rekening gehouden met een onderuitputting (50% van de raming voor 2019) binnen het BTW-compensatiefonds, welke middelen (achteraf) worden toegevoegd aan het gemeentefonds.

Stelpost loon- en prijsstijging

De stelpost is herberekend op basis van percentages genoemd in de meicirculaire 2019 gemeentefonds, met als basis het loon- en prijspeil 2019.

Onroerende zaakbelasting woningen

Stijging van de OZB-opbrengst in 2020 als gevolg van de stijging van de WOZ-waarden (per datum 1 juli 2019).

Stelpost ambities

Raming van een stelpost t.b.v. personele consequenties als gevolg van de te realiseren ambities.

Het betreft capaciteit (becijferd op 1,5 fte) om uitvoering te geven aan:

- maatregelen duurzaamheid (Palet binnen Parkstad verband, duurzaamheidsfonds gebaseerd op ambities van het raadsakkoord alsmede de complementaire ambities op het programma duurzaamheid van het Middengebied);
- implementatie van de nieuwe Omgevingswet zowel in administratieve als juridische zin, de voorgeschreven pro-actieve inzet en daarmee grotere inzet ter begeleiding van initiatieven van aanvragers alsmede de systeemtechnische digitale inrichting die verplicht wordt o.b.v. de Omgevingswet. Verder zijn er extra werkzaamheden a.g.v. de op stapel staande (woningbouw)projecten;
- verdere verbetering van de klantgerichtheid door adequaat afwikkelen van klachten en meldingen m.b.t. verkeer, inzet t.b.v. de veersterstechnische aspecten van projecten, inzet t.b.v. regionale mobiliteitsvisie, inzet t.b.v. maatregelen ter verbetering van verkeersstromen en uitvoering van het GVVP.

Werving derden middelen

Raming van een budget t.b.v. van de werving van derden middelen.

Informatievoorziening en automatisering

De meerjarenraming wordt beïnvloed door hogere kosten Parkstad-IT (met name licentiekosten, opslag en accounts), doorschuiven met 1 jaar van de 2-jaarlijkse vervanging van i-phones en hogere kosten onderhoudscontracten software. Verder zijn voor 2020 incidenteel financiële middelen gereserveerd voor aankoop c.q. aanpassing van software.

Salarissen

De hogere lasten worden per saldo veroorzaakt door de inhuur in verband met vervanging langdurige zieke afdeling Dienstverlening in 2020, de uitbreiding van de formatie met o.a. een handhavingsjurist en medewerker DIV en tijdelijke inhuur om diverse personele knelpunten op te vangen. Daarnaast zijn diverse kleinere formatie-mutaties verwerkt welke tot hogere lasten hebben geleid.

Stelpost onvoorzien

De raming van deze stelpost is in het 1e jaar van de begroting € 60.000 en voor de overige jaren € 30.000.

Kapitaallasten / renteresultaat

De actualisatie van de raming voor kapitaallasten resulteert met name in het 1^e en 2^e jaar in een positief effect. Dit wordt onder andere veroorzaakt door verschuivingen in de tijd van investeringsprojecten (o.a. reconstructie Raadhuisplein-Schilsstraat, vrijliggend fietspad Daelsweg en Vrakelbergerweg en Open Club Klimmen).

Nieuw beleid	2020	2021	2022	2023
Nieuwe investeringsprojecten (exclusief riolering)				
Vervanging grasmaaier (gazonmaaier)	0	-8.000	-8.000	-8.000
Onkruidbestrijdingsmachine (heet water)	0	-8.000	-8.000	-8.000
Meerkosten nieuw beleid	0	-16.000	-16.000	-16.000

In bovenstaande tabel zijn de jaarlijkse lasten weergegeven van het nieuwe beleid. Hierna worden de onderdelen nader toegelicht.

Kapitaallasten nieuwe investeringsprojecten

Het betreft hier kapitaallasten van investeringen welke nog niet eerder aan de raad zijn voorgelegd. Deze kapitaallasten zijn gebaseerd op voorlopige ramingen.

Het betreft:

- Vervanging grasmaaier (gazonmaaier)
De huidige gazonmaaier is in 2013 tweedehands aangeschaft. Op dit moment is de machine 11 jaar oud en versleten. Begin 2019 zijn meerdere reparaties uitgevoerd. Vanwege een nieuwe storing kan de grasmaaier niet meer worden ingezet en wordt er een vervangende machine ingehuurd. Om de machine in de komende jaren nog in te kunnen zetten zijn aanvullende kostbare reparaties nodig die echter geen garantie geven dat de machine blijft werken. Daarom wordt voorgesteld om de maaimachine te vervangen.
- Onkruidbestrijdingsmachine (heet water)
In verband met een intensivering en het verder optimaliseren van de aanpak bestrijding van onkruid op verhardingen wordt de aankoop van een onkruidbestrijdingsmachine op basis van heet water noodzakelijk geacht. Intensivering van het onderhoud wordt o.a. veroorzaakt door bijv. de materiaalkeuze in de projecten (bijv. klinkers in de Ransdalerstraat). Daarnaast maakt deze machine het mogelijk dat de bestrijding van het onkruid rondom obstakels makkelijker, beter en veiliger kan worden uitgevoerd. Dit leidt tot een beter kwaliteitsbeeld van de openbare ruimte. De machine zal daarnaast in de winterperiode worden ingezet voor het schoonmaken van o.a. verkeersborden, bankjes, prullenbakken enz.

Voor verdere informatie wordt verwezen naar paragraaf 3.2 en naar het in de bijlagen opgenomen overzicht nieuwe investeringen.

Dekkingsplan	2020	2021	2022	2023
<u>Ombuigingsmaatregelen</u>				
Bestuur en ondersteuning:				
Branding	10.000	10.000	10.000	10.000
Verkiezingen	0	4.000	4.000	8.000
Economie:				
Economisch beleid	11.000	3.000	3.000	3.000
Toeristenbelasting	8.000	20.000	20.000	20.000
Onderwijs:				
Voor- en vroegschoolse educatie	10.000	10.000	10.000	10.000
Sport, cultuur en recreatie:				
Activiteitenbudget	6.000	6.000	6.000	6.000
Burgemeester Strous Cultuurprijs	7.000	0	0	0
Kermissen	5.000	5.000	5.000	5.000
Cultureel erfgoed	8.000	0	0	0
Bibliotheekwerk	0	15.000	15.000	15.000
Natuur- en landschap	5.000	0	0	0
Sociaal domein:				
Uitvoeringsprogramma Sociaal domein	6.000	0	0	0
Woningaanpassingen	10.000	10.000	10.000	10.000
Opvang- en beschermd wonen-voorziening	8.000	8.000	8.000	8.000
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Bestemmingsplannen	6.000	6.000	6.000	6.000
Duurzaamheid	5.000	0	0	0
Volkshuisvesting algemeen	5.000	0	0	0
Bouw- en woningtoezicht	12.000	12.000	12.000	12.000
Algemene dekkingsmiddelen:				
Onroerende zaakbelasting niet-woningen	47.000	34.000	35.000	45.000
Overhead:				
Overige personeelskosten	8.000	8.000	8.000	8.000
Bedrijfsvoering	5.000	5.000	5.000	5.000
Voorlichting en communicatie	13.000	13.000	13.000	13.000
Burgeronderzoeken	5.000	5.000	5.000	5.000
Salarissen	20.000	20.000	20.000	20.000
Kapitaallasten	63.000	64.000	96.000	78.000
	283.000	258.000	291.000	287.000
<u>Incidentele inzet gemeentelijke reserves</u>				
Algemene reserve t.b.v. extra middelen Peuter Opvang Voerendaal	26.000	0	0	0
Dekkingsplan	309.000	258.000	291.000	287.000

Branding

Ombuigingsmaatregel (taakstelling) t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020.

Verkiezing

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Realiseerbaar als gevolg van bezetting stembureaus door ambtenaren i.p.v. burgerleden.

Economisch beleid

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Realiseerbaar als gevolg van vervallen vestigingenregister Parkstad en een incidentele taakstelling op het werkbudget.

Toeristenbelasting

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Realiseerbaar als gevolg van het verhogen van het tarief van € 1,08 naar € 1,45 met ingang van 2021 en de aanpassing van het aantal overnachtingen (gebaseerd op peil 2017).

Voor- en vroegschoolse educatie

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Betreft een taakstelling op de educatieve agenda.

Activiteitenbudget

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Betreft een taakstelling op de budget.

Burgemeester Strous Cultuurprijs

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Realiseerbaar door uitreiking één maal per raadsperiode.

Kermissen

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Bovendien was er de afgelopen jaren geen animo bij exploitanten om een kermis te organiseren.

Cultureel erfgoed

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Betreft incidenteel een taakstelling op het werkbudget.

Bibliotheekwerk

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Betreft een taakstelling op het budget m.i.v. 2021.

Natuur- en landschap

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Betreft incidenteel een taakstelling op het werkbudget.

Uitvoeringsprogramma Sociaal domein

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Betreft een taakstelling op het budget.

Woningaanpassingen

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Betreft een taakstelling op het budget.

Opvang- en beschermd wonen-voorziening

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Het budget inlooppunt GGZ – mixen doelgroepen is neerwaarts bijgesteld op basis van werkelijke inzet.

Bestemmingsplannen

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Betreft een aanpassing van het budget externe planschadevergoedingen.

Duurzaamheid

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Betreft incidenteel een taakstelling op het werkbudget.

Volkshuisvesting algemeen

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Betreft incidenteel een taakstelling op het werkbudget.

Bouw- en woningtoezicht

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Realiseerbaar als gevolg van een tariefsverhoging van 3% naar 3,25% op de legestarieven (percentage toepassen op de bouwkosten).

Onroerende zaakbelasting niet-woningen

Stijging van de OZB-opbrengst als gevolg van de aanpassing van het tarief naar het landelijk geldend tarief 2019 waarbij rekening is gehouden met een jaarlijkse index van 2% met ingang van 2021.

Overige personeelskosten

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Realiseerbaar als gevolg van een taakstelling op het opleidingsbudget en de inzet van vakantiekrachten.

Bedrijfsvoering

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Realiseerbaar als gevolg van het vervallen van het abonnement PAUW welk in samenwerking met Simpelveld kan worden opgepakt.

Voorlichting en communicatie

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020. Realiseerbaar als gevolg van het inperken van de uitgaven van het gemeentelijk magazijn en het vervallen van de begrotingsapp.

Burgeronderzoeken

Ombuigingsmaatregel t.b.v. een gezond structureel evenwicht begroting 2020.

Salarissen

Als ombuigingsmaatregel is de inzet van de combinatiefunctionaris beperkt.

Kapitaallasten:

In het kader van de noodzakelijke ombuigingen is ook kritisch gekeken naar de afschrijvingstermijnen zoals deze zijn vastgelegd in de financiële verordening. Zo is, op basis van technische levensduur, de afschrijvingstermijn voor aanleg c.q. rehabilitatie van wegen verlengd van 25 naar 30 jaar. Voor nieuwbouw van panden is de afschrijvingstermijn verlengd van 40 naar 50 jaar. Verder is de afschrijvingstermijn voor de aanleg c.q. vervanging van rioleringen verlengd van 40 naar 60 jaar, welke mutatie overigens budgettair neutraal verloopt.

Mutatie algemene reserve:

De financiële consequentie voor de gemeente ten aanzien van de tussenoplossing voor peuteropvang in Voerendaal betreft een extra bedrag van € 26.000. De subsidieaanvraag ligt namelijk € 44.000 hoger dan het bedrag waarmee rekening werd gehouden en dit wordt verdeeld over de 7 maanden die het schooljaar in 2020 duurt. Deze mutatie betreft de dekking van deze lasten middels aanwending van de algemene reserve.

Voor de toelichting op de inzet van de gemeentelijke reserves zie de mutaties bij bestaand beleid.

p.m. – posten

De voorgaande paragrafen geven een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente. Er ligt een sluitende meerjarenbegroting voor, waarin de meest recente gegevens rondom de meerkosten van het bestaande beleid zijn meegenomen. De nieuwe beleidsvoornemens zijn financieel vertaald evenals de nieuwe investeringsprojecten. In paragraaf “Reserves en voorzieningen” wordt inzicht gegeven in de actuele stand van de reserves en voorzieningen.

Het is niet altijd mogelijk om beleidsvoornemens in de begroting in geld uit te drukken. Dit vanwege het feit dat bij het opstellen van de begroting nog niet is in te schatten wat de financiële impact zal zijn dan wel omdat er onzekerheid is omtrent de kans dat er ook daadwerkelijk sprake zal zijn van een last. In dit soort situaties wordt daarom gewerkt met p.m. ramingen. In deze begroting is er voor gekozen een stelpost op te nemen waarmee onderstaande stelposten deels financieel kunnen worden gedekt.

Uit het oogpunt van volledigheid worden onderstaand de belangrijkste p.m.-posten weergegeven.

In de begroting opgenomen p.m.-posten	Te verwachten vanaf
Matige financiële impact: < € 50.000	
- Wegbeheer In 2019 is het wegbeheerplan geactualiseerd. Ten tijde van de samenstelling van deze begroting zijn de financiële consequenties nog niet inzichtelijk.	2020
- Bestuurlijke aanpak Kosten zijn onvoorspelbaar en afhankelijk van de resultaten van handhavingsacties en normaliseringsmaatregelen.	2020
Grote financiële impact: > € 50.000	
- STRIP 2.0 (Hogeweg, Hoolstraat en afkoppelgebied Voerendaal-Oost) Er is nog geen duidelijkheid over omvang kredieten infrastructurele projecten. De aan riolering toe te rekenen kosten worden financieel gedekt binnen het rioolkostendekkingsplan.	2021
- Omgevingswet De omgevingswet brengt een omvangrijk stelselherziening met zich mee. Het duurt een aantal jaren voordat alle regelingen en instrumenten zodanig zijn ingericht dat er goed mee gewerkt kan worden. Nog onduidelijk is wat de financiële consequenties zullen zijn.	2021
- Wet arbeidsmarkt in balans Deze wet treedt grotendeels per 1 januari 2020 in werking en heeft financiële consequenties voor de inhuur van personeel (ook bij gemeenschappelijke regelingen).	2020

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans 2020				(bedragen × € 1.000)	
Omschrijving	01-01-2020	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Activa					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	39.104	43.784	51.341	50.730	50.155
Financiële vaste activa	1.510	1.510	1.510	1.510	1.510
Totaal vaste activa	40.614	45.294	52.851	52.240	51.665
Vlottende activa					
Onderhanden werk	0	0	0	0	0
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	0	0	0	0	0
Liquide middelen	0	925	2.525	0	475
Overige vorderingen	0	0	0	0	0
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Totaal vlottende activa	0	925	2.525	0	475
Totaal activa	40.614	46.219	55.376	52.240	52.140
Passiva					
Vaste passiva					
Eigen vermogen:					
- Reserves	18.113	17.466	16.561	16.141	15.740
- Geprognosticeerd resultaat	-46	22	33	45	98
Voorzieningen	2.251	2.293	2.369	1.966	1.841
Langlopende leningen	19.108	22.975	21.339	24.701	30.634
Totaal vaste passiva	39.426	42.756	40.302	42.853	48.313
Vlottende passiva					
Kasgeldlening en banksaldi	500	0	0	1.075	0
Overige schulden	688	3.463	15.074	8.312	3.827
Overlopende passiva	0	0	0	0	0
Totaal vlottende passiva	1.188	3.463	15.074	9.387	3.827
Totaal Passiva	40.614	46.219	55.376	52.240	52.140

EMU-saldo

Begroting 2020		EMU saldo (bedragen x € 1.000)		
	Omschrijving	2019	2020	2021
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-1.627	-625	-872
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	4.355	6.138	9.493
3	Mutatie voorzieningen	-230	41	77
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU saldo (1-2+3-4-5)		-6.212	-6.722	-10.288

Begrotingsresultaat vóór en na bestemming

Begrotingsresultaat vóór en na reserveringen

Zoals al eerder aangegeven sluit de begroting 2020 met een positief resultaat van € 22.000. In dit resultaat zijn ook toevoegingen en onttrekkingen uit reserves begrepen. Dit noemen we ook wel het begrotingsresultaat na reserveringen. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het voorgeschreven om ook het begrotingsresultaat vóór reserveringen inzichtelijk te maken. Het begrotingsresultaat vóór reserveringen bedraagt - € 625.000.

Onderstaand overzicht voor de mutaties in reserves geeft het volgende beeld:

Reserveringen/onttrekkingen per programma	Toevoegingen ten laste van de exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van de exploitatie	Mutaties in reserves
Begrotingssaldo 2020 vóór reserveringen			-625.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving, dekking afschrijvingslasten diverse investeringen		92.000	
Onttrekking res. egalisatie belastingtarieven OZB, verlaging tarief		100.000	
Onttrekking algemene reserve, functionele integratie		50.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	242.000	242.000
Programma Economie			
Onttrekking reserve afschrijving, wandelknooppunten netwerk Zuid_Limburg		5.000	
Totaal Economie	0	5.000	5.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Cortemich		119.000	
Onttrekking algemene reserve, extra middelen peuteropvang Voerendaal		26.000	
Totaal Onderwijs	0	145.000	145.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		6.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa, afschrijvingslast voetbalvelden Klimmen		47.000	
Onttrekking reserve ruimtelijke ontwikkeling, afschrijvingslast böschke an der Baneberg		7.000	
Totaal	0	60.000	60.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast 't Wouves		8.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast buitenruimte MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, lumpsum jeugd		113.000	
Totaal Sociaal domein	0	132.000	132.000

Reserveringen/onttrekkingen per programma	Toevoegingen ten laste van de exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van de exploitatie	Mutaties in reserves
Programma Volksgezondheid en milieu			
Onttrekking reserve egalisatie afvalstoffenheffing		31.000	
Totaal Volksgezondheid en milieu	0	31.000	31.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve krimp, levensloop bestendig maken particuliere woningen		18.000	
Onttrekking reserve duurzaamheid, WoonWijzerWinkel		14.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	0	32.000	32.000
Totaal mutaties in reserves			647.000
Begrotingssaldo 2020 na reserveringen			22.000

In de huidige begroting is voorzien dat per saldo € 647.000 aan reserves onttrokken wordt. Het merendeel van deze mutaties (€ 619.000) berust op reeds door de raad goedgekeurd beleid, zoals bijvoorbeeld de onttrekkingen uit de reserve krimp voor levensloop bestendig maken koopwoningen, de reserve afschrijving ter afdekking van kapitaallasten en de inzet van de reserve egalisatie belastingtarieven OZB.

De mutatie betreffende extra middelen peuteropvang Voerendaal wordt in het kader van deze begroting aan de raad ter goedkeuring voorgelegd.

Reserves en voorzieningen

Naast de uitgaven en ontvangsten die via de lopende begroting (de zogenaamde exploitatie) worden verantwoord, wordt ook gewerkt met de zogenaamde reserves en voorzieningen. Dit zijn 'spaarpotjes' van waaruit dekking kan worden voorzien voor lopende uitgaven. De reserves worden beheerd door de gemeenteraad: alle mutaties in reserves behoeven goedkeuring van de gemeenteraad. De reserves bestaan uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. In de vorige paragraaf zijn de mutaties met betrekking tot reserves afzonderlijk toegelicht.

In de voorliggende paragraaf wordt per reserve of voorziening toegelicht wat de stand is per 01-01-2020 alsmede wordt de doelstelling van de reserve of voorziening nader toegelicht. Tevens wordt het meerjarig verloop van de reserves gepresenteerd.

Algemene reserve per 1 januari 2020		
Naam reserve	Saldo 01-01-2020	Doelstelling
Algemene reserve*	3.940.000	De Algemene Reserve vormt het weerstandsvermogen (de buffer) voor het incidenteel opvangen van mogelijke risico's en toekomstige financiële tegenvallers, waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen bestaan, zodat de continuïteit van de gemeentelijke taken niet in gevaar komt. Daarnaast kan de algemene reserve uiteraard aangewend worden voor het uitvoeren van beleid.

* De omvang van de algemene reserve is ten opzichte van de begroting 2019 hoger. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door toevoeging van een groot deel van het rekeningresultaat 2018 (€ 163.000) en anderzijds door onttrekking t.b.v. sloop chalets (€ 150.000).

Voor wat betreft het beleid, (de doelstellingen, de omvang e.d.) van de onderscheiden reserves wordt kortheidshalve verwezen naar de Nota Reserves en Voorzieningen 2019.

We kennen de volgende bestemmingsreserves:

Bestemmingsreserves per 1 januari 2020		
Naam reserve	Saldo 01-01-2020	Doelstelling beknopt weergegeven
Ruimtelijke ontwikkelingen	127.000	Inzet van middelen voor projecten in het kader van het volkshuisvestingsbeleid of de herstructurering, zoals het verbeteren van de fysieke woon- en leefomgeving, het treffen van maatregelen voor kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad, nieuwbouw of herstructurering van overtollig bedrijfstgoed waarbij knelpunten opgelost worden en transformatie naar de gewenste functies plaatsvindt. Aanwending voor strategische (grond) aankopen en uitgaven ter verbetering van de fysieke woon-/leefomgeving.
Krimp	68.000	Dekking van kosten voor het levensloop bestendig maken van particuliere woningen.
Afschrijving	12.953.000	Dekking meerjarige afschrijvingslasten.
Sociaal Domein	477.000	Dekking mogelijke tekorten in de komende jaren binnen het Sociaal Domein, het uitvoeren van pilots / innovatie en het uitvoeren van herindicaties.
Innovatie reserve	236.000	In te zetten voor innovatie projecten / initiatieven op het fysieke en sociale domein.
Duurzaamheid	181.000	Ondersteunend aan de acties die vanuit Parkstad Limburg worden geïnitieerd, zoals het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed of het actieplan duurzame mobiliteit. Daarnaast financiering van projecten om particulieren, bedrijven en verenigingen te stimuleren hun vastgoed te verduurzamen.
Reserve egalisatie afvalstoffenheffing	31.000	Teruggave overschot afvalstoffenheffing aan de burger uit jaar t-1.
Egalisatie belastingtarieven OZB	100.000	In te zetten voor egalisatie stijging OZB-tarieven
Totaal bestemmingsreserves *	14.173.000	

* De omvang van de bestemmingsreserves is ten opzichte van de begroting 2019 lager. Dit wordt per saldo veroorzaakt door onttrekkingen uit de reserve sociaal domein (€ 285.000), de reserve duurzaamheid (€ 118.000) en een lagere onttrekking uit de reserve afschrijvingen (€ 19.000), de reserve ruimtelijke ontwikkelingen (€ 80.000), de reserve krimp (€ 10.000), de innovatiereserve (€ 27.000) en een dotatie aan de reserve afschrijving (€ 47.000) en de reserve egalisatie afvalstoffenheffing (€ 30.000).

Voorzieningen zijn gelden waarop een (min of meer zekere) verplichting rust. Deze middelen zijn dus niet vrij te besteden of te bestemmen. De hoogte van de voorziening is onderbouwd met een onderhoudsplanning of verplichting in de vorm van bijvoorbeeld pensioenaanspraken.

Voorzieningen per 1 januari 2020		
Naam voorziening	Saldo 01-01 2020	Doelstelling
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	739.000	De voorziening is bedoeld ter egalisatie van de jaarlijks sterk fluctuerende kosten voor onderhoud van gemeentelijke gebouwen op basis van bijgesteld meerjaren-onderhoudsprogramma.
Vervanging sporttoestellen gymzalen	8.000	De voorziening is bedoeld ter egalisatie van de jaarlijks sterk fluctuerende kosten voor onderhoud/vervanging van sporttoestellen in gymzalen.
Verplichtingen personeel uit dienst	879.000	De voorziening verplichtingen personeel dekt de financiële consequenties die zijn ontstaan als gevolg van het feit dat medewerkers, hun relatie en/of dienstverband met de gemeente hebben beëindigd. Daarnaast is het de 'spaarpot' voor de pensioenvoorziening van de huidige en de voormalige wethouders.
Dubieuze debiteuren	108.000	Voorziening dubieuze debiteuren dekt eventuele verliezen als gevolg van de afwaardering van vorderingen op debiteuren.

Voorzieningen per 1 januari 2020		
Naam voorziening	Saldo 01-01 2020	Doelstelling
Levensloopbestendig maken huurwoningen	0	Bij de vaststelling van het Volkshuisvestingsplan in de raad van 28 juni 2012 is besloten om zowel vanuit de algemene reserve als de reserve volkshuisvesting een bedrag van € 420.000 ter beschikking te stellen voor het levensloopbestendig maken van huurwoningen.
Egalisatie voorziening riolering	517.000	Egaliseren tarieven rioolheffing.
Totaal voorzieningen	2.251.000	

Het verloop van de reserves en voorzieningen in 2020 is onderstaand gespecificeerd weergegeven.

Verwachte mutaties reserves / voorzieningen	Beginsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
Algemene reserve	3.940.000	0	76.000	3.864.000
Bestemmingsreserves	14.173.000	0	571.000	13.602.000
Voorzieningen	2.251.000	443.000	401.000	2.293.000
Totale omvang reserves / voorzieningen	20.364.000	443.000	1.048.000	19.759.000

Onttrekkingen aan de voorzieningen, met uitzondering van egalisatie voorziening riolen, vinden rechtstreeks op de voorziening plaats en worden in de categoriale begroting niet weergegeven. Derhalve is hier geen aansluiting met de categoriale begroting voor het onderdeel onttrekkingen uit voorzieningen.

Onderstaand overzicht toont de totale ontwikkeling in de reserves en voorzieningen tot eind 2023.

Meerjarig verloop reserves en voorzieningen periode 2020 – 2023					
	Begin 2020	Eind 2020	Eind 2021	Eind 2022	Eind 2023
Algemene Reserve	3.940.000	3.864.000	3.864.000	3.864.000	3.864.000
Bestemmingsreserves	14.173.000	13.602.000	12.697.000	12.277.000	11.876.000
Totaal reserves	18.113.000	17.466.000	16.561.000	16.141.000	15.740.000
Totaal voorzieningen	2.251.000	2.293.000	2.369.000	1.966.000	1.841.000
Totaal reserves/voorzieningen	20.364.000	19.759.000	18.930.000	18.107.000	17.581.000

De meerjarige daling van de bestemmingsreserves wordt met name veroorzaakt door inzet van reserve afschrijvingen ter dekking van structurele afschrijvingslasten (zoals o.a. voor Cortemich & Open Club). Al deze mutaties zijn gebaseerd op reeds genomen raadsbesluiten.
De meerjarige daling van de voorzieningen wordt met name veroorzaakt door de egalisatievoorziening riolering op basis van bestaand beleid.

Overige financiële gegevens

Categoriale begroting 2020

Naast een zicht op de lasten en de baten per programma kan de begroting ook weergegeven worden middels een indeling in zogenaamde categorieën. Onderstaand overzicht geeft deze indeling weer.

Categoriale begroting 2020		Absoluut (bedragen)	
Kostencategorie		Batencategorie	
Salarissen en sociale lasten	5.672.000		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	1.803.000		
Belastingen	111.000	Gemeentelijke belastingen	4.575.000
		Leges en andere rechten	1.721.000
Gronden	0	Gronden	0
Duurzame goederen	180.000		
Pachten	0	Pachten	20.000
		Huren	372.000
Sociale uitkeringen in natura	4.281.000	Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura	100.000
Ingeleend personeel	529.000	Uitgeleend personeel	34.000
Goederen	657.000	Goederen	0
Diensten	3.073.000	Diensten	0
Sociale uitkeringen in geld	0	Verhaal sociale uitkeringen in geld	0
Subsidies ¹⁾	583.000		
Inkomensoverdrachten Rijk ²⁾	42.000	Inkomensoverdrachten Rijk ²⁾	18.804.000
Inkomensoverdrachten overheid niet Rijk ³⁾	8.068.000	Inkomensoverdrachten overheid niet Rijk ³⁾	40.000
Inkomensoverdrachten overig ⁴⁾	936.000	Inkomensoverdrachten overig	8.000
Kapitaaloverdrachten Rijk	0	Kapitaaloverdrachten Rijk	0
Kapitaaloverdrachten overheid niet Rijk	0	Kapitaaloverdrachten overheid niet Rijk	0
Kapitaaloverdrachten overig	36.000	Kapitaaloverdrachten overig	0
Rente en dividend	493.000	Rente en dividend	231.000
Doorberekende rente	-382.000		
Mutaties reserves	0	Mutaties reserves	647.000
Mutaties voorzieningen	421.000	Mutaties voorzieningen	-27.000
Subtotaal lasten	26.503.000		26.525.000
Begrotingssaldo	22.000		
Totaal lasten	26.525.000	Totaal Baten	26.525.000

1) Subsidies conform subsidieverordening

2) "Centrale overheid" (algemene uitkering)

3) Provincies, gemeenten en de gemeenschappelijke regelingen

4) (exploitatie)bijdragen aan derden

Investeringsprojecten

In deze begroting is een aantal investeringsprojecten opgenomen, welke nog niet eerder concreet aan de raad zijn voorgelegd. Onderstaand overzicht geeft een beeld van deze nieuwe investeringsprojecten, inclusief de daaruit voortvloeiende kapitaallasten. Deze lasten zijn opgenomen in de diverse programma's van deze begroting.

Nieuwe Investeringsprojecten				
	Jaar van uitvoering	Investerings-krediet	Jaarlijkse kapitaallasten	Looptijd afschrijving
Investeringen met een economisch nut				
Vervanging grasmaaier (gazonmaaier)	2020	65.000	8.775	8
Onkruidbestrijdingsmachine (heet water)	2020	60.000	8.100	8
Rioolvervanging / relining 2023	2023	955.000	25.467	60
Afkoppelen 2023, meeliften met rioolvervanging 2023	2023	145.000	3.867	60
Investeringen met een maatschappelijk nut				
Totaal nieuwe investeringen 2020 – 2023		1.225.000	46.209	

Naast deze *nieuwe* investeringen lopen er nog diverse projecten door, die in het verleden reeds aan de orde zijn gesteld en waarvoor de raad kredieten beschikbaar heeft gesteld. Onderstaand overzicht brengt deze *lopende* investeringsprojecten in beeld.

Lopende investeringen	Planning	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken		
	Uitvoering	Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd	Restant	Gereed
Investeringsprojecten met gewijzigde planning t.o.v. begroting 2019						
Basisregistraties (mGBA)	2019	Begroting 2011	25.000	0	25.000	2020
Nieuw handelsregister	2019	Begroting 2018	11.300	0	11.300	2020
Daelsweg, aanleg fietspad bubeko	2019	Rb. 06-07-2017 Rb. 29-05-2019	760.000 709.100 1.469.100	46.900	1.422.200	2020
Vrakelbergerweg / Vijfbunderweg, aanleg vrij liggend fietspad	2019	Rb. 06-07-2017 Begroting 2019 Rb. 29-05-2019	150.000 650.000 894.400 1.694.400	111.514	1.582.886	2020
Mingersborgerweg, aanbrengen fietsstroken	2019	Begroting 2017	50.000	0	50.000	2020
Dorpsplein Ransdaal, aanhaking	2018	Rb.01-10-2015	50.000	0	50.000	2020
Maatregelen GVVP	2019	Begroting 2014	100.000	0	100.000	2021
Open Club Klimmen, aanpassing bestaande verharding	2019	Rb. 08-06-2017	290.000	0	290.000	2021
Open Club Klimmen, Kindcentrum	2019	Rb. 08-06-2017	4.618.083	0	4.618.083	2021
Open Club Klimmen, aanpassingen tennisvelden	2019	Rb. 08-06-2017	350.900	0	350.900	2021
Open Club Klimmen, multifunctionele accommodatie	2019	Rb. 08-06-2017	2.764.494	529.000	2.235.494	2021

Lopende investeringen	Planning	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken		
	Uitvoering	Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd	Restant	Gereed
Raadhuisplein-Schilsstraat: – reconstructie verharding – afkoppelen hemelwater	2019	Begroting 2015 Begroting 2018 Begroting 2015 Begroting 2018	120.000 149.000 200.000 <u>83.000</u> 552.000	22.000 <u>21.000</u> 43.000	247.000 <u>262.000</u> 509.000	2024
Rioolmaatregelen Winthagen	2018	Voorj.rap. 2016	25.000	0	25.000	2020
Rioolreconstructie diverse wegen Ransdaal (Pastoor Laevenstraat, Kampstraat, Ranzaerstraat, Rootveldstraat, St.Gillisstraat)	2019	Rb. 01-10-2015 Rb. 04-04-2019	1.392.000 <u>1.085.000</u> 2.477.000	124.000	2.353.000	2020
Investeringsprojecten conform planning begroting 2019						
Transferium Mingersborg	2020	Begroting 2019	150.000	0	150.000	2020
Upgrade vijfsporg Mingersborg	2021	Begroting 2019	50.000	0	50.000	2021
Bereikbaar maken blinde putten	2018	Begroting 2012 Begroting 2017	218.000 <u>200.000</u> 418.000	5.000	413.000	2020
Stimuleringsregeling afkoppelen regenwater	2019-2021	Rb. 04-04-2019	59.268	13.000	46.268	2019- 2021
Rioolvervanging / relining 2020	2020	Begroting 2017	955.000	0	955.000	2020
Afkoppelen hemelwater 2020 icm rioolvervanging	2020	Begroting 2017 Rb. 04-04-2019	145.000 <u>- 19.756</u> 125.244	0	125.244	2020
Vervanging hogedruk rioolreiniger	2020	Begroting 2010	14.000	0	14.000	2020
Vervanging versnipperaar	2020	Begroting 2010	25.000	0	25.000	2020
Putterweg, aanleg groene buffer	2021	Begroting 2015	125.000	0	125.000	2021
Weustenrade, rioolverzwaring	2021	Begroting 2013 Begroting 2017	74.000 <u>71.000</u> 145.000	0	145.000	2021
Rioolvervanging / relining 2021	2021	Begroting 2018	955.000	0	955.000	2021
Afkoppelen hemelwater 2021 icm rioolvervanging	2021	Begroting 2018 Rb. 04-04-2019	145.000 <u>- 19.756</u> 125.244	0	125.244	2021
Rioolvervanging / relining 2022	2022	Begroting 2019	955.000	0	955.000	2022
Afkoppelen hemelwater 2022 icm rioolvervanging	2022	Begroting 2019	145.000	0	145.000	2022

De gerealiseerde bedragen bij deze kredieten laten de stand van zaken zien per begin september 2019.

Deel 5:

BIJLAGEN

Beschrijving begrotingsproces

Vanaf december 2018 is het begrotingsproces 2020 gestart. Het doel is en was om een ontwikkeltraject te starten, waarin de betrokkenheid van de raad én de concreetheid en leesbaarheid van de begroting te verbeteren. In een drietal sessies is de raad vroegtijdig gepositioneerd tijdens het begrotingsproces. In de periode februari-juni 2019 hebben twee informatieve sessies en één kaderstellende sessie met de raad plaatsgevonden. Hiermee is een fundament gelegd voor de eerste volwaardige begroting in de raadsperiode 2018-2022.

De betrokkenheid van de raad ervaren wij als positief: keuzes en dilemma's zijn daarmee op het vroegst mogelijke moment in gesprek gebracht. Hiermee is vroegtijdig ingespeeld op financiële inzichten in relatie tot lokale ontwikkelingen. Richtinggevend heeft de raad accenten gezet in juni, die vervolgens nader zijn uitgewerkt en ingekleurd. In totaal is voor afgerond € 300.000 aan ombuigingen gerealiseerd en is een bedrag van ruim € 200.000 aan ambities overgebleven.

Constatering daarnaast past dat er nog weinig strategisch richting is gegeven door de raad. Vanuit de raad waren op hoofdlijnen nog weinig eigen voorstellen: ook ten aanzien van één van de gewenste ontwikkelingen, de beleidsindicatoren, is maar zeer beperkt input geleverd door de raad. Qua uitvoering was het een arbeidsintensief traject: in de voorbereiding van de bijeenkomsten en in het opwerken van gegevens naar besluitvormingsniveau.

In het ontwikkeltraject van de begroting als product zijn er nog een aantal uitdagingen. Primair staat een kwalitatief goede begroting voor op. In deze kwaliteit ligt er een opgave in het nog smarter/concreter maken van de activiteiten, die in het begrotingsjaar worden voorzien om de doelstelling te bereiken. Ook de beleidsindicatoren kunnen nog verder opgewerkt worden: hiermee wordt de effectsturing en vergelijkbaarheid verbeterd. Tot slot ligt er een opgave om de begroting niet alleen tekstueel aantrekkelijker te maken, maar ook qua opmaak.

Budgettaire kaders

Uitgangspunten meerjarenbegroting 2020 – 2023.

	2020	2021	2022	2023
Loon ontwikkeling	1,90%	2,60%	2,20%	2,20%
Prijsontwikkeling	1,40%	1,70%	1,70%	1,80%
Rente in kapitaallasten	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Gemeentelijke belastingen, leges en rechten:				
– Onroerende zaakbelasting woningen	9,0%	5,0%	2,0%	0,0%
– Onroerende zaakbelasting niet woningen	31,0%	2,0%	2,0%	2,0%
– Afvalstoffenheffing en rioolrecht	Kostendekkend			
– Overige gemeentelijke leges	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Berekening algemene uitkering:				
– aantal inwoners	12.454	12.454	12.454	12.454
– aantal bijstandsontvangers	121	121	121	121
– aantal woonruimten	5.857	5.857	5.857	5.857

Loonontwikkelingen

Om de loonontwikkeling na afloop van de CAO periode op te vangen, wordt in 2021 en volgende jaren rekening gehouden met een CAO-ontwikkeling van 2,60% respectievelijk 2,2% (conform meicirculaire 2019).

Prijsontwikkelingen

In de meicirculaire 2019 algemene uitkering Gemeentefonds is rekening gehouden met een index van 1,40% voor 2020, 1,7% voor 2021 en 2022 en 1,8% voor 2023. Bepalend voor deze prijsindex is de prijsmutatie Bruto Binnenlands Product, welke ontleend is uit de meest recente publicatie van het CPB.

Rente in kapitaallasten

Voor de toerekening van rente aan de diverse investeringen is een renteomslagpercentage van 1% gehanteerd.

Gemeentelijke belastingen, leges en rechten

In de begroting 2020-2023 is meerjarig uitgegaan van een stijging van de opbrengst Onroerende zaakbelasting woningen (voor 2020 9%, voor 2021 5%, voor 2022 2% en voor 2023 0%). Voor niet woningen is de stijging van de opbrengst gebaseerd op een aanpassing van het tarief naar het landelijk gemiddelde tarief 2019, welke opbrengst vanaf 2021 jaarlijks stijgt met 2%. Afhankelijk van de ontwikkelingen van de WOZ-waarden zal het tarief voor de Onroerende zaakbelasting zodanig worden aangepast, dat het uitgangspunt van de geraamde stijging gerealiseerd wordt.

Berekening algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2019.

bevolkingsopbouw en -structuur	Werkelijk 1 januari 2019	Raming 1 januari 2020
* aantal inwoners	12.452	12.454
waarvan:		
- jonger dan 18 jaar	2.249	2.060
- 18 – 64 jaar	6.894	7.085
- ouder dan 64 jaar	3.309	3.309
- waarvan ouder dan 74 en jonger dan 85	1.120	1.120
* aantal uitkeringen Wwb/WIJ/IOAW/IOAZ/Bbz	121	121

Meerjarig overzicht resultaat voor- en na bestemming

Reserveringen per programma	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2021 vóór reserveringen			-872.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten diverse investeringen		92.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	92.000	92.000
Programma Economie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten wandelknooppunten netwerk ZL	0	5.000	
Totaal Economie	0	5.000	5.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten Cortemich		119.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast Open Club Klimmen		547.000	
Totaal Onderwijs	0	666.000	666.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		6.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast voetbalvelden Open Club Klimmen		72.000	
Onttrekking reserve ruimtelijke ontwikkeling, afschrijvingslast böschke an der Baneberg		7.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	85.000	85.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		8.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, lumpsum jeugd		10.000	
Totaal Sociaal domein	0	29.000	29.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve krimp, levensloop bestendig maken particuliere woningen		18.000	
Onttrekking reserve duurzaamheid, WoonWijzerWinkel		10.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	0	28.000	28.000
Totaal mutaties in reserves			<u>905.000</u>
Begrotingssaldo 2021 na reserveringen			33.000

Reserveringen per programma	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2022 vóór reserveringen			-375.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten diverse investeringen		92.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	92.000	92.000
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten Open Club Klimmen		12.000	
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	0	12.000	12.000
Programma Economie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten wandelknooppunten netwerk ZL	0	5.000	
Totaal Economie	0	5.000	5.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten Cortemich		119.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten kindcentrum Klimmen (Open Club)		45.000	
Totaal Onderwijs	0	164.000	164.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		6.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast voetbalvelden Open Club Klimmen		47.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast tennisvelden Open Club Klimmen		21.000	
Onttrekking reserve ruimtelijke ontwikkeling, afschrijvingslast böschke an der Baneberg		7.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	81.000	81.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		8.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast multifunctionele accommodatie Open Club Klimmen		23.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast MFC U'berg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Totaal Sociaal domein	0	42.000	42.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve krimp, levensloop bestendig maken particuliere woningen		18.000	
Onttrekking reserve duurzaamheid, WoonWijzerWinkel		6.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		24.000	24.000
Totaal mutaties in reserves			<u>420.000</u>
Begrotingssaldo 2022 na reserveringen			45.000

Reserveringen per programma	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2023 vóór reserveringen			-303.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten diverse investeringen		92.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	92.000	92.000
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten Open Club Klimmen		12.000	
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	0	12.000	12.000
Programma Economie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten wandelknooppunten netwerk ZL	0	5.000	
Totaal Economie	0	5.000	5.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten Cortemich		119.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslasten kindcentrum Klimmen (Open Club)		45.000	
Totaal Onderwijs	0	164.000	164.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		6.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast voetbalvelden Open Club Klimmen		47.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast tennisvelden Open Club Klimmen		21.000	
Onttrekking reserve ruimtelijke ontwikkeling, afschrijvingslast böschke an der Baneberg		7.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	81.000	81.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		8.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast multifunctionele accommodatie Open Club Klimmen		23.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving, afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Totaal Sociaal domein	0	42.000	42.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve duurzaamheid, WoonWijzerWinkel		5.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		5.000	5.000
Totaal mutaties in reserves			401.000
Begrotingssaldo 2023 na reserveringen			98.000

Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht geraamde incidentele lasten en baten begroting 2020 – 2023							(Bedragen × € 1.000)	
	2020		2021		2022		2023	
	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat
Programma Bestuur en ondersteuning								
Facilitering samenwerking Voerendaal-Simpelveld *	75		65					
Bijdrage agenda middengebied	38		38		38		0	
TMV 2.0	9							
ISMS	4							
Uitbreiding begraafplaatsadministratie	8							
Wegwerken achterstanden en opschonen archief	20		20					
Aanwending algemene reserve t.b.v. facilitering samenwerking Voerendaal-Simpelveld		50						
Aanwending reserve egalisatie belastingtarieven OZB		100						
Aanwending algemene reserve t.b.v. extra middelen Peuter Opvang Voerendaal		26						
Aanwending reserve afschrijving t.b.v. afboeken boekwaarden en sloopkosten i.z. Open Club Klimmen				571				
Aanwending reserve sociaal domein t.b.v. lumpsum		113		10				
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat								
Tijdelijk contract medewerker verkeer	66							
Actualisatie GVVP			25					
Programma Onderwijs								
Sloop school Ummer Clumme *			160					
Afboeken boekwaarden Ummer Clumme *			387					
Onderwijsachterstandenbeleid	60	60						
Programma Sport, cultuur en recreatie								
Afboeken boekwaarden voetbalvelden vv Hellas i.z. Open Club *			24					
Programma Sociaal domein								
Lumpsum jeugd *	113		10					
Programma Volksgezondheid en milieu								
Onderzoek invoeren gedifferentieerde rioolheffing					5		5	
Totaal	393	349	729	581	43	0	5	0

* dekking vindt plaats door onttrekking uit reserve.

Recapitulatie begrotingsevenwicht										Bedragen × € 1.000		
	Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
	Totaal	waarvan:		Totaal	waarvan:		Totaal	waarvan:		Totaal	waarvan:	
		incid.	struct.		incid.	struct.		incid.	struct.		incid.	struct.
L a s t e n												
Programma Bestuur en ondersteuning	5.509	154	5.355	5.632	123	5.509	5.831	38	5.793	6.217	0	6.217
Programma Veiligheid	1.097	0	1.097	1.147	0	1.147	1.187	0	1.187	1.230	0	1.230
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	1.810	66	1.744	1.841	25	1.816	1.833	0	1.833	1.802	0	1.802
Programma Economie	209	0	209	228	0	228	233	0	233	233	0	233
Programma Onderwijs	906	60	846	1.334	547	787	929	0	929	927	0	927
Programma Sport, cultuur en recreatie	2.386	0	2.386	2.413	24	2.389	2.413	0	2.413	2.366	0	2.366
Programma Sociaal domein	10.813	113	10.700	10.653	10	10.643	10.627	0	10.627	10.658	0	10.658
Programma Volksgezondheid en milieu	2.947	0	2.947	3.071	0	3.071	3.104	5	3.099	3.139	5	3.134
Progr. Volkshuisv., ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	827	0	827	843	0	843	842	0	842	825	0	825
Totaal lasten (A)	26.504	393	26.111	27.162	729	26.433	26.999	43	26.956	27.397	5	27.392
B a t e n												
Programma Bestuur en ondersteuning	20.183	0	20.183	20.493	0	20.493	20.807	0	20.807	21.246	0	21.246
Programma Veiligheid	5	0	5	5	0	5	5	0	5	5	0	5
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	47	0	47	47	0	47	47	0	47	47	0	47
Programma Economie	39	0	39	51	0	51	51	0	51	51	0	51
Programma Onderwijs	143	60	83	83	0	83	83	0	83	83	0	83
Programma Sport, cultuur en recreatie	171	0	171	170	0	170	165	0	165	165	0	165
Programma Sociaal domein	2.032	0	2.032	2.032	0	2.032	2.032	0	2.032	2.032	0	2.032
Programma Volksgezondheid en milieu	3.040	0	3.040	3.190	0	3.190	3.235	0	3.235	3.266	0	3.266
Progr. Volkshuisv., ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	219	0	219	219	0	219	199	0	199	199	0	199
Totaal baten (B)	25.879	60	25.819	26.290	0	26.290	26.624	0	26.624	27.094	0	27.094
<i>Saldo van baten en lasten</i>	- 625	- 333	- 292	- 872	- 729	- 143	- 375	- 43	- 332	- 303	- 5	- 298
Stortingen in reserves (C)	0			0			0			0		
Onttrekkingen aan reserves (D)	647	289	358	905	581	324	420	0	420	401	0	401
Geraamd resultaat (B+D)-(A+C)	22			33			45			98		
Totaal structurele lasten			26.111			26.433			26.956			27.392
Totaal structurele baten			26.177			26.614			27.044			27.495
Structurele baten -/- structurele lasten			66			181			88			103

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	eenheid	periode	regio / dimensie	waarde	bron	omschrijving
Formatie	Fte per 1.000 inwoners		Voerendaal	5,7	Eigen gegevens	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners		Voerendaal	5,7	Eigen gegevens	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is uit het formatieplan.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner		Voerendaal	550	Begroting 2020	Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen		Voerendaal	4,52	Begroting 2020	
Overheadkosten	% van totale lasten		Voerendaal	12,65	Begroting 2020	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Verwijzingen Halt	aantal per 10.000 inwoners van 12-18 jaar	2018	Voerendaal	102	Stichting Halt	Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
Verwijzingen Halt	aantal per 10.000 inwoners van 12-18 jaar	2018	Nederland	119		
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2018	Voerendaal	0	CBS - Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2018	Nederland	2,2		
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2018	Voerendaal	2	CBS - Criminaliteit	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2018	Nederland	4,8		
Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2018	Voerendaal	2,8	CBS - Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2018	Nederland	2,5		
Vernieling	aantal per 1.000 inwoners	2018	Voerendaal	3,6	CBS - Criminaliteit	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitscode geregistreerd wordt als het delict mensenmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
Vernieling	aantal per 1.000 inwoners	2018	Nederland	5,4		
Funciemenging	%	2018	Voerendaal	31,4	CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Funciemenging	%	2018	Nederland	52,8		
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15-65jr	2018	Voerendaal	147,6	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15-65jr	2018	Nederland	145,9		
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	Voerendaal	0	DUO/Ingrado	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	Nederland	1,91		
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	Voerendaal	11,85	DUO/Ingrado	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	Nederland	23,28		
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2018	Voerendaal	1	DUO/Ingrado	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2018	Nederland	1,9		
Niet-sporters	%	2016	Voerendaal	51,8	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
Niet-sporters	%	2016	Nederland	48,7		
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2017	Voerendaal	126	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2017	Nederland	174		
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	Voerendaal	6,9	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor	
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	Nederland	16,9		
Gemiddelde WOZ waarde	x €1.000	2018	Voerendaal	222	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Gemiddelde WOZ waarde	x €1.000	2018	Nederland	230		
Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2016	Voerendaal	5,2	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen.
Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2016	Nederland	7,2		
Demografische druk	%	2019	Voerendaal	84,1	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2019	Nederland	69,8		
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2019	Voerendaal	797	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2019	Nederland	669		
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2019	Voerendaal	847	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2019	Nederland	739		
Banen	aantal per 1.000 inwoners van 15-65 jaar	2018	Voerendaal	354,3	LISA	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.
Banen	aantal per 1.000 inwoners van 15-65 jaar	2018	Nederland	774		
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	Voerendaal	0,42	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	Nederland	1,45		
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2015	Voerendaal	3,74	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2015	Nederland	6,58		
Werkloze jongeren	%	2015	Voerendaal	0,92	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Cijfers worden medio september geactualiseerd.
Werkloze jongeren	%	2015	Nederland	1,52		

Indicator	eenheid	periode	regio / dimensie	waarde	bron	omschrijving
Netto arbeidsparticipatie	%	2018	Voerendaal	66,3	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
Netto arbeidsparticipatie	%	2018	Nederland	67,8		
Personen met een bijstandsuitkering	aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder	tweede halfjaar 2018	Voerendaal	14,6	CBS - Participatiewet	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
Personen met een bijstandsuitkering	aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder	tweede halfjaar 2018	Nederland	39		
Lopende re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw. 15-65jr	eerste halfjaar 2018	Voerendaal	25,5	CBS - Participatiewet	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar
Lopende re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw. 15-65jr	eerste halfjaar 2018	Nederland	30,5		
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	tweede halfjaar 2018	Voerendaal	10	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	tweede halfjaar 2018	Nederland	10,4		
Jongeren met jeugdbescherming	%	tweede halfjaar 2018	Voerendaal	0,7	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.
Jongeren met jeugdbescherming	%	tweede halfjaar 2018	Nederland	1,1		
Jongeren met jeugdreclassering	%	tweede halfjaar 2018	Voerendaal	Geen data	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.
Jongeren met jeugdreclassering	%	tweede halfjaar 2018	Nederland	0,3		
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 1.000 inwoners	tweede halfjaar 2018	Voerendaal	55	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Aantal per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 1.000 inwoners	tweede halfjaar 2018	Nederland	60		

Bron:
www.waarstaatjegemeente.nl

Berekening Algemene Uitkering

algemene uitkering uit het gemeentefonds 2020-2023				
	2020	2021	2022	2023
verdeelmaatstaven	bedrag	bedrag	bedrag	bedrag
sociaal				
- inwoners	1.993.138,16	1.993.885,40	1.995.753,50	1.995.628,96
- kernen met minstens 500 adressen	180.870,36	180.953,76	180.934,02	180.904,83
- woz waarde niet woningen (in miljoenen)	33.669,00	33.669,00	33.669,00	33.669,00
- inwoners <20 jaar (m.i.v. 2019 jongeren <18 jaar)	1.487.067,51	1.484.224,62	1.398.749,06	1.395.341,12
- inwoners >64 jaar	333.547,20	333.911,19	333.811,92	333.679,56
- inwoners >74 en <85 jaar	29.612,80	29.624,00	29.624,00	29.624,00
- huishoudens met lage inkomens	43.098,72	43.141,14	43.141,14	43.141,14
- lage inkomens (drempel) = lage inkomens minus 10% aantal woonruimten	571.187,40	572.272,47	572.015,70	571.642,96
- bijstandontvangers (miv 2016 3 jaars gemiddelde)	258.204,32	258.204,32	258.204,32	258.204,32
- loonkostensubsidie	5.827,35	5.827,35	5.827,35	5.827,35
- uitkeringsontvangers	68.312,72	68.312,72	68.312,72	68.312,72
- aantal minderheden	57.889,80	57.893,40	57.893,40	57.893,40
- eenpersoonshuishoudens	81.115,20	81.382,44	81.319,56	81.225,24
- eenouderhuishoudens	319.664,64	321.321,78	300.821,48	300.938,18
- huishoudens	511.947,15	511.947,15	511.947,15	511.947,15
- jeugdigen in gezinnen met armoederisico	56.168,68	56.224,75	51.146,68	51.034,12
- basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 0,3	-9.282,29	-9.294,94	-8.456,32	-8.437,66
- basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 1,2	-12.121,36	-12.135,41	-11.040,06	-11.015,70
- gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (huishoudens)	-513.729,87	-520.192,13	-478.350,09	-481.129,41
- gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (huishoudens met kinderen)	-410.149,89	-414.062,93	-379.323,25	-379.988,96
- ouders met langdurig psychisch medicijngebruik	167.521,00	168.725,73	154.317,64	154.400,01
- eenouderhuishoudens met 2 of meer kinderen	161.196,62	162.829,30	149.120,58	149.139,55
- bijstandshuishoudens met minderjarige kinderen	25.664,83	26.054,16	24.251,79	24.750,73
- bijstandontvangers eenouderhuishoudens	53.559,73	54.712,20	51.201,38	52.398,38
- uitkeringsontvangers minus bijstandontvangers	718.222,21	727.427,68	679.589,10	678.540,36
- Wajong	95.948,89	96.586,05	96.668,09	96.694,90
- medicijngebruik met drempel	887.583,67	901.801,15	900.970,41	899.522,55
- re-integratie klassiek	22.846,07	22.835,13	22.825,07	22.815,53
- inwoners <65 jaar	37.058,32	38.398,58	38.356,64	38.308,52
- ouderen 65 t/m 74 jaar	345,47	371,93	369,46	369,01
- ouderen 85 jaar en ouder	58,35	63,04	64,65	66,21
- eenpersoonshuishoudens 65 t/m 74 jaar	5.179,39	5.469,80	5.433,45	5.423,50
- eenpersoonshuishoudens 75 t/m 84 jaar	23.094,68	24.522,12	26.355,40	27.958,56
- eenpersoonshuishoudens 85 jaar en ouder	16.245,80	17.200,74	17.640,87	18.053,69
- huishoudens met laag inkomen 65 t/m 74 jaar	20.677,65	21.863,11	21.717,82	21.676,07
- huishoudens met laag inkomen 75 t/m 84 jaar	58.032,12	61.794,68	66.415,76	70.450,77
- huishoudens met laag inkomen 85 jaar en ouder	27.798,08	29.494,19	30.249,21	30.954,95
- gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 65 t/m 74 jaar	52.839,09	55.929,44	55.557,76	55.452,02
- gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 75 t/m 84 jaar	145.353,89	154.951,53	166.539,31	176.653,42
- gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 85 jaar en ouder	70.017,58	74.373,29	76.277,24	78.054,81
functie				
- klantenpotentieel lokaal	377.610,00	377.938,00	377.856,00	377.774,00
- klantenpotentieel regionaal	26.151,60	26.196,00	26.196,00	26.196,00
fysiek				
- oppervlakte land	129.370,50	129.370,50	129.370,50	129.370,50
- land * bodemfactor gemeente	84.703,50	84.703,50	84.703,50	84.703,50
- oppervlakte binnenwater	76,00	76,00	76,00	76,00
- oppervlakte bebouwing kern	175.941,92	175.941,92	175.941,92	175.941,92
- oppervlakte bebouwing buitengebied	21.140,57	21.140,57	21.140,57	21.140,57
- oppervlakte bebouwing	51.776,56	51.776,56	51.776,56	51.776,56
- oppervlakte bebouwde woonkern * bodemfactor	237.890,73	237.890,73	237.890,73	237.890,73
- oppervlakte bebouwd buitengebied * bodemfactor	16.775,33	16.775,33	16.775,33	16.775,33
- woonruimten	334.083,28	334.083,28	334.083,28	334.083,28
- woonruimten * bodemfactor	297.477,03	297.477,03	297.477,03	297.477,03
- isv (a)	1.832,35	1.832,35	1.832,35	1.832,35
- isv (b)	459,11	459,11	459,11	459,11
- omgevingsadressendichtheid	184.332,73	184.080,18	184.143,32	184.206,46
- oeverlengte * bodemfactor	1.172,00	1.172,00	1.172,00	1.172,00
- oeverlengte * factor bodem * dichtheidsfactor	2.299,56	2.299,56	2.299,56	2.299,56
- meerkernigheid	54.421,26	54.421,26	54.421,26	54.421,26
- meerkernigheid * bodemfactor buitengebied	89.269,80	89.269,80	89.269,80	89.269,80
- bedrijfsvestigingen	88.338,80	88.338,80	88.338,80	88.338,80
- vast bedrag voor elke gemeente	249.626,25	250.081,61	250.081,82	250.072,95
totaal in basis	10.100.029,92	10.147.838,01	10.055.228,34	10.065.403,57
uitkeringsfactor	1,606000	1,632000	1,663000	1,706000
bedrag in basis * uitkeringsfactor	16.220.648,05	16.561.271,64	16.721.844,72	17.171.578,48
inkomstenmaatstaf				
- verevening niet woningen gebruiker	-86.714,79	-86.714,79	-86.714,79	-86.714,79
- verevening niet woningen eigenaar	-139.619,36	-139.619,36	-139.619,36	-139.619,36
- verevening woningen	-1.089.477,57	-1.089.477,57	-1.089.477,57	-1.089.477,57
totaal algemene uitkering	14.904.836,32	15.245.459,91	15.406.033,00	15.855.766,76
diverse uitkeringen				
- Decentralisatie-uitkering VTH-taken	16.052,00	16.052,00	16.052,00	16.052,00
- Decentralisatie-uitkering voorschoolse voorziening peuters	20.059,00	20.059,00	20.059,00	20.059,00
- Decentralisatie-uitkering Implus brede scholen, sport en cultuur	53.823,00	53.823,00	53.823,00	53.823,00
- Decentralisatie-uitkering armoedebestrijding kinderen	39.251,00	39.251,00	39.251,00	39.251,00
- Decentralisatie-uitkering schulden en armoede	11.716,00	0,00	0,00	0,00
- Decentralisatie-uitkering verhoging taalniveau statushouders	14.423,00	0,00	0,00	0,00
- Decentralisatie-uitkering vergoeding raadsleden kleine gemeenten	101.264,00	101.264,00	101.264,00	101.264,00
totaal integratie- / decentralisatie-uitkeringen	256.588,00	230.449,00	230.449,00	230.449,00
integratieuitkering sociaal domein				
- Jeugd 2015 / m.i.v. 2019 Voogdij/18+	430.601,00	430.601,00	430.601,00	430.601,00
- Participatiebudget (Kompas) / m.i.v. 2019 exclusief WWB	44.452,00	45.986,00	50.044,00	54.090,00
- Participatiebudget (WoZL)	1.266.785,00	1.178.995,00	1.114.386,00	1.089.755,00
	1.741.838,00	1.655.582,00	1.595.031,00	1.574.446,00
totaal uitkeringsjaar	16.903.262,32	17.131.490,91	17.231.513,00	17.660.661,76

Overzicht reserves en voorzieningen

Reserve	Beginsland	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindstand
Algemene Reserve	3.940.000	0	-76.000	3.864.000	0	3.864.000	0	3.864.000	0	3.864.000
Reserve Ruimtelijke ontwikkelingen	127.000	0	-7.000	120.000	0	-7.000	113.000	0	-7.000	106.000
Reserve Krimpgebieden	68.000	0	-18.000	50.000	0	-18.000	32.000	0	-18.000	14.000
Reserve afschrijvingen	12.953.000	0	-285.000	12.668.000	0	-857.000	11.811.000	0	-386.000	11.425.000
Reserve overloop	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve egalisatie afvalstoffenheffing	31.000	0	-31.000	0	0	0	0	0	0	0
Reserve sociaal domein	477.000	0	-116.000	361.000	0	-13.000	348.000	0	-3.000	345.000
Innovatiereserve	236.000	0	0	236.000	0	0	236.000	0	0	236.000
Reserve duurzaamheid	181.000	0	-14.000	167.000	0	-10.000	157.000	0	-6.000	151.000
Reserve egalisatie belastingtarieven OZB	100.000	0	-100.000	0	0	0	0	0	0	0
Subtotaal bestemmingsreserves	14.173.000	0	-571.000	13.602.000	0	-905.000	12.697.000	0	-420.000	12.277.000
TOTAAL RESERVES	18.113.000	0	-647.000	17.466.000	0	-905.000	16.561.000	0	-420.000	16.141.000
Voorziening	Begrotingsjaar 2020	Begrotingsjaar 2021	Begrotingsjaar 2022	Begrotingsjaar 2023	Begrotingsjaar 2023	Begrotingsjaar 2023	Begrotingsjaar 2023	Begrotingsjaar 2023	Begrotingsjaar 2023	Begrotingsjaar 2023
Egalisatievoorziening onderhoud gem. gebouwen	739.000	396.000	-342.000	793.000	396.000	-207.000	982.000	396.000	-643.000	735.000
Voorziening verplichting personeel uit dienst	879.000	8.000	-36.000	851.000	8.000	-36.000	823.000	8.000	-36.000	795.000
Voorziening dubieuze debiteuren	108.000	0	0	108.000	0	0	108.000	0	0	108.000
Voorziening levensloopbestendig maken huurwoningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening sporttoestellen gymzalen	8.000	12.000	-23.000	-3.000	12.000	-5.000	4.000	12.000	-4.000	12.000
Voorziening egalisatie voorziening riolen	517.000	27.000	0	544.000	0	-92.000	452.000	0	-136.000	316.000
TOTAAL VOORZIENINGEN	2.251.000	443.000	-401.000	2.293.000	416.000	-340.000	2.369.000	416.000	-819.000	1.966.000
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	20.364.000	443.000	-1.048.000	19.759.000	416.000	-1.245.000	18.930.000	416.000	-1.239.000	18.107.000

Investeringsprogramma 2020 – 2023[illegible]

Lijst van afkortingen

AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
BAG	Basisadministratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIBOB	Bevordering Integriteits Beoordelingen door het Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BRP	Basisrioleringsplan
BsGW	Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen
BSO	Buiten Schoolse Opvang
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BWO	Beschermd Wonen en Opvang
B&W	Burgemeester en Wethouders
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Planbureau
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EMU	Economische en Monetaire Unie
Fte	Fulltime-equivalent
Fido	Financiering decentrale overheden
GEO	Geografie
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GVVP	Gemeentelijk Verkeers en Vervoers Plan
IBA	Internationale Bau Ausstellung
ICT	Informatie en communicatietechnologie
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
LEA	Lokale Educatieve Agenda
LLB	Levensloop bestendig
LVB	Licht verstandelijke beperking
MOR	Melding openbare ruimte
MVA	Maatschappelijk Verantwoorde Activiteit
OZB	Onroerendezaakbelasting
PDCA	Plan Do Check Act
PIT	Parkstad IT
PM	Pro Memorie
Psz	Peuterspeelzaal
RIEC	Regionale Informatie en Expertise Centra
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
Ruddo	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
Strip	Strategisch investeringsprogramma
VSV	Voortijdig schoolverlaten
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
WIJ	Werk Investeren Jongeren
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WOZL	Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg
WSP	Werkgeversservicepunt Parkstad
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WvGGZ	Wet Verplichte GGZ
Wwb	Wet werk en bijstand

RAADSBSLUIT

\ gemeente
voerendaal

voerendaal

Voerendaal, 2019/6/4 Vaststellen Begroting 2020

De raad van de gemeente Voerendaal besluit:

1. in afwijking van de financiële verordening in te stemmen met:
 - het toepassen van gewijzigde afschrijvingstermijnen betreffende:
 - * verhardingen van 25 naar 30 jaar;
 - * gebouwen van 40 naar 50 jaar;
 - * technische installaties van 10 / 15 jaar naar 40 jaar.
 - het toepassen van een restwaarde bij gebouwen van 15% van de stichtingskosten.

Aan de originele tekst van pagina 27 bij natuur, landschap en groen onder het kopje "wat gaan we daarvoor doen?" een 5e bullet toe te voegen onder structureel:

- "Natuurlijke / biologische bestrijding van plaaginsecten, zoals de eikenprocessierups."

Aan de originele tekst van pagina 38 bij Specifiek in 2020: een 3e bullet toe te voegen:

- "Eetbare struiken en bomen aan te planten in het groene domein (zeker in de parkgebieden) om een praktische bijdrage te leveren aan de trendbreuk in de gezondheidsachterstand in onze regio door de groene aantrekkelijkheid te vergroten."

2. in te stemmen met de begroting 2020 en de meerjarenramingen 2021-2023 inclusief addendum en aangepaste pagina 128.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 7 november 2019.

de griffier,

mr. drs. S.H.H.J. Dormans-Simons

de voorzitter,

W. Houben